Virossa muisteltiin Suomen-poikien paluuta elokuussa 1944 (sivu 30)

SOTAVETERAANI
KRIGSVETERANEN

N:o 4/2004 Tarkastettu levikki 77 606 Syyskuun 15. päivänä 2004

Kirkko-päiviä vietettiin Raahessa ja Turussa

(sivut 12-13)

Golf-mestaruus ratkaistiin Peurungassa

(sivu 44)

Uutta potkua kuntoutukseen

Veteraanijärjestöjen vuosien ponnistus on tuottanut tulosta. Budjettiriihestä tihkuneiden tietojen mukaan valtion ensi vuoden talousarvioon liittyvä veteraanipaketti sisältää 12 miljoonan euron määrärahan rintama-veteraanien kuntoutukseen. Kuntien tehtävänä on järjestää monipuolista, veteraanien tarpeiden mukaista kuntoutusta. Näin voidaan jokaiselle kuntoutusta haluavalle veteraanille tarjota kuntoutusjakso vuosittain. Kuntoutuksen muotoja ja järjestämistä käsitellään eri asiantuntijoiden haastatteluissa ja kirjoituksissa (sivut 2, 3, 6-11).

Kesän 1944 torjuntataistelujen muistot heräsivät

Tali-Ihantalan taisteluihin osallistuneiden joukko-osastojen edustajat laskivat seppeleen Ihantalan seurakunnan sankaripaadelle.

Kesän 1944 raskaat torjuntataistelut, joissa hyökkääjän tie suljettiin, saivat kuuden vuosikymmenen jälkeen osakseen runsaasti huomiota. Taistelutienoilla järjestettiin muistotilaisuuksia ja paljastettiin uusi muistomerkki. Syyskuun alussa julkistettiin yhdeksästä ratkaisutaistelusta tehty DVD-video karttakirja. Tiedonvälittimet kertoivat laajasti taisteluiden kulusta ja merkityksestä (sivut 14, 24-27).

Jatkosodan päättymisen 60-vuotisjuhlaseminaari

Valtioneuvosto järjesti Säätytalolla 4. syyskuuta juhlaseminaarin. Sen avasi Tasavallan Presidentti Tarja Halonen. Esitelmöitsijöinä toimivat professori Ohto Manninen ja kirjailija Antti Tuuri. Pääministeri Matti Vanhanen päätti tilaisuuden (sivu 5).

Helsingissä 15. syyskuuta 2004

Rauhan ajan alkuvaikeuksia

Valtio- ja sotilasjohtomme ratkaisut ja armeijamme kesällä 1944 käymät torjuntataistelut turvasivat itsenäisyytemme säilymisen ja avasivat tien kestävään rauhaan. Aselevolla, jossa aseemme vaikenivat 4. syyskuuta 1944 ja puna-armeijan aseet vuorokautta myöhemmin, sekä välirauhalla 19. syyskuuta Suomi irtaantui sodasta ajankohtana, jona Neuvostoliitto ei enää vaatinut antautumista eikä Saksalla ollut voimia uhata maatamme.

Maailmansodan kurimus, johon suurvaltojen etupyrkimykset olivat Suomen johtaneet, aiheutti menetyksiä ja kärsimyksiä, jotka varjostivat elämää myös rauhan tultua. Jälleenrakennustyötä jouduttiin tekemään henkisesti ja aineellisesti sekä sisä- ja ulkopoliittisesti erittäin vaikeissa oloissa.

Silti noita vuosia voidaan sanoa yhdeksi historiamme suureksi ajaksi. Sen suuruus oli ylivoimaisilta tuntuvien vaikeuksien voittamisessa. Raskaan sotakorvaustaakan painama kansakunta ylti valtaviin saavutuksiin: kotiseutunsa menettäneiden karjalaisten ja muun siirtoväen asuttamiseen, pommitusvaurioiden ja Lapin sodan tuhojen korjaamiseen sekä meri- ja maamiinojen raivaamiseen.

Mieleen palautuu myös poikkeuksellisia elämänvaiheita ja kohtaloita, jotka syksyn 1944 aselevon ja välirauhan jälkeen tulivat eritoten sotiemme miesten ja naisten osaksi.

Joukkojemme kotiuttaminen alkoi syyskuun lopulla ja tapahtui pääosin marraskuussa. Rauhanehtojen mukaan puolustusvoimien tuli viimeistään 4. joulukuuta olla rauhan ajan vahvuudessa. Siviiliin paluu sujui häiriöittä. Noin 430 000 miehen kuljettaminen kotiseudulleen lyhyessä ajassa ja niukoin voimavaroin oli vaativa urakka.

Pääkotiuttamisen jälkeen jäi Lapin sotaa käymään vain ikäluokan 1925 varusmiehiä sekä tarvittava määrä upseereita ja aliupseereita. Viimeiset Lapin yli 200 000 saksalaissotilaasta poistuivat Suomen alueelta 27. huhtikuuta 1945.

Neuvostoliiton johtama Liittoutuneiden valvontakomissio vaati, että suojeluskunta- ja Lotta Svärd -järjestöt on lakkautettava. Niiden toiminta päättyi marraskuussa. Päiväkäskyissään ylipäällikkö kiitti suojeluskuntalaisia ja lottia isänmaan hyväksi tehdystä uhrautuvasta työstä.

Suomen Aseveljien Liitto silloitti miesten ja naisten paluuta sodasta rauhan toimiin. Järjestön huoltotyötä ja muuta tukitoimintaa olisi tarvittu vastedeskin. Valvontakomission vaatimus, jota äärivasemmistomme tuki, johti kuitenkin aseveliyhteisöjen lakkauttamiseen tammikuussa 1945. Sotiemme veteraanien yleisen järjestötyön saroilla alkoi tuolloin pitkä pakkokesannon kausi.

Jatkosodassa armeijaamme perustettiin kaksi heimopataljoonaa, joihin kuului inkeriläisiä ja rajantakaisia karjalaisia. Heille oli luvattu antaa Suomen kansalaisuus. Sodan päätyttyä useimmat heistä jouduttiin luovuttamaan Neuvostoliittoon, jossa heidät tuomittiin kuolemaan tai pakkotyöhön. Pakkotyö Neuvostoliitossa tuli myös niiden Suomen armeijassa vapaaehtoisina palvelleiden virolaisten osaksi, jotka Neuvostoliiton viranomaiset tavoittivat Suomesta.

Lokakuussa 1944 valvontakomissio vaati noin 60 suomalaissotilasta asetettavaksi syytteeseen sotarikoksista. Lähes 40 heistä pidätettiin ja pantiin kestoltaan rajoittamattomaan tutkintavankeuteen. Osa näistä ”Miehikkälän miehistä” vapautettiin ilman syytteeseenpanoa ja oikeudenkäyntiä, osa tuomioistuimen päätöksellä. Alun toista kymmentä miestä tuomittiin vankeus- tai sakkorangaistukseen joulukuussa 1947. Tuomiot perustuivat paljolti perättömiin tunnustuksiin, joita syytetyt tekivät oikeusministeriön neuvosta välttääkseen tutkintavankeuden pitkittymisen.

Uhka sotatoimien siirtymisestä Sisä-Suomeen, antautumisrauhasta ja vihollismiehityksestä sekä varautuminen pahimman varalta liikekannallepanoon johtivat ryhmän Päämajan upseereita suunnittelemaan aseiden ja sotatarvikkeiden hajavarastointia. Salassa pidettävä kätkentä paljastui ilmiannon johdosta keväällä 1945. Kommunistijohtoisen Valpon toimet johtivat 6 000 henkilön kuulustelemiseen ja 1 700 miehen, sotiemme veteraanin, pidättämiseen tai vangitsemiseen. Syytteiden nostamiseen ja rangaistuksiin tuomitsemiseen tarvittiin taannehtiva laki. Oikeudenkäynneissä tuomittiin vapausrangaistukseen lähes 1 500 miestä.

Aseveliliitto oli jo sodan aikana kiinnittänyt päättäjien huomiota rintamasotilaiden tarpeisiin saada maata ja asuntoja. Liiton esittämät tavoitteet toteutuivat osittain maanhankintalailla, joka tuli voimaan toukokuussa 1945. Lain mukaan maansaantiin oikeutettuja olivat siirtoväen ohella muun muassa perheelliset rintamasotilaat, sotainvalidit sekä sotalesket ja -orvot. Rintamasotilaat tekivät lähes 94 000 maansaantihakemusta, joista hyväksyttiin noin 63 000. Perheettömien rintamasotilaiden jättäminen vaille maansaantioikeutta aiheutti heissä katkeruutta. Vuodesta 1949 alkaen maansaantioikeuden saattoi vaihtaa asunto-osakehuoneiston saantiin.

Ylipäällikkö Mannerheim kirjoitti sotilailleen päiväkäskyssään 22. syyskuuta 1944: ”Tietoisina siitä, että olette täyttäneet velvollisuutenne, palaatte Te kotiinne rauhan työsaroille. Olen vakuuttunut, että tartutte näihin toimiinne samalla tarmolla, antaumuksella ja itsekurilla, jonka olen oppinut Teissä tuntemaan sotapoluillanne ja jota Teissä aina olen ihaillut.” Ylipäällikön ilmaisema luottamus osoittautui oikeaksi.

SIMO KÄRÄVÄ

Uutta puhtia ja sisältöä veteraanien kuntoutukseen

Rintamaveteraaniasiain neuvottelukunnan RINEn maaliskuinen esitys vuoden 2005 veteraanimäärärahoiksi on johtamassa myönteiseen tulokseen. Elokuisessa neuvottelussaan hallitus päätti sisällyttää valtion talousarvioon noin 21 miljoonan euron veteraanipaketin, jossa rintamaveteraanien kuntoutusvaroja lisätään 12 miljoonaa euroa ja sotainvalidien avopalveluiden haitta-asteen alentamiseen tarvittavia varoja 8 miljoonaa euroa. Kuntoutuksen erityisryhmien piiriin otetaan lisäksi muun muassa sotaaikaisten partisaani-iskujen siviiliuhrit.

Tehdessään esityksensä sosiaali- ja terveysministeriölle RINE piti lähtökohtanaan hallitusohjelman lausumaa rintamaveteraanien ja sotainvalidien aseman ja ”säännönmukaisen kuntoutuksen” kehittämisestä sekä eduskunnan kannanottoa vuodelta 2003 vuosittaisen kuntoutuksen takaamisesta kaikille veteraaneille. Neuvottelukunta korosti nimenomaan tätä tavoitetta. Avokuntoutuksen asemaa tulisi sen vuoksi edelleen vahvistaa sekä jatkaa sen toimintamuotojen kehittämistä. Neuvottelukunta totesi, että jo nykyisin monissa kunnissa on päästy eri kuntoutusmuotoja yhdistämällä vuosittaiseen kuntoutukseen. Lisämäärärahan tarvetta arvioidessaan RINE piti tavoitteena avokuntoutuksen osuuden nostamista nykyisestä noin 40 prosentista 50 prosenttiin kaikista kuntoutuksista vuonna 2005.

Hallituksen tuoreet veteraanipoliittiset linjaukset ovat herättäneet ansaittua huomiota. Veteraanit ovat tyytyväisiä ja nuorempi kansa on nähnyt ne oivaksi tunnustukseksi veteraanipolven elämäntyöstä. Ajankohtakin on kohdallaan: äskettäin tuli kuluneeksi 60 vuotta yli kolme vuotta kestäneen jatkosodan päättäneen ja itsenäisyyden turvanneen aselevon solmimisesta.

Hallituksen päätös edellyttää valtion virkakoneistolta kiireistä valmistelutyötä sekä tarvittavien säädösmuutosten suunnittelussa että ennen muuta kentän - kuntien terveyskeskusten - toimien ohjeistamisessa. Edessä on myös haastava koulutus- ja tiedotustehtävä. Veteraanijärjestöilläkin on siinä tärkeä vastuunsa. On pidettävä huoli siitä, että veteraanit saavat tietoa uusista mahdollisuuksista. Paikallisten veteraaniyhdistysten suorittamaan järjestelyjen seurantaan kohdistuu oma haasteensa. On huolehdittava siitä, että kasvavat voimavarat käytetään hyödyksi täysin määrin. Myös kuntien perinteinen oma panostus talousarvioissaan on voitava säilyttää. Sen suuntaaminen nykyistä enemmän kotikuntoutukseen ja arkipalveluksiin käy vuosi vuodelta aiheellisemmaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen vuonna 1979 perustetun RINEn esitykset ovat vuodesta 1999 lähtien nojautuneet Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnassa tehtyyn pohjustukseen. Usein esitykset ovat ministeriön ja hallituksen jatkokäsittelyissä kariutuneet. Neuvottelukunnan 25-vuotisjuhlaseminaarissa, joka pidetään Säätytalossa Helsingissä 12. lokakuuta, tilaisuuden järjestäjää on syytä onnitella menestyksestä juhlavuonna 2004.

AARNO STRÖMMER

Sodasta rauhaan

Syksy 1944 oli käännekohta kansakunnalle ja yksilöille

Sodasta rauhaan

Syksy 1944 merkitsi kolmivuotiaalle pojalle ennen muuta isän paluuta Lapin sodasta. En ollut häntä sitä ennen tavannutkaan kuin harvoilla lomilla. Palasimme kotiin Munkkiniemeen vasta marraskuussa mökiltä, jonne olimme äidin ja vastasyntyneen pikku sisareni kanssa paenneet helmikuun pommituksia. Ensinnä ylitimme Kaima-laivalla myrskyisän Päijänteen. Autot eivät säännöstelyajan Suomessa paljon liikkuneet.

Veteraaneille syksy 1944 merkitsi raskaan urakan päättymistä. Mm. isäni oli alkanut sen varusmiehenä 1937 viettämättä sen jälkeen yhtään kokonaista vuotta siviilissä. Harmaista ei silti täysin irtaannuttu, sillä univormuista tehtiin käyttövaatteita. 27-vuotias reservin kapteeni ei päässyt myöskään juuri hengähtämään, sillä myös isälläni oli edessä jälleenrakennus, sotakorvaukset ja poliittinen jatkosota.

Aseiden vaiettua itärintamalla noin neljäsosa puolustusvoimista joutui vielä Lapin sotaan. Kovia taisteluita käytiin etenkin Torniossa. Uhkana oli tällöin jopa maan miehittäminen, jollei sodan voittajalle tuotu näytettä saksalaista verta. Lapin sodan poliittinen kokonaisuus paljastui tosin vasta 1970-luvulla; isänikin vei salaisuuden mukanaan hautaan. Reserviläisten kotiuttamisen jälkeen sota Lapissa jatkui ”lasten ristiretkenä” huhtikuun 1945 lopulle saakka.

Sotaisia vaaroja oli myös miinojen raivaamisessa niin meriltä kuin Pohjois-Suomesta ja muualtakin. Uhreja vaatinut urakka jatkui vuosikausia.

Uudet realiteetit

Kansakunnalle syksy 1944 merkitsi sopeutumista uusiin realiteetteihin. Valvontakomissio Tornissa oli maan ylihallitus ja välirauhansopimus toinen perustuslaki. Järjestöjä lakkautettiin voittajan mielivallalla samalla kun kommunistipuolue nousi maan alta.

Jokseenkin koko kansa asettautui ripeästi presidentti **Mannerheimin** ja pääministeri **J.K. Paasikiven** johdolla uudelle ulkopoliittiselle linjalle, joka tarkoitti välirauhan raskaiden ehtojen tunnollista toteuttamista ja luottamuksen rakentamista entiseen viholliseen. Samalla suomalaisten enemmistö päätti kuitenkin hiljaisesti, että myöntyvyydelle on vedettävä tiukka raja. Sisäiset asiat oli ratkaistava itse ja kommunistien valtapyrkimykset oli padottava.

Jalkaväkeä asemissa pellonojassa Tervaharjun esikaupunginosassa Kemissä syksyllä 1944.

Asekätkentä merkitsi varautumista pahimman varalle. Ilmeisesti se osaltaan saikin **Josef Stalinin** pidättymään miehityshankkeista. Hänen päätavoitteensa oli tietenkin ensin Berliinissä, minkä jälkeen ensisijaista oli Suomen tuotantokyvyn varmistaminen. Näitä tavoitteita hän ei vaarantanut liian pitkälle menevällä sekaantumisella Suomen sisäisiin asioihin.

Äärivasemmalla oli kaappaushaluja, muttei - Valpon haltuunotosta huolimatta - voimaa eikä kykyä toteuttaa niitä.

Etulinjassa poliittisessa jatkosodassa olivat aluksi sosiaalidemokraatit, joita aseveliakseli yhdisti muihin kansanvaltaisiin ryhmiin. Yhteisrintamassa vaaran vuosien taistelu voitettiin.

Nyky-Suomelle perusta

Sodasta palanneet, enimmäkseen varsin nuoret miehet ja naiset seurasivat poliittisia tapahtumia ja osallistuivat niihin - maaliskuun 1945 vaaleista ja työpaikkojen valtataisteluista mielenosoituksiin sotasyyllisyysprosessia vastaan. Ennen muuta he kuitenkin palvelivat isänmaata jälleenrakennuksessa, sotakorvaustuotannossa ja kasvattamalla suuret ikäluokat. Näin he loivat torjuntavoiton jälkeen nykyisen Suomen perustan.

JYRKI VESIKANSA

Hyvällä yhteistyöllä vielä parempia tuloksia

Sotaveteraaniliitolla ja sen Naisjärjestöllä on yli kolmen vuosikymmenen kokemus tuloksekkaasta yhteistyöstä. Alkuaikojen vaikeimmat hetket liittyivät veteraaniasialle epäsuotuisaan ilmapiiriin. Myöhempinä vuosina veteraanien arvostuksen parantuessa yhteisen toiminnan edellytykset paranivat.

Naisjärjestön naisten toimintatarmolla on ollut hyvin myönteinen vaikutus myös yhdistysten toimintaan ja sitä kautta koko sotaveteraanijärjestön arvostettuun asemaan yhteiskunnassa.

Naisjärjestön toiminta on joissain yhdistyksissä joutunut suurennuslasin alle. Samaa vireyttä, jota runsas kolmekymmentä vuotta sitten oli, ei ehkä enää ole. Tulevissa toimissa tarvitaan uudenlaista ajattelua. Ydinryhmänä ovat tuettavat, sotaveteraanit ja heidän puolisonsa ja leskensä. Tukijoina ovat kannattajajäsenvoimat niin yhdistyksien kuin naisjaostojen jäsenkunnassa.

Sotaveteraanien puolisot, joista monet hoitavat sairasta veteraania kotonaan, tarvitsevat kaiken sen avun ja tuen, mitä sotaveteraaniyhdistykseltä ja naisjaostolta sekä järjestön muilta tasoilta on saatavissa. Parhaillaan uusittavana olevissa rintamaveteraanien kuntoutusohjeissa on veteraania hoitavien puolisoiden kuntoutuksen järjestäminen esillä.

Naisjärjestön toiminta sotaveteraanityön osana on ollut menestystarina. Vuosikymmenien aikana kertynyttä tietoa ja taitoa on hyödynnettävä kaikkien, sotaveteraanien, heidän puolisoidensa ja leskiensä hyväksi tulevina vuosina.

Vuosikymmenen aikana on sotaveteraaniyhdistyksiin liittynyt 15 000 kannattajajäsentä. Monet heistä haluavat jäsenyytensä ohella omalla panoksellaan olla auttamassa vanhenevia veteraaneja heidän järjestötyössään, veljes- ja sisaravun antamisessa sekä sotaveteraaniperinteen ja isänmaallisen hengen vaalimisessa.

Sotaveteraaniliiton ja Naisjärjestön yhteinen työryhmä, ns. Strömmerin työryhmä kokoontui viime kevään aikana usean kerran käsittelemään yhteistoiminta-asioita. Työryhmän raportti päättyy yhdeksään suositukseen. Ne korostavat yhteistoimintaa niin liiton, piirien kuin yhdistystenkin tasolla.

MARKKU SEPPÄ

Veteraanipaketti 21 miljoonaa euroa

Valtion vuoden 2005 talousarvio julkistetaan 14. syyskuuta. Budjettineuvotteluista tihkuneiden tietojen mukaan valtion ensi vuoden talousarvioon on tulossa kauan odotettu määräraha rintamaveteraanien kuntoutukseen. Tämän vuoden määrärahaan (35,8 milj. euroa) on tulossa 12 milj. euron korotus.

Kahdeksan milj. euron määräraha on tulossa sotainvalidien kunnallisten avopalveluiden haitta-asterajan alentamiseen 25 %:sta 20 %:iin. Ruotsissa asuville sotainvalideille on tulossa ateriakorvaukset.

Muun muassa partisaanien uhreille on tulossa määräraha kuntoutukseen. Sitä varten tehdään muutos lakiin *eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta.*

Marraskuun alussa ilmestyvä Sotaveteraani–lehti käsittelee määräraha-asioita tarkemmin. Samalla selvitetään toimia, joilla vuosittainen ja tarpeenmukainen kuntoutus voidaan turvata kaikille kuntoutusta haluaville veteraaneille.

SANA

”Minä luotan sinun armoosi,
saan iloita sinun avustasi.
Minä laulan kiitosta Herralle,
hän pitää minusta huolen”.
Psalmi 13:6

Raamattua lukiessamme ja tutkiessamme löydämme lukuja ja jakeita, jotka erikoisella tavalla puhuttelevat meitä. Tuollainen teksti olisi hyvä opetella ulkoa, silloin se seuraisi meitä missä milloinkin olemme. Se olisi kuin tukipylväs mihin tarttua.

”Minä luotan sinun armoosi”
Voisiko parempaa sanomaa olla? Me siis voimme luottaa Jumalan armoon. Armo ei ole meissä kiinni, armo tulee meille lahjana. Kaikki mikä meitä kohtaa on Jumalan armoa, jokainen päivä.

”Saan iloita sinun avustasi”
Meitä kehotetaan iloitsemaan hänen avustaan. Hän on luvannut auttaa meitä. Meillä ei pitäisi olla mitään hätää, koska tällainen lupaus on meille annettu. Olisimme todellakin paljon iloisempia vaikeuksiemme keskellä, kun osaisimme luottaa hänen apuunsa.

”Minä laulan kiitosta Herralle”
Meidän tulisi kiittää joka tilanteessa, vaikka asiat eivät menisikään meidän toiveidemme mukaan. Jumalan tahtoon tyytyminen, hänen johdatukseensa luottaminen on ainoa oikea tie. Kiitollinen mieli kirkastaa meille yhä selvemmin Jumalan armon. Kyllä meillä ihmisillä riittäisi purnaamista, joka sokaisisi silmämme ja sydämemme, karkottaisi ilon elämästämme. Rukouksessa heikoimmassakin, saamme lähestyä kiitosmielellä Jumalaa, jonka turvassa elämme.

”Hän pitää minusta huolen”
Tämä on viimeinen jae tästä psalmista. Olemme saaneet valtavan lahjan, hän pitää meistä huolen. Tarvitaanko parempaa sanomaa. Meillä jokaisella on omakohtaisia kokemuksia elämämme varrelta. Sodassa mukana ollut, vaikeista tilanteista selvinnyt veteraani sanoi, enkelit suojelivat minua, muuta ei voi sanoa. 60 vuotta taisteluiden jälkeen hän toteaa, enkeleitä on tänäkin päivänä.
Omakohtaisesti olen enkeleitä tavannut, ne ovat ilmestyneet juuri silloin kun hätä on ollut suurin, yllättäen. Me emme milloinkaan tiedä, milloin avaamme ovemme enkeleille, siksi arvostakaamme jokaista lähimmäistämme.
Jumalan huolenpidosta saamme varmuutta vielä 1. Pietarin kirjeestä ”Heittäkää kaikki murheenne hänen kannettavakseen, sillä hän pitää teistä huolen”.

Kiitä Herraa minun sieluni
äläkä unohda mitä hyvää hän on sinulle tehnyt.

HELVI SAVUTIE

Lahden Sotaveteraanipiirin naistoimikunnan sihteeri.

Onnittelemme

Eino Erkkilä 80 vuotta

Maanviljelysteknikko Eino Erkkilä täyttää 80 vuotta 7. lokakuuta Jyväskylässä. Hän on syntynyt Sortavalan maalaiskunnassa. Kotipitäjä ja koti jäivät rajan taakse kahdesti, 1940 ja 1944.

Erkkilän asepalvelus alkoi ilmasuojelujoukoissa Sortavalassa lokakuussa 1942 sekä jatkui maaliskuusta 1943 ensin koulutuskeskuksessa Huuhanmäellä ja aliupseerikoulun jälkeen rannikkopuolustuksessa Laatokalla ja Äänisjärvellä sekä Saaristomeren ja Uudenmaan rannikkoprikaateissa. Asepalvelus päättyi kotiuttamiseen sotasairaalasta marraskuussa 1944.

Siviiliin päästyään Erkkilä toimi mm. metsä-, rakennus- ja maanmittaustöissä sekä poliisina, kunnes hän 1947 ryhtyi yhdessä isänsä kanssa viljelemään maanhankintatilaa Laukaassa. Syksyllä 1950 hän valmistui maanviljelysteknikoksi. Luovuttuaan tilasta 1971 hän muutti Jyväskylän maalaiskunnan Palokkaan ja toimi 12 vuotta osuusliike Keskimaan palveluksessa kenttämyyntitehtävissä.

Luottamustehtäviä hänellä on ollut mm. Maanviljelysteknikkojen liitossa sekä maamies-, karjalais- ja senioriyhteisöissä. Sotaveteraanitoimintaan hän on osallistunut kolmella tasalla: Jyväskylän Sotaveteraanien hallituksen jäsenenä, Keski-Suomen Sotaveteraanipiirin puheenjohtajana ja Suomen Sotaveteraaniliiton hallituksen jäsenenä. Hän on saanut liiton ansioristin. Yhteisiltä

hallitusvuosiltamme liitossa on mieluisia muistoja hyvästä yhteistyöstä toimeliaan veteraaniveljen kanssa.

SIMO KÄRÄVÄ

Adolf Ehrnroothin rahaston tunnustuspalkinnot

Jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin rahastosta jaettiin tunnustuspalkinnot 13. kesäkuuta. Tunnustuspalkinto myönnettiin kymmenelle veteraanityössä ansioituneelle. Palkinnon saivat:

Sotainvalidi **Urho Verner Jäntti**, Saarijärvi, sotainvalidi **Einari Kuituniemi**, Helsinki, Uudenmaan sotaveteraanipiirin naistoimikunnan puheenjohtaja **Maija Pohjola**, Riihimäki, Kymenlaakson sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja **Toivo Hartikainen**, Kouvola, rovasti **Jaakko Granlund**, Oulu, maanviljelijä **Paavo Lonkila**, Kiuruvesi, liiton kunniajäsen **Eila Kuitunen**, Kerava, sotainvalidi **Eero Jokisalo**, Ivalo, sotainvalidi **Mauri Nordberg**, Lahti, sotainvalidi **Eino Savela**, Lehtimäki.

Onnittelemme kaikkia tunnustuspalkinnon saaneita.

Tunnustuspalkinnon saajista paikalla oli kuvassa vasemmalta Eino Savela, Eila Kuitunen, Mauri Nordberg ja Toivo Hartikainen.

Markku Seppä 50 vuotta

Suomen Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Markku Seppä täyttää 50 vuotta 27. syyskuuta Mäntsälässä. Hän on syntynyt Suodenniemellä.

Toimittuaan Keskusosuusliike Hankkijan järjestötehtävissä vuodesta 1980 Markku kutsuttiin Suomen Sotaveteraaniliiton järjestämän Sotaveteraanin iltahuuto -suurkeräyksen keräyspäälliköksi ja liiton järjestösihteeriksi 1993. Erinomainen onnistuminen noissa tehtävissä oli perustana nimittämiselle järjestöpäälliköksi 1995. Tuossa tehtävässä hänen aloitteellisuutensa ja toimeliaisuutensa edistivät suuresti järjestön perustoimintoja, tietotekniikkahankkeita, yleisiä kehittämistoimia, pitkälle tähtäävää suunnittelua ja varainhankintaa. Piirit ja niiden toiminnanjohtajat saivat häneltä hyviä virikkeitä ja neuvoja. Liiton puheenjohtajana kysyin usein hänen käsitystään sekä ajankohtaisasioista että tulevaisuuden näkymistä. Huomasin saavani häneltä varteenotettavia näkemyksiä.

Kun liiton toiminnanjohtaja Jaakko Valve jäi keväällä 2004 eläkkeelle, oli seuraajan valinta helppoa: Markku oli oikea mies myös tähän toimeen ja sen ohessa Sotaveteraani-lehden päätoimittajaksi sekä Sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiön asiamieheksi. Markku vastaa edelleen myös monista niistä asioista, joita hän hoiti järjestöpäällikkönä.

Markulle erityisen mieluisia työsarkoja ovat varmaan edelleen hengellinen toiminta, kuntoliikunnan ja kilpailutoiminnan edistäminen sekä heimoveteraani- ja siirtolaisveteraanien ja heidän yhdistystensä tukeminen.

Markun vastuuaulius, palvelualttius ja järkevyys on pantu merkille myös yhteistyökumppaneiden parissa. Niinpä hänet on valittu Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen hallitukseen ja Suomen-poikien perinneyhdistyksen varapuheenjohtajaksi. Luontaisia yhteistyöalueita ovat myös Suomen veteraaniliittojen valtuuskunta VEVA, veteraanijärjestöjen yhteiset keräyshankkeet, Tammenlehvän perinneliiton toiminnan valmistelu ja rintamaveteraaniasiain neuvottelukunta.

Sotaveteraanityön jatkuvuuden turvaamiseen tarvitaan kestäviä voimavaroja. Yksi niistä on Markku, valpas, vireä, rivakka ja huumorintajuinen työtoverimme. ”Kun huutoon joutuu, niin huuros pysyy”, sanottiin ainakin ennen vanhaan Nummella.

Esitämme Markulle lämpimät onnentoivotukset uuden vuosikymmenen varrelle.

SIMO KÄRÄVÄ

Merkkipäivänä 27. syyskuuta on vastaanotto kotona Mäntsälän Ohkolassa kello 13—18 (13—15 aikavaraus, puhelin (09) 6126 2013).

Mahdolliset muistamiset Sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiön tilille Nordea 157430-15162 tai Okopankki 554128-27301. Kertyneet varat käytetään sotaveteraanien, heidän puolisoidensa ja leskiensä huoltotyöhön tämän vuoden aikana.

Säätytalolla juhlaseminaari

Arvovaltainen kutsuvierasjoukko oli kokoontunut Säätytalolle 4. syyskuuta jatkosodan päättymisen 60-vuotisjuhlaseminaaariin. Tilaisuuden avanneen Tasavallan Presidentti **Tarja Halosen** ja tilaisuuden päättäneen pääministeri **Matti Vanhasen** lisäksi paikalla oli mm. kaksi presidenttiä, eduskunnan puhemies, valtioneuvoston jäseniä, virkamiesjohtoa, usean maan suurlähettiläs, Mannerheim-ristin ritareita ja veteraanijärjestöjen edustajia.

Seminaarin avasi Tasavallan Presidentti Tarja Halonen. Hän käsitteli suomalaisten torjuntavoittoja, välirauhansopimusta, valvontakomission toimintaa, YYA-sopimusta sekä Suomen tekemiä valintoja 1990-luvulla. – Suuria uhrauksia vaatineesta saavutuksesta maamme on pysyvässä kiitollisuudenvelassa Teille, arvoisat sotaveteraanit, sanoi Tasavallan Presidentti Tarja Halonen.

Professori **Ohto Manninen** käsitteli esitelmässään erityisesti Suomen tilannetta jatkosodan päättymisvuonna 1944. Hänen aiheensa oli: *Miehitysuhasta välirauhaan.* Artikkeli on kokonaisuudessaan luettavissa Sotaveteraaniliiton internet-sivuilta, osoitteesta www.sotaveteraaniliitto.fi/

Kirjailija **Antti Tuurin** esitelmän aihe oli: *Viimeinen mies, puomi kiinni.* Hän käsitteli sodan tuntoja, joita hän oli saanut muun muassa isältään, sukulaismiehiltä ja Rukajärven tie kirjaan kootusta aineistosta.

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnan puheenvuoron käytti puheenjohtajavuorossa olevan Rintamaveteraaniliiton puheenjohtaja **Onni Toljamo**.

Pääministeri Matti Vanhanen päätti juhlaseminaarin. – Teidän muistonne ei himmene. Te olette kestävä osa Suomen historiaa - sen sankareita, pääministeri Vanhanen sanoi. Samalla hän kiitti ulkomailta Suomea auttamaan tulleita vapaaehtoisia.

Seminaarin puheenjohtajana toimi kansliapäällikkö **Risto Volanen**. Juhlan musiikista vastasi musiikkimajuri **Raine Ampujan** johtama Kaartin soittokunta. Juhla päättyi *Maamme lauluun.*

Kiitos

Sydämelliset kiitokset kaikille suomalaisille ystäville, jotka muistitte minua 80-vuotispäivänäni.

Monien vuosien yhteistyön tuloksena syntynyt ystävyys kanssanne on minulle paras lahja.

Kun veteraanityömme alkoi, olimme jo ikämiehiä ja meillä oli kiire, jotta voisimme jättää muiston tuleville polville. Sain olla tässä työssä ratkaisevasti mukana ja samalla rakentaa Suomen ja Viron ystävyyssiltaa. Olen saanut kokea nuoruuden työintoa, tekemisen ja saavutusten iloa.

Olen kauttanne oppinut tuntemaan Suomen, sen rakenteita, kulttuurista ja taloudellista kehitystä, sen eettisiä arvoja. Olen onnellinen, että Suomi on todella hyvä maa.

Toivotan Teille ja kaikille suomalaisille sotaveteraaneille jatkuvaa terveyttä ja onnea elää rakentamassanne maassa.

RAUL KUUTMA

Sotaveteraanikalenteri 2005 ilmestyy syyskuussa

Vuoden 2005 Sotaveteraanikalenterin etusivulla on tieto kalenterin ilmestymisestä 26. kerran. Kalenteri sisältää asiantuntijoiden laatimia artikkeleita, yhteystietoja sekä päiväkirjan ja muita perinteisiä kalenteritietoja.

Artikkeleissa kerrotaan sotiemme veteraaneista ja heidän järjestötyöstään, Suomen Sotaveteraaniliiton päämääristä, hallinnosta, sotaveteraanityön tukemisesta, rintamaveteraanien tunnuksista, erityisetuuksista, kuntoutuksesta ja omaishoitopalveluista sekä kunniamerkeistä. Kalenterissa on sotahistorioitsija, everstiluutnantti **Anssi Vuorenmaan** kirjoittama tiivis artikkeli *Sotavuosi 1945.*

Järjestö- ja yhteystietoja on liiton ja jäsenpiirien, Naisjärjestön ja Sotaveteraanien Tuki- ja perinnesäätiön luottamus- ja toimihenkilöistä. Järjestöjaksoon sisältyvät myös luettelo sotaveteraanien valtakunnallisista tapahtumista, *Marssilaulun* – liiton kunniamarssin – ja *Veteraanin iltahuudon* sanat sekä luettelo liiton myyntiesineistä.

Kalenteri on saatavissa myös nahkakantisena. Sotaveteraanipiirien kautta voidaan tilata nahkakantisiin kalentereihin nimipainatus. Kalenterin hinta on entinen 5 euroa. Nahkakantisen kalenterin hinta on 10 euroa.

Kalenteria voidaan ostaa tai tilata liiton myyntitoimistosta, Korkeavuorenkatu 41 A 7, 00130 Helsinki, puhelin (09) 6126 2014, faksi (09) 6126 2020, sähköposti helena.hornborg@sotaveteraaniliitto.fi sekä sotaveteraanipiirien toimistoista ja useilta sotaveteraaniyhdistyksiltä.

Sotaveteraanikalenteri kuuluu sotaveteraanin ”vuosivarustukseen”, mutta on lisäksi erinomainen lahja lähiväelle sekä sota- ja veteraanitiedon lähde tiedonvälittimille ja yhteistyökumppaneille.

Ryhtiä veteraanien kuntoutukseen

Valtiokonttorin ylilääkäri **Juhani Wikström** vaatii kunnilta lisää huomiota veteraanien kuntoutukseen. ”Meillä Suomessa on hyvä ja käytettäessä myös toimiva veteraanikuntoutuksen palveluverkko. Siinä toimijoiden osaaminen on luotettavaa ammatillista luokkaa ja veteraanien kuntoutukseen varatut määrärahat hyvää eurooppalaista tasoa. Valitettavasti osa kunnista ei kuitenkaan osoita riittävää aktiivisuutta lähettäessään veteraaneja kuntoutukseen”, Juhani Wikström sanoo.

Osa kunnista suhtautuu veteraanien kuntoutukseen varsin heikosti, hyviäkin kuntia toki on.

Kuntoutukseen hakeutuminen on usein jätetty veteraanin oman aloitteellisuuden varaan, joka ikääntyneelle henkilölle jo sellaisenaan muodostaa suoranaisen esteen ja näiltä osin tilanne tulee edelleenkin vain pahenemaan. ”Selvin osoitus veteraanien kuntoutuksen laiminlyönnistä löytyy siitä, että kuntoutukseen varatuista valtion budjettirahoista jäi viime vuonnakin käyttämättä 388 500 euroa saati, että kunnat olisivat siihen satsanneet omaakin rahaa”, Juhani Wikström toteaa.

Lapsista ja työikäisistä kyllä huolehditaan aivan esimerkillisellä tavalla. Odottavien äitien terveyden tilaa seurataan säännöllisesti ja kun lapsi on syntynyt otetaan hänet säännöllisten neuvolatarkastuksien piiriin ja jatketaan kouluterveyden huollon toimesta ja vielä opiskelu- tai asevelvollisuusajan terveystarkastuksilla. Työelämään sijoittuneille on järjestetty oma työpaikka-terveyshuolto.

Samanaikaisesti ollaan joissakin kunnissa valmiit tinkimään veteraanien hoidosta ja kuntoutuksesta. ”Tuntuu todella oudolta, että seuranta lopetetaan juuri silloin kun ihmisen sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve alkaa kasvaa”, Juhani Wikström ihmettelee. Hän muistuttaa myös siitä, että veteraanien jälkeenkin tulee kunnissa olemaan alati suureneva ikäihmisten joukko, joten toimivaa kuntoutuspalvelua kannattaisi edelleenkin pitää yllä.

”Vastuuta työikäisten kuntoutuksesta ollaan yhä enenevässä määrin siirtämässä työyksiköiden hoitoon ja näin on osittain jo tapahtunutkin. Tälläkin hetkellä on käynnissä erityinen ”Työelämän kehittämishanke”, jonka moninaiset tavoitteet tähtäävät niin fyysisen kuin psyykkisen kuntoutuksen kohentamiseen”, Juhani Wikström kertoo. ”Se tietenkin on hyvä että työikäistä huolehditaan, mutta se ei kuitenkaan oikeuta unohtamaan veteraanien kuntoutusta.”

Asiantuntevat mielipiteet

Ylilääkäri Juhani Wikström toimii Valtiokonttorin vakuutustoimialan vastuuseen kuuluvan kuntoutuksen koordinaattorina. Yli 10 vuotta jatkunut päätoiminen vastuukenttä käsittää laaja-alaisesti kuntoutuksen tarpeen, alkaen työikäisistä ja jatkuen aina veteraanikuntoutukseen. Tätä työtä aikaisemmin Wikström työskenteli Helsingin yliopistollisen keskussairaalan (HYKS) kuntoutushoidon vastaavana ylilääkärinä. Hänellä on myös laaja ja pitkäaikainen kokemus alan kansainvälisestä työstä, joten Wikström eittämättä lukeutuu maamme johtaviin kuntoutuksen asiantuntijoihin.

Hän sanoo Suomen edelleen olevan nuorekas kansakunta, jossa sota-ajan ja sen jälkeisen kauden tapahtumat näkyvät vieläkin väestörakenteessa. ”Kun huomioimme nykyisen syntyvyyden, suurten ikäluokkien vanhenemisen ja elinikäennusteen kasvun, olemme jo vuoteen 2015 mennessä saavuttaneet Euroopan vanhimman ikärakenteen omaavan kansakunnan aseman”, Wikström ennakoi. ”Tähän rakennekehitykseen meidän on pikaisesti myös varauduttava. Olemme tuolloin saavuttamassa tilanteen jossa lasten ja eläkeläisten määrä suhteessa työikäisiin on 1:1.”

Suhtautumisessa toivomisen varaa

Kuntoutuksen tarpeessa olevat veteraanit on meillä lähetetty laitoksiin, jossa heitä on kyllä ammattimaisesti kuntoutettu, mutta onko se tapahtunut riittävän ihmisläheisesti. ”Onko laitoksessa muistettu että veteraani on asiakas ja hoitaja palvelutehtävässä oleva”, Wikström kysyy? Kuntoutuksen tulisi aina olla yksilöllistä ja rutiininomaista toimintaa välttävää.

Laitoskuntoutuksen toimintaa kuvaavana esimerkkinä Wikström kertoo erään veteraanin kokemuksen kohtaamastaan laitoskuntoutuksesta. Siellä veteraani oli riisuttu alushoususilleen ja pantu tanssimaan jytäjumppaa. Musiikin pauhatessa hän ei kuullut nuoren tytön antamia ohjeita. Kuulo oli heikentynyt, samoin liikkeet ja tasapainon hallinta, eikä jalka enää noussut musiikin tahtiin. Hänet oli alistettu niin henkisesti kuin fyysisestikin. Tilanne veteraanille oli nolo.

”Ihmisten vanhenemiseen ja sen tuomiin seuraamuksiin ei voida vastata vain hoito- ja kunto-ohjelmien tehostamisella. Hyvän ammatillisen osaamisen tueksi kannattaisi uudenlaista toimintamallia hakea vanhoista sairas- ja veljeskodeista. Niissä ihmisyys on yhdistetty hoitoon ja palveluun ”, Juhani Wikström neuvoo.

Laitoskuntoutuksen jälkeen veteraani palaa takaisin kotiinsa, missä usein mikään ei ole muuttunut. Siellä hän kohtaa samat arkipäivän ongelmat, joiden takia hänet on kenties kuntoutukseen ohjattu. Laitoskuntoutuksen asemasta Wikström suosittaa lisättäväksi kotikuntoutuksen toimintamallia. Ihmisen on saatava asua kotonaan, tutussa ympäristössä mahdollisimman pitkään. On vain huolehdittava siitä, että asunnon olosuhteet sen myös mahdollistavat. Kuntopalvelut on voitava vastaanottaa kotona ettei niitä tarvitsisi lähteä kuntoutuslaitoksista hakemaan.

Arvot ja asenteet

Yhteiskunnalliseen yleiskeskusteluun olisi saatava viritys, joka nostaisi veteraanien ja muun ikääntyneen väestönosan arvostuksen samalle tasolle missä se maailmalla yleensäkin on. Se vaatii nuoruutta ihannoivassa kansakunnassa suurta asennemuutosta. Sodan jälkeen meiltä hävisi arvokeskustelu jonnekin. Sodassa olleita kyseenalaistettiin, nuoruutta ja opiskelua ihailtiin ja yhteiskunta vetäytyi vanhuusvastuusta.

”Vanheneminen on nähtävä ja koettava myös vahvuutena eikä yksinomaan rasitteena. Vanha ihminen ei suinkaan ole taakka, sillä hänellä on paljon myös kokemuksellista annettavaa. Suuri muutos asenteissa on jo tapahtunutkin, mutta paljon tulee vielä muuttua. Työikäisellä on oltava valmius kohdata veteraani ja kannettava siitä myös vastuu”, Wikström toteaa.

Kuntoutuksen rahat käyttöön

Kun valtio varaa budjetissaan määrärahan kunnille käytettäväksi veteraanien kuntoutuksen, on oikeutettua vaatia että ainakin tämän rahan kunnat myös käyttäisivät. Suurin osa kunnista sen tekeekin, mutta valitettavasti osalta kuntia kuntoutusrahaa hukkaantuu. Meillä veteraanit ovat yhteiskunnan vanhin ikäluokka ja heidän määränsä luonnollista tietä vähenee, mutta samanaikaisesti ”siviiliveteraanien” määrä kasvaa ja hekin tulevat aikanaan tarvitsemaan kuntoutusta. Kuntoutuksen kokonaistarve ei tule vähenemään.

On löydettävä keinot, joilla kunnat saadaan kiinnostumaan veteraanien kuntoutuksesta. On pystyttävä selvittämään veteraanien kuntoutus- ja hoitotarve sekä selvittämään heidän asunto- ja lähiympäristön olosuhteet. Rutiininomaisen kuntoutuslaitokseen lähettämisen sijasta olisi inhimillisemmän kotikuntoutuksen vaihtoehto nostettava ensisijaiseksi.

Wikströmin mukaan jokaiselle veteraanille olisi kunnassa laadittava hoito- ja kuntoutussuunnitelma. Suunnitelma siitä miten asumisen ja lähiympäristön olosuhteet varmistetaan ja miten ne tarvittaessa muutetaan ja toteutetaan vaatimusten mukaisiksi. On laadittava yksilöllinen kunto- ja hoitosuunnitelma mikä huomioi myös asiakkuuden näkökulman. Miten kohdata veteraanin tarpeet, eli olosuhteet vastaamaan tavoitetilaa.

Kunto- ja hoitosuunnittelun toteutusvastuun kantaisi kunta. Suunnitelman laadinta edellyttäisi kunnan terveysviranomaisen käyntiä jokaisen veteraanin kotona, jolloin myös asunto- ja lähiympäristön olosuhteet tulisivat suunnittelussa huomioiduksi.

Wikström samaistaa ajatuksensa Länsi-Suomen läänin sosiaali- ja terveysneuvos

Valtiokonttorin ylilääkäri Juhani Wikström patistaa kuntia veteraanikuntoutuksen parempaan hoitoon.

Pekka Paateron kanssa, joka on jo aiemmin julkisesti esittänyt käynnistettäväksi kokeilua, jossa veteraanit kutsutaan kerran vuodessa toimintakyvyn ja terveydentilan arviointiin. Tämä malli soveltuukin hyvin kunto- ja hoitosuunnitelman seurantaan ja toteuttamiseen.

Veteraanien keski-ikä jo 83 vuotta

Kansainväliset, menestyvät suuryritykset huolehtivat nykyisin omista työntekijöistään, heidän terveydentilasta ja työkunnosta. Sitä samaa ei voida sanoa kuntien vastuulla olevien veteraanien hoito- ja kuntoutusohjelmasta. Ikääntyminen on nostanut esiin vasta jäävuoren huipun, joka antaa viitteitä ongelman pahenevasta tilasta.

Kun valtio ohjaa budjetistaan kuntien käyttöön veteraanien kuntoutusrahaa, voimme me täällä valtiokonttorissa edellyttää että se myös harkitusti käytetään. Kunnissa se edellyttää selkeää vastuun määritystä, jonkun henkilön tai yksikön tehtävään nimeämistä. Kunnissa voitaisiin myös eri järjestöjen vanhuus- ja veteraanityö koota saman ohjauksen ja toteutuksen kokonaisuudeksi. Päällekkäistoiminta on turhaa varojen ja työpanosten kuluttamista.

Kuntoutukseen hakeutuminen on käytännössä jäänyt veteraanin oma-aloitteisuuden varaan. Sitäkin voitaisiin edesauttaa yhtenäisellä hakemuskaavakkeella tai jättää se hoito- ja kuntoutussuunnitelman laadinnan tai seurannan yhteydessä terveysviranomaisen tehtäväksi.

MATTI VÄRRI

Kokemuksia veteraanien kotikuntoutuksesta Oulun kaupungissa

Oulussa on tällä hetkellä n. 2500 veteraania. Heidän keski-ikänsä on yli 83 vuotta. Vaikka vanhuus veteraanin elämänvaiheena on parhaimmillaan aktiivista ja sosiaalisesti toimeliasta, toimintakyvyn menetyksen riski on lisääntynyt huomattavasti 75 ikävuoden jälkeen.

Sosiaali- ja terveysministeriön kuntoutusohjeiden mukaan rintamaveteraanien kuntoutusta suunniteltaessa tulee tavoitteena olla toimintakyvyn ja erityisesti kotikuntoisuuden tukeminen. Kotikuntoutuksella tarkoitetaan veteraanin kotona tai muissa kodinomaisissa olosuhteissa, kuten palvelutalossa tai vanhainkodissa annettavaa kuntoutusta. Kotikuntoutukseen kuuluvat mm. yksilöllinen terapia, hieronta, liikehoidot, apuvälineiden käytön opetus ja itsehoidon opetus.

Veteraanien kuntoutuspalvelut Oulussa

Veteraanien kuntoutuspalvelut Oulussa järjestää Lääkinnällisen kuntoutuksen palveluyksikkö. Yksikön 43 työntekijästä veteraaneja palvelevat kolme fysioterapeuttia, toimintaterapeutti ja kuntoutussihteeri. Veteraanikuntoutuksen palveluihin kuuluvat kuntoutusneuvonta, ryhmäkuntoutus, yksilöllinen kuntoutus hoitopaikassa ja veteraanin kotona, päiväkuntoutus, laitoskuntoutus ja jalkojenhoito. Kuntoutuspalveluja järjestetään yksikön omana toimintana sekä ostamalla palveluja yksityisistä hoitopaikoista.

Hoitava lääkäri arvioi tarvittavan kuntoutusohjelman yhdessä veteraanin kanssa.

Kaikille kuntoutusta hakeville pyritään järjestämään sopiva kuntoutusmuoto. Veteraanin kunto vaikuttaa kuntoutuksen sisältöön ja kuntoutusohjelmaan. Laitoskuntoutuksen ja päiväkuntoutuksen kohdalla joudutaan lisäksi huomioimaan edellisen kuntoutusjakson ajankohta.

Kotikuntoutus lisääntyy

Kotikuntoutuksen tarve on Oulussa lisääntynyt huomattavasti. Vastaavassa ajassa muiden kuntoutuspalvelujen kysyntä on ollut varsin vakaata, eikä esimerkiksi laitoskuntoutuksen hakijamäärissä vielä ole nähtävissä laskua.

Vuonna 2003 veteraanikuntoutuksessa oli Oulussa yhteensä 1 505 veteraania. Heistä 287 veteraania eli 19% sai kuntoutusta kotonaan yhteensä 2 424 käyntikertaa. Vastaavasti vuonna 1995 kuntoutuksessa oli yhteensä 1858 veteraania. Heistä 83 henkilöä eli 4,5% sai kuntoutusta kotonaan yhteensä 829 käyntikertaa.

Lääkinnällisen kuntoutuksen palveluyksikköpäällikön, fysiatrian ylilääkäri **Timo H. Pehkosen** mukaan tehostunut sairaalahoito, lyhyet osastohoitojaksot ja väestön ikääntyminen ovat lisänneet kotona asuvien, entistä huonokuntoisempien potilaiden määrää. Aikaisemmin nämä potilaat hoidettiin hoitolaitoksissa mutta nykyään yhä useampi asuu kotonaan omaishoidon ja kotipalvelun turvin. Kun potilas ei terveydentilansa tai vajavaisen toimintakykynsä takia kykene enää osallistumaan kuntoutuslaitoksessa tai fysikaalisessa hoitolaitoksessa tapahtuvaan kuntoutukseen, hankitaan kuntoutus kotiin. Kotona tapahtuva kuntoutus on moniammatillista ja sen määrä tulee edelleen lisääntymään tulevaisuudessa.

Pehkonen korostaa, että tietyissä tapauksissa, esimerkiksi muistihäiriöiden yhteydessä kotona annettava kuntoutus on toimivin vaihtoehto. Kuntoutuksessa voidaan paremmin ottaa huomioon potilaan päivittäinen elinympäristö sekä harjoitella jäljellä olevaa toimintakykyä tutuissa puitteissa.

”Kotona selviytymisessä keskeisiä seikkoja ovat potilaan oma fyysinen ja henkinen toimintakyky eli liikkumiskyky ja muisti. Muut keskeiset tekijät ovat omaisten jaksaminen ja kotipalvelun järjestyminen. Kodin tulee myös olla soveltuva liikunta- ja muistirajoitteiselle. Kaikkea toimintaa raamittaa kuntoutuksen järjestäjän resurssit.”, Timo H. Pehkonen luettelee.

Kotikuntoutuksen asiakkaat

Kotikuntoutuksen ”tyyppiasiakas” on sairaalasta kotiutuva veteraani. Sairaalahoidon ja –kuntoutuksen syynä on usein ollut aivohalvaus, polven tai lonkan tekonivelleikkaus, yleiskuntoa romahduttava muu sairaus tai huonossa hoitotasapainossa oleva yleissairaus.

Toinen ryhmä on kotona asuvat monisairaat veteraanit, joilla kuntoutuslaitokseen pääsy on vaikeaa heikentyneen liikuntakyvyn tai muistiongelmien vuoksi.

Kotikuntoutuksen tavoitteet

Kotikuntoutuksen tavoitteena on veteraanin toimintakyvyn palauttaminen tai ylläpitäminen niin, että veteraani kykenee palaamaan kotiinsa sairaalahoidon jälkeen tai kykenee asumaan kotona sairauksistaan huolimatta. Kuntoutuksella pyritään löytämään menetetyn toimintakyvyn tilalle vahvuuksia, joiden varaan itsenäistä elämää voidaan rakentaa. Kotikuntoutukseen liittyy myös tarvittavat kotona asumista tukevat apuvälineet ja asunnon muutostyöt.

Toimintaterapia kotiutumisen tukena

Alunperin veteraanien kotiutushoitajaksi palkatun toimintaterapeutti **Sari Kilpimaan** työtehtäviin kuuluu osallistuminen sairaalassa olevien veteraanien kotiuttamiseen ja kotona asuvien veteraanien toimintakyvyn tukeminen.

”Useimmat asiakkaani kotiutuvat Oulun Kaupungin Sairaalasta. Sairaalahoidon syynä ovat usein neurologiset sairaudet ja leikkauksen jälkitilat. Muistiongelmaisten asiakkaiden arviointipyynnöt ovat myös lisääntyneet”, Sari Kilpimaa toteaa.

Toimintaterapeutti toimii yhteistyössä muiden ammattihenkilöiden kanssa veteraanin kuntoutusta toteuttaessaan. Sari Kilpimaa korostaa moniammatillisen yhteistyön merkitystä. Yhteistyö alkaa jo veteraanin ollessa sairaalan osastolla. Tällöin kokoonnutaan yhdessä palaveriin miettimään veteraanin kotiutusasioita. Läsnä ovat yleensä veteraanin lisäksi omainen, osaston lääkäri, sairaanhoitaja, veteraania hoitavat terapeutit, kotihoidon edustaja ja sosiaalityöntekijä. Palaverissa sovitaan kotiutumisen ajankohdasta, jatkohoidoista sekä siitä, millaisessa kunnossa veteraanin tulisi olla kotiutuessa. Tällä pyritään varmistamaan veteraanin kotikuntoisuus, eli se, että hän esim. selviytyy itsenäisesti wc-asioista, siirtymisistä kotioloissa esim. sängystä pyörätuoliin ja osaa soittaa tarvittaessa apua turvapuhelimella. Ennen kotiutumista hankitaan tarvittavat apuvälineet ja tehdään mahdolliset muutostyöt veteraanin kotiin. Usein kodin järjestelykin kulkuväyliä leventämällä, huonekaluja vähentämällä ja mattojen poistamisella voi riittää. Keittiötöitä helpottaa usein tavaroiden järjestely käden ulottuville.

Yhteistyö jatkuu kotiutumisen jälkeenkin, Kilpimaa muistuttaa: Veteraanin kanssa sovitaan yhteiset kuntoutustavoitteet. Kotihoidon henkilökuntaa ja omaisia ohjataan kuntouttavaan kotihoitoon, jotta veteraanin omatoimisuutta tuettaisiin yhteistuumin samalla tavalla hoitajasta riippumatta.

Arkipäivää oppimaan

Toimintaterapiassa keskitytään arkipäivän toimista erityisesti ns. itsestä huolehtimisen toimintoihin, eli ruokailuun, pukemiseen, peseytymiseen ja wc-toimintoihin. Kodinhoitotoimissa harjoitellaan mm. ruoan valmistamista, siivousta sekä asiointia kaupassa ja pankissa. Onpa yhdessä opeteltu uudelleen myös lumen kolausta ja halkojen hakua liiteristä, Kilpimaa muistelee.

Kuntoutuksessa edetään askel kerrallaan esimerkiksi

>

Yksilölliset hoidot kuuluvat veteraanikuntoutukseen.

aivohalvauspotilaan kohdalla: Aluksi asiakas opettelee itsenäisesti syömään valmiiksi katetun aterian. Hän voi tarvita apua huomioidakseen halvaantuneen puolen käytön. Asiakasta ohjataan kädestä pitäen voitelemaan voileipää ja kaatamaan maitoa lasiin. Kun käden toiminta paranee, asiakas voi ruokailla jo itsenäisesti ja siirtyä seuraavaan kuntoutustavoitteeseen, vaikkapa kahvin keittoon ja välipalan tekoon.

Arkipäivän realiteetit selviävät veteraanille ja hänen omaisilleen usein vasta kotiutumisen yhteydessä. Monia kysymyksiä voi herätä liittyen sairauteen sekä erilaisten palvelujen saatavuuteen. ”Veteraanit ovat kokeneet olonsa turvalliseksi, kun eivät ole jääneet yksin sairautensa kanssa ja ovat voineet olla yhteydessä mieltään askarruttavista asioista”, Sari Kilpimaa iloitsee.

Fysioterapiassa lähdetään liikkeelle

Fysioterapeutit **Leena Laakko** ja **Anja Räihä** ovat toimineet Oulun kaupungin veteraanikuntoutuksessa kymmenen vuoden ajan. Tuona aikana kotikuntoutusta tarvitsevien asiakkaiden määrä on lisääntynyt. Myös muistihäiriöisten asiakkaiden määrä on lisääntynyt huomattavasti.

Fysioterapeutin työpäivät kuluvat mm. ryhmien ohjaamisessa sekä veteraanien yksilökuntoutuksessa vastaanotolla ja asiakkaan kotona. Kuntoutuksen sisältö suunnitellaan asiakkaiden toiminta- ja liikuntakyvyn mukaan.

Kaupungin omat kuntoutustyöntekijät ottavat hoitaakseen kaikki äkillisesti sairastuneet ja sairaalasta kotiutuvat veteraanit. Lisäksi moni kotona asuva veteraani voi tarvita fysioterapeutin ohjausta ja neuvontaa vaikkapa apuvälineasioissa sekä omatoimisessa kuntoutumisessa. Anja Räihän mukaan yksilöllisen kuntoutuksen jälkeen pyritään jatkamaan ryhmässä. Ryhmässä toimiminen kannustaa omatoimiseen harjoitteluun. Veteraaneille on Oulussa tarjolla monipuolisia ryhmiä, joihin osallistuminen tuottaa iloa ja virkistystä kuntoutumisen ohella.

”Se, että kuntoutus aloitetaan kaupungin omana toimintana, turvaa kuntoutuksen jatkuvuuden”, Leena Laakko korostaa. Omalla kuntoutustyöntekijällä on parhaat mahdollisuudet yhteistyöhön kaupungin organisaatioiden sisällä veteraanin kuntoutusasioiden hoidossa. Esim. yhteydet kotihoitoon, apuvälinelainaamoon sekä muihin asiakkaan kanssa toimiviin henkilöihin toimivat joustavasti.

Kunnon kohotusta kotona

”Kuntoutuksessa on hyvä keskittyä siihen, mitä voi tehdä eikä murehtia sitä, mihin ei enää pysty”, Anja Räihä ja Leena Laakko toteavat.

Kuntoutus alkaa aina asiakkaan tutkimisella. Tutkimisessa käytetään hyväksi erilaisia testejä. Näin saadaan kuva veteraanin liikunta- ja toimintakyvystä. Alkututkimusten perusteella laaditaan veteraanin kanssa kuntoutussuunnitelma. Kokeillaan erilaisia kotiharjoitteita, joita veteraani pystyy harjoittelemaan itsenäisesti, omaisten tai kotihoidon avulla. Tavoitteena on, että veteraani harjoittelee säännöllisesti kuntoutusohjelmaansa.

Kaikki veteraanit eivät kuntoudu riippumattomiksi kuntoutustyöntekijöistä. Leena Laakon mukaan tällöin siirrytään ylläpitävään kuntoutukseen. Fysioterapiaa voidaan tarvita asiakkaan kotona selviytymisen tukena koko hänen elämänsä ajan esim. aivohalvauksen jälkeen. Kuntoutus järjestetään tällöin ostamalla palvelu kotiin yksityisestä hoitopaikasta.

Milloin kotikuntoutus voittaa vaikuttavuudessaan laitoskuntoutuksen? Asiakkaan kuntoutustarvetta mietittäessä joudutaan myös puntaroimaan, mikä kuntoutusmuoto olisi vaikuttavin. Huonokuntoiselle tai muistihäiriöiselle veteraanille laitoskuntoutusjaksolla ei välttämättä ole paljon annettavaa, mikäli sairaudet rajoittavat osallistumista sinänsä monipuoliseen ohjelmaan. Yhden laitoskuntoutusjakson hinnalla veteraani voisi esim. saada kotikuntoutusta kerran viikossa koko vuoden ajan.

Parhaimmillaan kotikuntoutus toimii veteraanin tukena ja onnistuu hänen toimintakykynsä palauttamisessa tai ylläpitämisessä niin, että elämä saa jatkua tutuissa ja kodikkaissa puitteissa. Kuntoutuksessa pelkkä asiakkaan kuntoutus ei riitä, vaan fyysinen ympäristö tulee saattaa myös veteraanin toimintakykyä edistäväksi. Henkinen ympäristö – läheisten ja hoitohenkilöstön kannustus ja tuki auttavat veteraania löytämään vahvuuksia, joiden varaan kuntoutumista rakennetaan.

Heikki Mähönen pyrkii käymään kävelyllä aina voinnin salliessa. Kuva: Panu-Pekka Rauhala

Päivittäin kävelylle

Paljasjalkainen oululainen veteraani **Heikki Mähönen** asuu viihtyisässä omakotitalossa Raksilan kaupunginosassa. Kaikki veteraanien kuntoutusmuodot ovat tulleet Heikille tutuksi vuosien varrella. Ahkerasti veteraaniryhmissä kulkenut Heikki siirtyi kotikuntoutuksen piiriin halvausoireiden ja parkinsonin taudin pahenemisen vuoksi. Kotona asumisen tukemiseksi on välillä tarvittu myös sairaalahoitoa. Heikin mukaan tällä hetkellä eniten on haittaa huimauksesta ja parkinsonin taudin aiheuttamasta jäykkyydestä.

Heikki Mähönen on säännöllisen kotikuntoutuksen piirissä. Toimintaterapeutin kanssa on mm. käyty torilla, kaupassa ja pankissa. Fysioterapiassa on harjoitettu kävelyä ja tasapainoa sekä opeteltu jalkalihasten venytyksiä. Jalkojen lihasvoimaa on pyritty vahvistamaan jumppaliikkeillä ja polkemalla restoraattoria. Heikki pyrkii myös käymään kävelyllä voimiensa mukaan. Kotikuntoutusta täydentää päivittäin kolme kertaa käyvä kotihoito ja ateriapalvelu. Heikki on kokenut kotikuntoutuksen hyvänä ja tarpeellisena.

Omatoimisen harjoittelun merkitys on askeleen lyhentyessäkin Heikille selvää. Harjoittelun merkityksestä kertovat myös seinillä komeilevat palkinnot veteraanien voimanostokilpailuista, mm. seitsemän Euroopan- ja kaksi maailmanmestaruutta.

PANU-PEKKA RAUHALA
kuntoutussihteeri
Oulun kaupungin
veteraaniasiamies

RAY:n avustustoiminta

Veteraanien antama uhraus isänmaalle koetaan yleisesti kansalaisten keskuudessa kunniavelkana heille. Tuhannet ikääntyneet veteraanit tarvitsevat kipeästi juuri nyt yhteiskunnan ja muun ulkopuolisen tahon tukea yksityistalouteen, hoitotyöhön tai kuntoutukseen. ”Kunniatehtävä ja velvollisuus se on meillekin ja siinä tukityössä olemme myös mukana”, Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) toimitusjohtaja **Markku Ruohonen** lupaa.

Veteraanien ikääntyminen on nostanut korostuneesti heidän avustustarpeensa esiin. Se ei ole pelkästään taloudellista tai kotihoidon tukea vaan nimenomaan kuntoutukseen liittyvää. Laitoskuntoutuksen asemasta veteraanille pitäisi järjestää kotikuntoutusta ja luoda sellaiset asuinolosuhteet, missä veteraani voisi mahdollisimman pitkään asua kotona. Kuntoutus- ja hoitotuki ei rajoitu vain veteraaneihin vaan sen tarve on yhä laajenevan kansanosan parissa.

”Väestön ikääntyminen, rakenteellinen työttömyys sekä vaikeasti hallittava muuttoliike ja siihen liittyvä alueellinen eriarvoisuus ylläpitävät ja lisäävät sosiaalisen ja taloudellisen syrjäytymisen uhkia”, Markku Ruohonen toteaa. ”Alkoholin, huumeiden ja muiden päihteiden lisääntyvä käyttö sekä väkivallan uudet ilmenemismuodot lisäävät turvattomuutta. Asunnottomuudesta ja siihen liittyvistä ongelmista kärsivät myös lukuisat pitkäaikaissairaat, vammaiset tai muutoin huono-osaiset.”

RAY:n avustustoiminta perustuu lakiin raha-automaattiavustuksista sekä asetukseen RAY:n hallinnosta sekä avustuksiin sovellettavista määräajoista. ”Johtavana ajatuksena on, että avustus suunnataan heikoimmassa asemassa olevien tukeen, palveluihin ja omaehtoisen aktiivisuuden edistämiseen sekä ongelmia ehkäisevään toimintaan. Erityisesti uusien toimintamallien kehittäminen on välttämätöntä, ja siinä sosiaali- ja terveysjärjestöjen merkitys on huomattava”, Ruohonen tiivistää.

Veteraanien kuntoutus saa suurimman huomion

Raha-automaattiyhdistyksen toimitusjohtaja Markku Ruohonen lupaa veteraanijärjestöjen toimintatuen pysyvän avustusohjelmassa mukana.

Veteraanien asia vahvasti esillä

”RAY:n liikevoitto oli 391 milj. euroa ja kun siihen lisättiin aiemmilta vuosilta säästyneistä varoista 15 milj. euroa voitiin järjestöille niiden hakemusten perusteella jakaa 308 milj. euroa ja siirtää valtiokonttorille 98 milj. euroa veteraanien ja sotainvalidien hoitoon ja kuntoutukseen. Veteraanien lähes 1/3:n osuus koko 406 milj. euron avustuspotista ja on selkeä osoitus siitä, että veteraanien asia on yhdistyksessä nostettu ykkösasemaan”, Ruohonen toteaa. Veteraanien kuntoutukseen ja sairaskotien työn tukemiseen suunnattu avustus kulkee valtion budjetin ja edelleen Valtiokonttorin kautta. ”Jäsenyhteisöjen avustushakemuksia vuodelle 2005 ei ole vielä käsitelty, mutta uskon saman suuntauksen avustusosuuksissa edelleen jatkuvan”, hän ennakoi.

Avustushakemuksia on saapunut yli 1 700 kpl ja ne sisältävät noin 4 000 erillistä avustuskohdetta ja tulevat avustusjaoston käsittelyyn loka-marraskuulla. Jaosto tekee käsittelyn pohjalta oman esityksensä hallituksen päätettäväksi, jonka päätöksen valtioneuvosto vielä vahvistaa. Vuosittain myönnettävät avustukset eivät ole vakioidut vaan niiden euromääräiset summat ratkaistaan jäsenyhteisöjen lähettämien, perusteltujen hakemusten pohjalta. Niin myös Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnan, VEVA:n lähettämä (uusi kohde) kotihoitoon kohdistuva ”Yhdessä pärjätään”-projektin tukihakemus odottaa ratkaisuaan.

”Innovatiivinen kokeiluun ja kehittämiseen perustuva toiminta on hakemukselle eduksi. Käsittelyn lähtökohtana on, että avustushakemus koskee sosiaalista työtä, joka kohdistuu päihdeongelmallisten, mielenterveysongelmista kärsivien ja sosiaalisesti syrjäytyneiden tai tuki- ja liike-elin sairauksista kärsivien hoitoon tai ikääntyneiden henkilöiden kuntoutukseen”, Markku Ruohonen luettelee.

Ruohonen lähtee siitä ajatuksesta, että avustustoiminnassa ensisijaisen tärkeää on turvata kansalaisjärjestötoiminnan edellytysten turvaaminen ja suunnata avustustoiminta niille järjestöille jotka tekevät todella arvokasta työtä ja joille ei varoja muista lähteistä liioin tule. Järjestöllinen toimintamalli tuo lisäarvoa yhteisön toimintaa ja toimii selvästi lisäpontimena käytännön toimissa.

Kehitysnäkymät on nähtävä myös vuosiksi eteenpäin. Avustusta saavien joukossa on niitäkin, joiden toiminta on hyvää vauhtia lähestymässä tiensä päätä. Esimerkiksi veteraanien keski-ikä on jo 83 vuotta, eikä siinä joukossa ole nuorennusta odotettavissa.

Tulostavoitteet asetettu

Raha-automaattiyhdistyksen tehtävänä on rahapelitoiminnalla kerätä varoja suomalaisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan tukemiseen. Arpajaislaki määrittelee sille yksinoikeuden raha- ja kasinopeleihin sekä kasinotoimintaa. RAY:n jäsenistön muodostavat 98 terveys- tai sosiaalialalla toimivaa yhdistystä tai järjestöä ja 14-jäsenisen hallituksen puoliksi valtioneuvoston ja yhdistyskokouksen nimeämää jäsentä. Hallituksen puheenjohtajana toimii kansanedustaja **Jukka Vihriälä**.

RAY:n liikevaihto ja tuotot kulkevat tasaista kehityslinjaa. Vuoden 2003 pelitoiminnan tuotto 633 milj. euroa, vähennettynä 52 milj. euron arpajaisverolla, jätti liikevaihdoksi 581 milj. euroa. Lisäystä liikevaihdossa oli vain 2 %. Avustuksiin tilikauden voitosta käytettiin 308 milj. euroa kun se vuotta aikaisemmin oli ollut 303 milj. euroa. Kasvua siis samassa suhteessa kuin liikevaihdossakin.

RAY lähteekin siitä tavoitteesta, että rahapelitoiminnan pelaamisen volyymia kasvatetaan kansantalouden kehityksen linjassa. Tällä pyritään turvaamaan avustusta saavien järjestöjen pitkäjänteinen toiminta sekä ehkäisemään yksilöille pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia ja sosiaalisia haittoja. ”Peliriippuvaisiakin kyllä on, mutta niiden määrä on suhteellisen vähäinen”, Ruohonen myöntää. ”Käytännössä kuitenkin puhumme jo tuhansista, joita peliriippuvuus saattaa ajoittain hallita.”

”Käsitys siitä, että nuoret ja eläkeläiset olisivat niitä, jotka pelaajajoukon pääsääntöisesti muodostavat, ei pidä paikkaansa. Nuorilla ei yksinkertaisesti ole siihen rahaa ja eläkeläiset osaavat suhteuttaa pelieurot tulojensa mukaan”, Markku Ruohonen tyynnyttelee. Pelaamisen volyymi on jo sillä tasolla ettei siihen ole enää suuratakaan korotusta odotettavissa, eikä siihen ole edes tarvettakaan.

Raha-automaatti- ja kasinopelejä yhdessä yrittäjien kanssa on noin 9 000 liiketilassa. Näiden lisäksi pelejä on pelattavissa RAY:n omissa pelisaleissa eri puolilla maata sekä Helsingissä maan ainoassa pelikasinossa Casino RAY:ssä. Peliautomaatit tarjoavat pelaajille jännitystä, ajanvietettä ja pieniä voittoja, pienillä panoksilla. Ainoastaan kasinolla on mahdollisuus suurempaan riskinottoon. Tekniikan kehittyminen antaa edellytyksen myös rahapelien tuottamiseen sähköisissä jakelukanavissa.

Keskustelu virkistää

Ruohosen mukaan kuohunta rahapelitoiminnan ympärillä näyttää olevan pysyvä ilmiö. Perussyy lienee siinä, että Suomen rahapelimarkkinat muiden toimijoiden näkökulmasta katsottuna, näyttävät kiinnostavilta. Kiinnostuneiden joukossa on myös kansainvälisiä yhtiöitä. ”Suomen kannalta ei ole tärkeää säilyttää pelkästään itsenäinen päätösvalta pelitoiminnan säätely EY-tuomioistuimen linjausten mukaisesti, vaan myös pelien tuottoeurot”, Markku Ruohonen toteaa. Kolme suomalaista rahapeliyhtiötä tuloutti, maksamiensa arpajaisverojen lisäksi valtiolle, järjestöille sekä tiede- ja kulttuurilaitoksille lähes 800 milj. euroa. ”Mikä muu tapa järjestää ja säännellä pelitoimintaa tuottaisi vastaavan tuloksen”, Ruohonen kysyy.

”Nykyisestä toimintamallista kannattaa pitää tiukasti kiinni”, Ruohonen vaatii. Sen ovat huomanneet jo monet muutkin päättäjät ja ryhtynet laajalti käynnistämään toimenpiteitä nykyjärjestelmän puolustamiseksi.

Talouselämän piirissä tapahtuneet muutamat, maailmanlaajuista huomiota osakseen saaneet väärinkäytökset nostivat julkisuuteen keskustelun yritysten yhteiskuntavastuusta. Vastuunkanto on paljon laajempaa kuin pelkästään lainsäädännön noudattaminen ja hyvä hallintokäytäntö. Vastuun tunteva yritys kiinnittää huomionsa myös siihen, miten yritys toimii suhteessa kaikkiin niihin tahoihin, joilla on perusteltu intressi yrityksen toimintaan. Omistajien lisäksi näitä ovat asiakkaat, yhteistyökumppanit, henkilöstö sekä yrityksen lähiyhteisö.

MATTI VÄRRI

Kuntoutusmäärärahojen käyttö vuonna 2003 sekä toteutuneet kuntoutusjaksot

Valtiokonttori julkaisee tilastot edellisen vuoden käytetyistä rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahoista saatuaan tilitykset kunnilta. Nämä tilastot antavat tarkan kuvan määrärahojen käytöstä sekä toteutuneista kuntoutusjaksoista ja kuntoutusmuodoista kunnittain.

Rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahan käyttö vuonna 2003

Valtiokonttori ohjaa valtion talousarviossa hyväksytyn veteraanikuntoutusmäärärahan vuosittain kunnille siellä asuvien veteraanien lukumäärän mukaisesti. Sotainvalidit, joiden sotilasvammalain mukainen haitta-aste on vähintään 10 prosenttia, eivät voi saada rintamaveteraaneille tarkoitettua kuntoutusta.

Kuntoutuksen määräraha oli 34 042 555,00 euroa ja lisämääräraha (vuonna 2002 palautuneet määrärahat) 756 269,84. Kuntien käytettävissä oleva kuntoutusmäärärraha oli yhteensä 34 798 824,28 euroa vuonna 2003.

Kunnilta palautui määrärahasta takaisin 388 533,70 euroa. Palautettu määrä on pienentynyt edellisestä vuodesta puoleen. Samoin yksittäisten kuntakohtaisten palautusten suuruus on pienentynyt. Useimmiten palautus oli muutamasta eurosta muutamaan sataan euroon.

Hangosta palautui käyttämättä jääneitä varoja 31 643,62 euroa, joka on lähes 50 prosenttia hankolaisten rintamaveteraanien kuntoutukseen tarkoitetuista määrärahoista.

Inkoo, Kauniainen ja Kerava palauttivat yli 10 000 euroa sekä Ahvenanmaa useine kuntineen palautti 45 811,06 euroa. Kolmen kunnan terveyskeskusyhtymä Kimito-Dragsfjärd-Västanfjärd palautti 24 164 euroa ja kahden kunnan yhtymä Lammi-Tuulos 13 616,24 euroa

Mistä nämä palautukset sitten johtuvat? Edelleen on varmasti tarkennettavaa tiedonkulussa. Jos veteraani on estynyt menemästä kuntoutukseen, hänen tulee ilmoittaa siitä oman kunnan kuntoutuksesta vastaavalle henkilölle. Näin hänen tilalleen saadaan uusi jonossa oleva veteraani ja kuntoutuspaikka tulee käytettyä. Kuntien tulee tietysti huolehtia siitä, että varalla on lähtijöitä. Tarkasteltaessa määrärahatilastoja näyttää siltä, että usean kunnan palautukset ovatkin näitä yhden kuntoutusjakson hintoja.

Kuntoutukseen oikeutettujen rintamaveteraanien määrä oli vuoden 2003 lopussa 113 000, joten ei menijöistäkään pitäisi olla vielä pulaa. Nyt kuitenkin muutamat kunnat ilmoittavat että ei ole riittävästi hakijoita. Ehkä näin jossakin saattaa olla. Syynä on usein silloin se, että kylpylätasoiseen kuntoutuslaitokseen ei ikääntynyt veteraani uskalla enää yksin lähteä. Hän pelkää pärjäämättömyyttään isossa vieraassa laitoksessa. Jos avokuntoutus ja sen eri muodot eivät kuulu alueelliseen kuntoutusjärjestelmään, saattaa hakijoiden määrä pienentyä tämän vuoksi. Osa veteraaneista kokee olevansa niin hyväkuntoisia, että heillä ei ole kuntoutuksen tarvetta. Veteraani voi toimia myös omaishoitajana, jolloin kuntoutukseen lähteminen on vaikeutunut. Syitä kuntoutukseen hakemattomuuteen voi olla useita, mutta tärkeintä on selvittää nämä syyt aina paikallisesti.

On lisättävä yhteistyötä, jolla saadaan kuntoutuksen piiriin ne veteraanit, jotka tuntevat hakumenettelyn monimutkaiseksi tai jotka eivät sairautensa tai muun esteen vuoksi jaksa itse hakemusta vireille laittaa. Kuntoutuksen sisällön suunnittelussa on huolehdittava fyysisesti heikommassa kunnossa olevan veteraanin tarpeista, jotta tämä ryhmä ei jäisi kuntoutuksen ulkopuolelle. Usein jo toisten ihmisten kohtaaminen arkipäivässä antaa uusia voimavaroja yksinäiseen arkipäivään.

Rintamaveteraanien kuntoutusjaksot vuonna 2003

Käytetyin kuntoutusmuoto on kahden viikon laitoskuntoutus, johon osallistui 17 673 veteraania. Neljän viikon jaksoja käytettiin koko maassa vain 20 kertaa. Tarvetta varmasti pitkiin kuntoutusjaksoihin olisi, mutta määrärahojen riittämättömyyden vuoksi näistä on tingitty.

Avo- ja päiväkuntoutuksen järjestäminen maamme kunnissa vaihteli. Koko maassa avokuntoutusjaksoille osallistuneita veteraaneja oli 11 494 ja päiväkuntoutukseen pääsi 2 616 veteraania. Avokuntoutusta oli järjestetty lähes kaikkialla. Päiväkuntoutusta ei ollut saatavilla 180 kunnassa.

Veteraanin kanssa laitoskuntoutuksessa oli 2 688 puolisoa. Yleisin yhteisen kuntoutusjakson pituus oli 5-9 vuorokautta. Yhtään puolisokuntoutuskertaa ei ollut 26 kunnassa. Puolison kuntoutukseen pääsy ei ole ns. subjektiivinen oikeus, vaan siitä päättää aina kunnan oma kuntoutuksesta vastaava yksikkö. Edellytyksenä on lääkärin päätös yhteisen kuntoutusjakson tarpeellisuudesta.

Muutamissa kunnissa on tehty ennaltaehkäiseviä kotikäyntejä veteraanien parissa. Näistä raporteista on ollut selkeästi luettavissa jopa veteraanien tiedon puutetta kuntoutukseen hakemismenettelyssä. Näillä kotikäynneillä on ollut suuri merkitys. Veteraanien asuinolosuhteet, kotona selviytyminen monine yksityiskohtineen sekä kuntoutuksen monet tarpeet on saatu näin esille. Tämä helpottaa kuntien palvelu- ja kuntoutussuunnitelmien tekemistä pitkällä tähtäimellä ja antaa veteraanille mahdollisuuden tulla kuulluksi häntä koskevissa kotona selviytymiseen liittyvissä asioissa.

ANNI GRUNDSTRÖM
(09)6126 2013

Suomen merivoimissa vapaaehtoisina palvelleiden virolaisten muistotaulu paljastettiin Tallinnassa

Tallinnassa vietettiin lämminhenkinen juhlahetki 4. syyskuuta, kun Tallinnan merimuseon ulkoseinään kiinnitetty Suomen merivoimissa palvelleiden virolaisten vapaaehtoisten muistotaulu paljastettiin arvovaltaisen kutsuvierasjoukon läsnä ollessa. Tilaisuuden avasi suurlähettiläs **Jaakko Blomberg,** jonka jälkeen Viron puolustusvoimien soittokunta esitti juhlamarssin. Taulun paljastussanat lausui Suomen merivoimien komentaja kontraamiraali **Hans Holmström**. Amiraali Holmström ja Helsingin laivastokillan puheenjohtaja **Lars Eklund** paljastivat taulun. Soittokunta esitti tämän jälkeen Suomen marssin. Viron puolustusvoimien tervehdyksen esitti Viron puolustusvoimien komentaja, amiraali **Tarmo Kõuts.** Tilaisuus ulkona päättyi kummankin maan kansallislauluun. Sisällä merimuseossa Suomen merivoimissa palvelleiden eestiläisten killan puheenjohtaja **Ants Vaadre** lausui sekä suomalaiset että virolaiset vieraat tervetulleiksi. Helsingin laivastokillan puheenjohtaja Lars Eklund luovutti muistotauluun liittyvän lahjakirjan Tallinnan merimuseon johtaja **Urmas Dresenille**, joka kiitti lahjasta ja esitti merimuseon tervehdyksen.

Suomen Tallinnan suurlähettiläs Jaakko Blomberg avasi muistotaulun paljastusjuhlan.

Paljastustilaisuuteen osallistui runsaasti vieraita Suomesta muun muassa Laivaston killan ja Sinisen reservin aktiiveja. Aurinkoinen sää suosi paljastusjuhlaa.

JAAKKO VALVE

Sosiaali- ja terveysministeriö tiedottaa 26.8.2004

Lääkärin ilmoitettava potilaan ajokyvyttömyydestä poliisille

Syyskuun alusta alkaen lääkärin on ilmoitettava ajokorttiasioita hoitavalle poliisille, jos ajokortin hakijan tai ajokortin haltijan terveydentila on pysyvästi heikentynyt niin, ettei hän enää täytä ajokorttiluvan terveysvaatimuksia.

Vastuu ilmoituksen tekemisestä kuuluu henkilöä pääasiallisesti hoitavalle lääkärille. Päivystystilanteissa ja muissa yksittäisissä potilaskontakteissa on harvoin mahdollista selvittää, onko potilaan terveydentila heikentynyt pysyvästi. Jos erikoislääkäri huomaa potilasta tutkiessaan tämän ajokyvyn heikentyneen pysyväisluonteisesti, hänen on ilmoitettava siitä poliisille. Lähtökohtana on aina saada henkilö itse ymmärtämään tilanne ja suostumaan ilmoituksen tekemiseen. Lääkärin ilmoitusvelvollisuus ei poistu, jos henkilö kertoo lääkärille lopettavansa ajamisen, mutta ei kuitenkaan suostu ilmoituksen lähettämiseen poliisille.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut ilmoitusvelvollisuudesta soveltamisohjeet lääkäreille. Ne ovat internetissä osoitteessa: www.stm.fi >ajankohtaista>suositukset ja ohjeet >ohjeita >ajokyvystä.

Lisätietoja: ylilääkäri Terhi Hermanson, STM, puh. 09-160 73901

Sotaveteraani -lehti 5/2004 käsittelee asiaa yksityiskohtaisesti.

Kunto- ja virkistysviikoilta voimavaroja jaksamiseen

Kunto- ja virkistysviikot ovat vakiinnuttaneet toimintaansa osana täydentävää veteraanikuntoutusta. Kustannukset jakautuvat pääsääntöisesti piireille ja niiden jäsenyhdistyksille. Muutamilla viikoilla on ollut osallistujilta peritty pienehkö omakustannusmaksu.

Kunto- ja virkistysviikkoja on järjestetty kansanopistoilla ja erilaisissa loma- ja leirikeskuksissa. Ulkoiset olosuhteet ovat muodostuneet yhä tärkeämmiksi. Omat huoneet ja niissä olevat saniteettitilat ovat jo melkein ehdottomuus. Samoin se, että toiminta voidaan keskittää ilman pitkiä siirtymisiä rakennuksista toiseen.

Viikon hinta vaihtelee noin 200 – 300 euroon henkilö. Hintaan sisältyy majoitus, täysihoito ja ohjelmat. Useimmilla viikoilla on ollut mahdollisuus saada myös hieronta- ja jalkahoitoja, mutta ne ovat yleensä olleet itse maksettavia. Tämä siitä syystä, että kuntoutus- ja virkistysviikot eivät kuulu ns. viralliseen kuntoutusjärjestelmään ja järjestäjien taloudelliset edellytykset eivät riitä kaikkien hoitojen kustannuksiin.

Kymenlaakson opistolla Anjalankoskella illanvietossa "soitto soi eikä kultainen nuoruus jäänyt unholaan" kunto- ja virkistysviikolla.

Kalajoen viikolla Alli Rahja keskittyy riimun heittoon kannustavan yleisöjoukon ympäröimänä.

Kuluvana kesänä noin 1 500 veteraania ja heidän puolisoaan tai leskeään on osallistunut piirien ja yhdistysten järjestämille viikoille. Naisjärjestöllä on ollut omia henkisen vireyttämisen viikkoja ja niille on osallistunut noin 250 veteraanin puolisoa tai leskeä. Muutamien seurakuntien toimintaan on kuulunut myös veteraanille suunnatut virkistyspäivät, joiden pituus on vaihdellut yhdestä päivästä viikkoon. Näitä on järjestetty seurakuntien omissa leirikeskuksissa.

Ohjelmaan on sisällytetty toimintoja jotka tukevat monipuolisesti arjessa jaksamista. Musiikilla ja lauluilla on herätelty vanhoja muistoja, keskusteltu kokemuksista ja annettu tilaa niin itkulle kuin naurulle. Yhteinen liikunta kisailusta tuolijumppaan on antanut vetreyttä jo ehkä jäykistyneille nivelille ja on muutamilla viikoilla illan päätteeksi järjestetty tanssitkin. Erilaiset asiantuntijaalustukset ja luennot tuovat uutta tietoa ja näkemyksiä asioista. Yhteinen ruokailu on monelle, varsinkin yksinäiselle ihmiselle jo iso sosiaalinen tapahtuma sinänsä. Viikkojen ohjelmaan kuuluu usein myös retkiä ja tutustumisia erilaisiin kohteisiin.

Kunto- ja virkistysviikot vastaavat sisällöltään virallisia kuntoutusohjelmia. Fysioterapeutit ja jalkahoitajat vastaavat ammattitaidolla annetuista hoidoista ja viikkojen vetäjinä toimivat ihmiset ovat monipuolisia ammattilaisia. Kerätyissä palautteissa osallistujat ovat pitäneet tärkeänä sitä, että kukaan ei jää yksin. Kaikki otetaan huomioon tasavertaisina ja jokaiselle löytyy viikon ohjelmasta varmasti jotakin. Yhdessä olo, muistelut ja selviytymistarinat antavat voimaa ja uskoa yli huomisen päivän. Piirien tavoitteena on ollut hakea viikoille sellaisia henkilöitä, jotka aikaisemmin eivät ole osallistuneet. Tässä on osittain onnistuttukin, vaikka on tullut esille, että selviytymisen ja jaksamisen pelkoa lähtijöissä on. Ensi kesä tuo varmasti uudet kunto- ja virkistysviikot. Jos tämä tuntuu kiinnostavalta, kannattaa ottaa yhteyttä omaan yhdistykseen hyvissä ajoin ja kysellä pääsyä mukaan ensi kesänä. Naisjärjestön järjestelyistä saa tietoa oman jaoston kautta. Tärkeää on myös se, että veteraanien lesket, joilla ei ole muuta kuntoutusoikeutta, voivat päästä tätä kautta virkistäytymään ja saamaan kuntoutusta.

Kunto- ja virkistysviikot tutustuttavat myös eri yhdistysten jäseniä toisiinsa. Sosiaaliset kontaktit vahvenevat ja jatkuvat usein viikkojen jälkeen kuulumisia vaihdellen.

Taloudellisesti tämä on suuri panostus piireille, mutta toiminnan tärkeys on asetettu etusijalle.

Yhteistyön lisääntyessä kuntoutuksen suunnittelussa, toivottavaa olisi, että kunto- ja virkistysviikot saisivat osansa myös virallisesta kuntoutukseen suunnatusta rahoituksesta. Silloin voidaan vielä ehostaa viikkojen sisältöä ja lisätä niihin myös hoitojen saatavuutta.

ANNI GRUNDSTRÖM

Hammashoitoa Ystävällisesti

Hammashoitoasema Albin on erikoistunut veteraanien hammashoitoon. Hyvän hoidon ja taitavan hammasteknisen työn lisäksi saat yleistä suun hoitoon liittyvää neuvontaa ja ystävällistä palvelua.

- proteesien pohjaukset
- proteesien korjaukset
- uudet osaproteesit tai kokoproteesit
- kruunut ja sillat
- keinojuuret
- hammaslaboratoriopalvelut
- muut perinteiset hammashoitopalvelut

Puh. 77 45 770

HAMMASHOITOASEMA ALBIN Hämeentie 10 A 1, 00530 Helsinki

Sotiemme veteraanien kirkkopäivä Raahessa

Suomen Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja Aarno Strömmer toivotti veteraanit ystävineen tervetulleiksi pohjoisen Suomen kirkkopäivään.

Seppelpartio matkalla suorittamaan kunniatehtäväänsä Raahen sankarihaudoille. Vasemmalta veteraanit Veikko Ranta-Eskola, Arvo Heikkinen ja Impi Pirkola.

Pohjoisen Suomen kuudetta alueellista kirkkopäivää vietettiin 4. elokuuta. Yhteistä matkaa oli tehty Oulun, Kajaanin, Sodankylän, Kuusamon ja Rovaniemen kautta Raaheen. Kirkkopäivän hengellinen kutsu oli tavoittanut veteraaniväen ystävineen. Matkalle oli lähdetty aina eteläisintä ja pohjoisinta Suomea myöten. Raahen jäähalli täyttyi lähes 2 000:een nousseesta juhlavierasjoukosta. Juhlasalin järjestelyissä oli otettu huomioon liikkumista helpottavat ratkaisut. Alttari oli huolella suunniteltu ja kauniisti rakennettu. Lämpimän tunnelman antoivat keskeiselle paikalle kohotetut koivupuinen risti ja alttariseinän ruohonvihreälle pohjalle koivuisin kirjaimin kirjoitettu kirkkopäivän sanallinen tunnus ” Yhdessä perille”.

Päivä alkoi yhteisellä jumalanpalveluksella. Liturgina toimi Raahen kirkkoherra **Veikko Määttä** ja häntä avusti pastori **Eino Hynninen**. Jumalanpalveluksessa avustivat Raahen seurakunnan lapsikuoro kanttori **Jouni Pietiläisen** johdolla. Kuoroa säesti **Katri Niskakangas**. Virsien säestyksestä huolehti Kainuun Sotilassoittokunta musiikkiyliluutnantti **Juha Ketolan** johdolla. Raamatun lukukappaleet lukivat raahelaiset **Aila Hurri** ja **Teppo Hyvärinen**.

Veteraanien kirkkopäivä sattuu kuluvana vuonna viikolle, jonka aiheeksi on annettu ”**Totuus ja harha**”. Kirkkomme järjestyksen mukaan osaksemme tullut aihepiiri ei voine sattuvammin liittyä kansamme historiaan ja sen viime sotien johdosta käytävään keskusteluun, totesi piispa **Samuel Salmi** jumalanpalvelussaarnassaan.

Piispa käsitteli sotiemme veteraanien elämänvaiheita vuosikymmenien aikana vallinneiden erilaisten yhteiskunnallisten näkemysten ja ajatusten kautta. – Me sotien jälkeisten sukupolvien kasvatit voimme vain aavistaa sen tuskan, jota te olette myös joutuneet kärsimään sen keskustelun laineissa, jossa isänmaan pelastamisen hyväksi tehdyn työn arvo on alkanut tulla vähätellyksi. Kasva-

Sotiemme veteraanien läntisen Suomen kirkkopäivä

Sotiemme veteraanien läntisen Suomen kirkkopäivä pidettiin tänä vuonna 19. elokuuta Suomen Turussa. Juhlapaikkana oli Turun Messukeskus. Ortodoksinen liturgiajumalanpalvelus pidettiin Turun Ortodoksisessa kirkossa ja ruotsinkielinen messu Mikaelin kirkossa.

Valmistelu aloitettiin hyvissä ajoin vuoden 2003 toukokuussa. Järjestelytoimikuntaan kuuluivat edustajat kaikista Varsinais-Suomen veteraanijärjestöistä. Järjestelytoimikunnan puheenjohtaja oli Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiiri ry:n puheenjohtaja **Eeri Hyrkkö** ja sihteeri Sotainvalidien Veljesliiton Varsinais-Suomen piirin toiminnanjohtaja **Martti Kuivala**.

Kirkkopäivä aloitettiin messulla, jonka liturgina oli rovasti **Erkka Nurmi**. Messussa saarnasi arkkipiispa **Jukka Paarma**. Satakunnan Sotilassoittokunta, kanttori **Mika Mäntyranta** ja Turun Sotaveteraanilaulajat avustivat messussa. Lisäksi Turun ja lähialueen pappeja oli avustamassa ehtoollisen jaossa.

Porin Prikaatin muonituskeskuksen valmistaman ja kattaman sekä varusmiesten tarjoaman yhteisen ruokailun jälkeen oli päiväjuhla, jonka avaussanat lausui Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Eeri Hyrkkö. Hän muistutti juhlayleisöä siitä, että kristinusko ja länsimainen sivistys levisi Suomeen Turun kautta.

Kirkko oli rakennettu Messukeskukseen. Liturgina oli rovasti Erkka Nurmi ja saarnan piti arkkipiispa Jukka Paarma. Ehtoollisen jaossa avustivat useat Turun ja ympäristön papit.

Rintamanaisten Liiton puheenjohtajan Ilmi Harskan juhlapuheen aihe oli: Suomalainen lottajärjestö ja isänmaa.

Rovasti **Uolevi Alakurtti** lausui saatesanat seppelpartioille, jotka veivät kunnianosoitukset Turun sankarivainajien muistomerkille ja Karjalaan jääneiden muistomerkille.

Rintamanaisten Liiton puheenjohtaja **Ilmi Harska** käsitteli juhlapuheessaan lottajärjestöä ja sen suhdetta uskontoon ja isänmaallisuuteen.

Monipuolisesta ja juhlavasta ohjelmasta voidaan mainita Satakunnan Sotilassoittokunta, Puolalanmäen musiikkilukion kamarikuoro Camis, kanttori **Markku Lautjärvi** ja lausuja **Riitta Vasenkari** sekä Turun Sotaveteraanilaulajat.

Päätössanat lausui rovasti **Väinö Salokorpi**.

Kirkkopäiville osallistuneet runsaat 1 600 vierasta lähtivät kotimatkalle monista kiitoksista päätellen hyvillä mielin ja henkisesti ravittuina.

Järjestelytoimikunta kiittää kaikkia juhlan järjestelyihin osallistuneita vapaaehtoisia ja etenkin Porin Prikaatin muonituskeskuksen henkilökuntaa ja varusmiehiä.

JARI-MATTI AUTERE

vana nuorukaisena koin itse tuskallisena kulttuuriradikalismiksi ristityn aatesuunnan hyökkäykset kansallista perintöämme kohtaan. Mitä onkaan ollut se kätketty suru, jota olette joutuneet kantamaan totuuden ja harhan välisessä ristitulessa. Tämän vaiheen ohittaminen on ollut vaikea kansallinen tehtävä. Nyt voimme jo vapaasti iloita ja osoittaa teille ja sukupolvellenne kiitosta.

Päiväjuhlassa

Jumalanpalveluksen jälkeen oli vuorossa kenttälounas, joka sujui reippaasti neljässä erillisessä ruokailupaikassa Kainuun Prikaatin varusmiesten huolehtiessa tarjoilusta.

Päiväjuhlan aloitti Kainuun Sotilassoittokunta esittämällä Teuvo Laineen sovittaman *Rukouksen*.

Suomen Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Aarno Strömmer** toivotti juhlavieraat tervetulleiksi. Avaussanoissaan hän totesi, että hengellinen toiminta yhteisine kokoontumisineen Sanan äärelle on pitkään – ja ehkä on lupa sanoa: menestyksellisimmin – ollut yhteistyön aluetta kaikilla järjestötyön tasoilla. Alueelliset kirkkopäivät ovat vielä voimissaan, ne olivat onnistunut ratkaisu. Ensi vuoden osalta päätökset on tehty. Mutta miten vuodesta 2005 eteenpäin? Tiedämme, että siinä on yhteisten keskustelujen paikka kirkkojemme johdon kanssa, mutta myös täällä kentän tuntumassa hiippakuntien ja seurakuntien tasolla.

Seppelepartion saatesanat lausui kenttärovasti **Juhani Liukkonen** ja *Narvan marssin* sävelten saattelemana partio lähti viemään tervehdystä Raahen sankarihaudan muistomerkille. Seppelepartiossa olivat raahelaiset veteraanit **Impi Pirkola, Arvo Heikkinen ja Veikko Ranta-Eskola**.

Raahen seurakunnan lapsikuoro esitti amerikkalaisen kansansävelmän *Loistaa aurinko kirkkauttaan*. Monen kuulijan silmät kostuivat kuoron esittäessä kauniisti ja koskettavasti laulun *Isän muisto*. Laulu on Veikko Juntusen säveltämä ja Kerttu Lampelan sanoittama.

Sotainvalidien Veljesliiton puheenjohtaja **Veli Matti Huittinen** piti juhlapuheen, jossa hän toi esille, miten Runebergin Vänrikki Stoolin tarinoilla on ollut suuri merkitys kansakunnan henkisen ryhdin rakentajana. – Vänrikin tarinat tarjosivat lukijoilleen isänmaallisen elämänkatsomuksen, ei vähempää. Puhuja totesi, että Vänrikki Stoolin tarinoita voidaan tarkastella myös veteraanityön näkökulmasta. Suomen sodan veteraanit unohdettiin yli 40 vuodeksi. Runojen leviämisen myötä 1800-luvun sotaveteraanivanhuksien vaikeuksia alettiin ymmärtää.

– Enpä ihmettelisi, vaikka monet teistä sotiemme veteraaneista, naisista ja miehistä, löytäisitte yhtymäkohtia näistä kaukaisista tapahtumista omien asioiden hoitamiseen sotien jälkeisenä aikana Runebergin runouden ja sotaveteraanien huolehtimisen yhteyksissä olisi kosolti mielenkiintoista tutkittavaa. Huittinen puhui myös hyvän vanhuuden merkityksestä ja totesi, että hyvä terveys on hyvän vanhuuden perusta. Puhuja korosti myös arvostuksen merkitystä hyvinvointiin. Hän mainitsi esimerkkinä valtiovallan antaman tunnustuksen, kun Lapin sodan päättymispäivä 27. huhtikuuta nimettiin kansalliseksi veteraanipäiväksi. Tapahtuman mielenterveydellinen merkitys on ollut tärkeämpi kuin ammattiauttajien toimilla samassa tarkoituksessa. Hyvän, inhimillisen vanhuuden suotuisasta ”elinympäristöstä” meidän on kiittäminen tammenlehväsukupolvea Huittinen päätti puheensa.

Oulun Sotaveteraanikuoron **Lauri Heikkisen** johdolla esittämät kuorolaulut, **Pirjo Laukan** lausumat runot sekä **Perttu Mathlinin** esittämät laulut sopivat hyvin päivän tunnelmaan ja saivat mielet herkistymään.

Juhlan päätössanoissa Rovasti **Ilmo Pulkamo** kohdisti kiitoksen sanat kaikille niille henkilöille ja järjestöille, jotka olivat pyyteettömästi tehneet työtä onnistuneen kirkkopäivän hyväksi. – Hyvää on ollut se, että täällä on pidetty hyvää huolta kaikista vieraista, on saatu tavata tuttuja, ystäviä ja muistella vuosikymmenten takaisia kokemuksia. Ennen muuta hyvää on ollut se, että olemme saaneet olla Sanan kuulossa. Puhuja toivoi, että juhlapäivän sanallinen tunnus ”**Yhdessä perille**” säilyisi mielessä. Se on kuin rintamalla käytetty tunnussana. Noihin kahteen sanaan sisältyy kokoontumisemme luonne. – Olemme taipaleella, emme vielä perillä. Olemme täällä saaneet viipyä kuin levähdyspaikalla ammentamassa voimia ja virvoitusta Jumalan sanasta.

Raahen Sotaveteraanien puheenjohtajan **Unto Suomalaisen** johdolla oli paikallinen järjestelytoimikunta yhteistyökumppaneiden kanssa rakentanut onnistuneen ja kiitosta ansaitsevan kirkkopäivätapahtuman.

MARTTI LAMMINAHO

Tali – Ihantala 1944 elokuvan rahoituksesta puuttuu vielä miljoona

Oheinen kuva ryhdikkäästä suomalaisesta sotilaasta vartiossa Ihantalan tienristeyksessä aselevon jälkeen kiteyttää osuvasti kesän 1944 torjuntataisteluiden tuloksen. Talin – Ihantalan taistelut kesä-heinäkuussa edustavat sekä mittakaavansa, merkityksensä että dramaattisten vaiheittensa puolesta erinomaisella tavalla veteraanien saavutuksia rintaman kaikilla osilla.

Åke Lindmanin ohjaama ”Etulinjan edessä” on yltänyt hyvään menestykseen Suomessa ja Ruotsissakin. Hän valmistautuu nyt todelliseen suururakkaan, laajalle yleisölle ja varsinkin nuorisolle suunnattuun ”Tali – Ihantala 1944” elokuvaan, jossa kerrotaan kuinka Neuvostoliiton suurhyökkäys Kannaksella pysäytettiin Pohjoismaiden historian suurimmissa taisteluissa. Pohjoismaiseen levitykseen menevän elokuvan tavoitteena on kertoa myös laajemmin Suomen torjuntataisteluiden tuloksen ratkaisevasta merkityksestä koko Pohjolan geopoliittiselle asemalle toisen maailmansodan jälkeen. ”Etulinjan edessä” oli ensimmäinen enimmäkseen ruotsinkielinen suomalainen sotaelokuva. ”Tali – Ihantala 1944” on suomenkielinen. Nämä tarkasti todellisten tapahtumien mukaiset elokuvat ovat kunnianosoitus Suomen kaikille veteraaneille.

Heinäkuun 2. päivänä vietettiin Ihantalassa taistelujen 60-vuotismuistojuhlaa. Paikalla oli 3 000 vierasta ja myös **Åke Lindman** kuvausryhmineen. Tilaisuus tallennettiin filmille ja otteita tulee sisältymään elokuvaan.

Elokuvan toteuttaminen ei ole mahdollista yksinomaan esitystuottojen ja Suomen Elokuvasäätiön tuen varassa. Tarvittavan rahoituksen hankkimiseksi on perustettu Syväriltä Kannakselle -elokuvien Tuki ry., jonka puheenjohtaja on amiraali **Jan Klenberg**. Yhdistys keräsi ”Etulinjan edessä” elokuvalle yli 2 milj. euron tuen Suomesta ja Ruotsista ja on asettanut tavoitteekseen lähes 2,2 milj. euron rahoituksen hankkimisen ”Tali – Ihantala 1944” elokuvalle. Keräys on käynnissä Pohjanlahden kummallakin puolella ja noin 1 milj. euron tuki on jo varmistunut.

Sodan runtelema Ihantalan tienristeys aselevon jälkeen

Monet suomalaiset lahjoittajat ovat tukeneet elokuvan toteutusta merkittävästi ja Ruotsissa menestys on ollut erinomainen. Mutta tavoite on varsin korkealla. Yli 1 milj. euroa puuttuu edelleenkin ja aikaa on tämän vuoden loppuun, jotta kuvaukset voitaisiin suorittaa kesällä 2005. Yhdistys pyrkiikin syksyn aikana kaikin voimin turvaamaan hankkeen toteutuksen.

KUUNTELE RADIO DEI

	taajuus	kaapelissa
Oulu	106,9	94,1
Rovaniemi	93,4	
Lahti	106,4	99,1
Helsinki	89,0	101,9
Turku	107,3	99,4
Salo		99,4
Tampere	97,2	87,5

radio 89 MHz Dei

USKO JEESUKSEEN PELASTAA!

	taajuus	kaapelissa
Kokkola	104,3	88,9
Keski-Suomi	94,1	
Hämeenlinna	105,9	
Pohjanmaa	89,4	102,7
Kuopio	106,1	103,3
Satakunta	95,7	
Joensuu	107,4	syksyllä
Mikkeli	87,8	kesäkuussa

Multimedia avaa jatkosodan nähtäväksi ja kuultavaksi uudella tavalla

Suomen jatkosodasta 1941–1944 kertovat multimedia, jonka on tuottanut Kärkijoukkue Oy, ja karttakirja, jonka kustantaja on Genimap Oy, julkistettiin Sotamuseolla 3. syyskuuta. Tuotteet ovat pääosa suuresta mediahankkeesta, jonka päämääränä on kertoa Suomen kansalle, eritoten nuorisolle siitä, miten maamme joutui sotaan, mitä sodissamme tapahtui ja kuinka niissä turvattiin itsenäisyytemme.

Nyt valmistuneeseen jatkosodan multimediaan kuuluu kaksi levyä: DVD-video, johon on koottu tietoa yhdeksästä kesän 1944 torjuntataistelusta ja niihin liittyvistä rintamasuuntien sotatoimista, sekä DVD-rom, joka sisältää laajan esityksen koko jatkosodasta ja myös Lapin sodasta. Ensin mainittua esitystä katsellaan television ruudulta DVD-soittimen, jälkimmäistä käytetään tietokoneen avulla. Erityisen kiintoisia kohteita ovat molemmissa levyissä tietenkin Karjalankannaksella käydyt Valkeasaaren, Siiranmäen, Kuuterselän, Tienhaaran, Viipurinlahden, Talin–Ihantalan ja Äyräpään–Vuosalmen sekä Laatokan Karjalassa käydyt Nietjärven ja Ilomantsin torjuntataistelut.

Multimedia antaa kattavan yleiskuvan sodasta, sotatoimista ja suurtaisteluista, mutta mahdollistaa myös eri kohdealueiden perusteellisen tarkastelun niin päämajan kuin rintaman näkökulmasta.

Esitys perustuu tieteellisesti pätevään asiakäsikirjoitukseen, jonka taustana ovat sotahistorian ja kansainvälisen politiikan asiantuntijoiden tutkimustyön tulokset. Ohjelma nojautuu osin myös venäläisten arkistojen aineistoon ja kokeneen venäläistutkijan selvityksiin. Sotatoimien ja taistelujen kuvauksia täydentävät DVD-romissa tiedot eri puolustushaarojen ja aselajien toiminnoista sekä tietosanakirja, johon on koottu rintamakomentajien ja muiden vaikuttajien elämäkertatietoja sekä esittelyjä sotakalustosta ja -materiaalista ja joukkojen kokoonpanoista. Katselijaa ei ole jätetty arvailujen varaan.

Myös tietotekninen tuotanto on ollut osaavissa käsissä. Eturivin taitajien yhteistyöllä on saatu aikaan muun muassa vuorovaikutteinen ohjelmatyökalu, jolla on voitu kuvata virtuaalisia taistelukenttiä. Niiden avulla sodan olemus avautuu siitä kiinnostuneille ratkaisevasti aiempaa havainnollisemmin ja syvemmin. On tehty mahdolliseksi kertoa rinnan, samanaikaisesti sekä sotatoimien yleiskulusta ja merkityksestä että taistelijoiden – omien ja vihollisen – teoista ja tunnoista, paljolti haastattelukatkelmin. Samalla on saatu talteen muistijälkiä, jotka ovat muutoin vaarassa painua unohduksen jään alle.

Siinä näkijä, missä tekijä, toteaa satakuntalainen sananparsi. Rintamalla useimpien näkökulma jäi kuitenkin suppeaksi – korsun, taisteluhaudan ja poteron rajoittamaksi. Päämajan tiedotteet olivat niukkasanaisia, rahisevan korsuradion tietoanti vähäinen ja kotiseudun sanomalehti ehkä enemmän kierrätyskäytössä kuin tilannetiedon lähteenä. Uuden multimedian tutkittu ja oleelliseen puuttuva tieto, osin täysin uusi, antaa myös veteraanille näkökulmia, joissa voi olla vastauksia aikoinaan avoimeksi jääneisiin kysymyksiin.

Myös hankkeen karttatuotanto ansaitsee kiitosmaininnan. Hyvän yhteistyön tuloksena syntyi laaja karttaaineisto, jolle sotaoperaatiot ja taktiset merkit piirrettiin. Rinnan multimedian kanssa julkistettiin Ari Raunion toimittama teos *Sotatoimet – Suomen sotien 1939–45 kulku kartoin*. Kukin kartta ja siihen liittyvä teksti ovat samalla sivulla tai aukeamalla ja muodostavat yhdessä selvän asiakokonaisuuden. Niissä ovat päähuomion saaneet divisioonien ja sitä suurempien yhtymien sotatoimet. Kirjan noin 300 sivulla talvi-, jatko- ja Lapin sota ovat esillä erinomaisen kattavasti, valaisevasti ja kätevästi.

Hankkeeseen osallistui puolen sataa eri alojen asiantuntijaa ja taitajaa. Saman verran on haastateltuja veteraaneja – suomalaisia, saksalaisia ja venäläisiä. Rahoitus- ja muuta tukea saatiin monelta taholta. On syytä tuntea kiitollisuutta mittavan urakan kaikkia tekijöitä ja tukijoita kohtaan. Eniten vastuuauliutta, vaivannäköä ja sitkeyttä arvelen vaaditun everstiluutnantti **Leo Skogströmiltä**, joka toimi hankkeen koordinaattorina, sekä everstiluutnantti, valtiotieteen maisteri **Ari Rauniolta**, joka päätoimittajana myös johti kirjoittajaryhmää.

Hankkeita ei synny ilman virikkeitä ja aloitteita. Sotiemme multimedian syntysanat lausuttiin suomalaisten suuryritysten johtajien Kannaksen taistelupaikoille 1998 ja 1999 tekemillä retkillä, jotka Leo Skogström ja sotahistorioitsija, eversti **Sampo Ahto** järjestivät. Yritysjohtajat perustivat toimitusneuvoston, jota johti toimitusjohtaja **Jukka Viinanen**. Yritysten hankkeeseen antama taloudellinen panos on merkittävä.

Eduskunnan puhemies **Paavo Lipponen** esitti julkistamistilaisuudessa valtiovallan kiitokset hankkeen toteuttajille ja tukijoille sekä korosti multimedian ja karttakirjan suurta merkitystä tiedon tallentajina, perinteiden siirtäjinä sekä sotatieteellisen harrastukseen ja tutkimukseen kannustajina. Filosofian tohtori **Lasse Laaksonen** kertoi havaintoja ja arvioita siitä, kuinka sodan tapahtuminen esittäminen elämyksellisesti, asiantuntevasti ja nykyaikaisin keinoin virittää historian opetuksessa oppilaiden elävän mielenkiinnon.

DVD-levyjä jaetaan maamme kouluihin sekä puolustusvoimille ja rajavartiolaitokselle opetuksen tukiaineistoksi noin 6 000 kappaletta. Yleisön saataville multimedialevyt ja karttakirja tulevat lokakuun lopussa. Koska kaikilla veteraaneilla ei ole kotonaan tai lähipiirissään nykyaikaista DVD-soitinta, suunnitellaan taistelukuvausten siirtämistä VHS-kasetille, jonka voi tilata erikseen. Asiasta kerrotaan tarkemmin lehden seuraavassa numerossa.

Hankkeen valmistuessa on herännyt ajatus siirtää multimedian tietokanta verkkoon, jossa tiedon täydentäminen kävisi hyvin päinsä ja ajantasainen tieto olisi helposti saatavissa sen tarvitsijoille. Tällaisen jatkohankkeen toteuttaminen olisi merkittävä osa sotiemme perinteiden vaalimista, kansallista kunniatehtävää. Toivottavasti hanke saa osakseen riittävän taloudellisen tuen.

SIMO KÄRÄVÄ

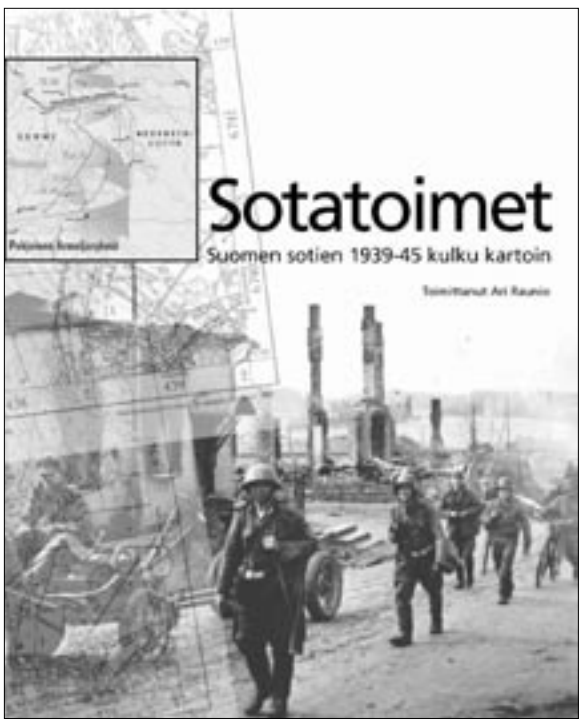

Santaniitynkatu 3, PL 158,
04201 Kerava
Puh: 09-274 4320
Fax: 09-275 5717

KÄRCHER OY

Pikkulämpimiä, kahvileipää, fast food
A-oikeudet, lounas-buffet ark. 7,50€, vkl. 8,90€
ARKHIMEDES
Tiedekeskus Heureka, 01300 Vantaa
puh. 09-857 9399, fax 857 9211
200+50 ruokapaikkaa. Avoinna joka päivä 10-18, to 10-20

Erikoishammasteknikko valmistaa suoraan asiakkaille kokohammasproteesit ja huoltaa ne.
Erikoishammasteknikkoliiton jäsen on järjestäytynyt terveyspalvelujen tuottaja.
KELA korvaa hammashuollon kustannuksia Veteraaneille ja Miinanraivaajille edelleen.

Erikoishammasteknikkoliiton jäsenet palveluksessasi:

HAAPAJÄRVI

EHT Jarmo Piiponniemi
Puistokatu 55,85800 Haapajärvi
puh. **08-762 750**

HAAPAVESI

EHT Vesa Kuusirati
Urheilutie 49, 86600 Haapavesi
puh. **08-451 075**

HELSINKI

EHT Elina Heinonen
Keinulaudankuja 4 F, 00940 Helsinki
puh. **09-342 6264**

EHT Merja Vesamäki
Helsinginkatu 9, 00500 Helsinki
puh. **09- 716 151**

HYVINKÄÄ

EHT Ari Kulo
Uudenmaankatu 5-9, 05800 Hyvinkää
puh. **019-439 997**

HÄMEENLINNA

EHT P. Kari–Koskinen
Linnanniemenkatu 8, 13100 Hämeenlinna
puh. **03-616 9777**, GSM **0500-486 831**

JOENSUU

EHT Eija Riikonen
Koskikatu 11 C 42, 80100 Joensuu
puh. **013-120 330**

JÄMSÄ

EHT Terho Parikka
Koskentie 2, 42100 Jämsä
puh. **014-713 711**

KAUHAJOKI

EHT Kari Puska
Topeeka 40, 61800 Kauhajoki
puh. **06-231 1114**

KAUSTINEN

EHT Ossi Penttilä
Kaustintie 5, 69600 Kaustinen
puh. **06-861 1808**

KOUVOLA

Hammaslab Oy
Kouvola - Kuusankoski, EHT Päivi Saarinen
puh. **05-374 6962**

KUHMO

EHT Timo Kyllönen
Urheilukatu 28, 88900 Kuhmo
puh. **08-652 0020**

KUOPIO

EHT Esa–Matti Koponen
Puijonkatu 26 B 23, 70110 Kuopio
puh. **017-261 3370**

KUUSAMO

EHT Jukka Säkkinen
Kitkantie 8 , 93600 Kuusamo
puh. **08-853 612**

Kuusamon Hammas Ky
EHT Eero Tornberg
Kitkantie 15, 93600 Kuusamo
puh. **08-851 2599,** GSM **040-751 9407**

KUUSANKOSKI

Hammaslab Oy,
Kouvola -Kuusankoski, EHT Päivi Saarinen
puh. **05-374 6962**

LAHTI

Erikoishammasteknikko
Marjukka Uuttu
Vapaudenkatu 14 B, 15110 Lahti
puh. **03-752 5757**

LAPPEENRANTA

EHT Pekka Porali
Tietäjänkatu 2 C 26, Lappeenranta
puh. **05-415 3270**

Hammaslaboratorio
Hänninen & Herrala
EHT Ari Hänninen, EHT Ari Herrala
Valtakatu 34, 3 krs., 53100 Lappeenranta
puh. **05-451 4979**

LAUKAA

Erikoishammasteknikko
Eino Kastell
Ameriikanraitti 22 , 41340 Laukaa
puh. **014-832 411**, **0400-683 390**

LOIMAA

EHT Juha Nepponen
Väinämöisenkatu 6 B, 32200 Loimaa
puh. **02-762 2393**

MÄNTSÄLÄ

EHT Matti Nyman
Keskustie 14, 04600 Mäntsälä
puh. **019-687 1187**

OULU

EHT Heikki Kukkonen
Hallituskatu 33 A 6, 90100 Oulu
puh. **08-311 4897**

EHT Esa Ontero
Kirkkokatu 17 A 19, 90100 Oulu
puh. **08-311 8252**
vastaanotto myös Haukiputaalla sop.mukaan

PORI

EHT Hannu Keitaanpää
Yrjönkatu 11 A 5, 28100 Pori
puh. **02-633 3451**

PORVOO

EHT Pekka Juurikko
Lundinkatu 10 B, 4 krs., 06100 Porvoo
puh. **019-524 4433**

SODANKYLÄ

EHT Erkki Melamies
Jäämerentie 14, 99600 Sodankylä
puh. **016-612 280**

SUONENJOKI

EHT Harri Ikävalko
Harrin Hammas
Asemakatu 11, 77600 Suonenjoki
puh. **017-513 652**

TEUVA

EHT Jari Halkola
Porvarintie 32, 64700 Teuva
puh. **06-267 2255**
Vastaanotto myös Jalasjärvellä
puh. **0500-564 453**

TORNIO

EHT:t Timo Juutinen
& Keijo Lämsä
Satamakatu 5, 95400 Tornio, puh. **016-481 253**
vastaanotto tiistaisin Ylitorniolla, puh. **016-572 464**

TURKU

EHT Sakari Ansaharju
Yliopistonkatu 10 A 9, 20100 Turku
puh. **02-231 6055**
myös kotikäyntejä

EHT Jaakko Laine
Kauppiaskatu 10 C, 20100 Turku
puh. **02-233 6018**

Hammaslaboratorio
Harri Loukonen Oy
Aninkaistenkatu 14 B 18, 20110 Turku
puh. **02-277 1277**

VALKEAKOSKI

EHT Osmo Karvinen
Sääksmäentie 17-19 A, 37600 Valkeakoski
puh. **03-584 7044**

ÄÄNEKOSKI

EHT Merja Salminen
Kotakennääntie 8, 44100 Äänekoski
puh. **014-522 127**

Rauhatonta Rauhanmerellä

Sukellusveneitä – kahdeksan lipun alla

Erityisesti saksalaisten sekä venäläisten liittolaisina taistelleiden brittien sukellusveneiden käyttökelpoisuus Itämerellä oli koettu jo ensimmäisen maailmansodan aikana. Hyvä alkumenestys lienee osittain johtunut tehokkaiden torjuntakeinojen puuttumisesta. Ajan mittaan torjunta tehostui, kun käyttöön tulivat syvyyspommit, eri syvyyksille porrastetut miinat, kuuntelulaitteet ja suojaverkoilla varustetut ankkuripaikat sekä erilaiset sukellusveneiden torjunta-alukset.

Uusia sukellusvene-laivastoja Itämerelle

Ensimmäisessä maailmansodassa puolueettomina säilyneet Ruotsi ja Tanska olivat vahvistaneet meripuolustustaan myös sukellusveneillä. Sodan kynnyksellä 1939 Ruotsilla oli 12 sukellusvenettä, joiden lukumäärä kaksinkertaistuisi sodan kuluessa uusien veneiden myötä. Tanskan laivastoon kuului yhdeksän venettä. Saksan miehitettyä 1940 Tanskan sen laivaston kohtaloksi tuli satamassa makaaminen. Kun yhteistyöhön pakkotilanteessa ryhtynyt hallitus Kööpenhaminassa erosi elokuussa 1943, laivasto upotti sukellusveneensä ja pääosan muista aluksistaan.

Venäjästä ensimmäisen maailmansodan päättyessä irtautuneista viidestä Itämeren rantavaltiosta neljä – Puola, Latvia, Viro ja Suomi – hankkivat laivastoihinsa myös sukellusveneitä. Lyhyen rantakaistaleen omistavalla Liettualla ei ollut varsinaista laivastoa, ainoastaan muutamia vartioveneitä.

Versaillesin rauhassa 1919 Puolalle taattiin pääsy merelle niin kutsutulla Puolan käytävällä, joka erotti saksalaisen Itä-Preussin emämaasta. Puolalaiset rakensivat Kansainliiton suojeluksessa olleen Danzigin vapaakaupungin viereen Gdyniaan sataman, johon myös Puolan pieni laivasto tukeutui. Tuohon laivastoon kuului 1939 myös viisi sukellusvenettä, joista kaksi uusinta ja suurinta Hollannissa rakennetut muodostivat Orzel-luokan. Orzelissa oli kymmenen torpedoputkea ja 38 miinaa. Miehistön vahvuus oli 58.

Latvia osti 1920–luvun puolessa välissä Ranskasta kaksi sukellusvenettä. Viro puolestaan hankki kymmenkunta vuotta myöhemmin omat veneensä Englannista. Kumpikin niistä, sekä Lembit että Kalev, saattoivat torpedojen lisäksi kuljettaa 20 miinaa. Suomalais-virolaisissa Suomenlahden sulkemiskaavailuissa 1930–luvulla Suomen ja Viron seitsemän sukellusvenettä olisivat vaanineet viimeisenä portaana läpimurtautujia tykistö- ja miinasulkujen takana.

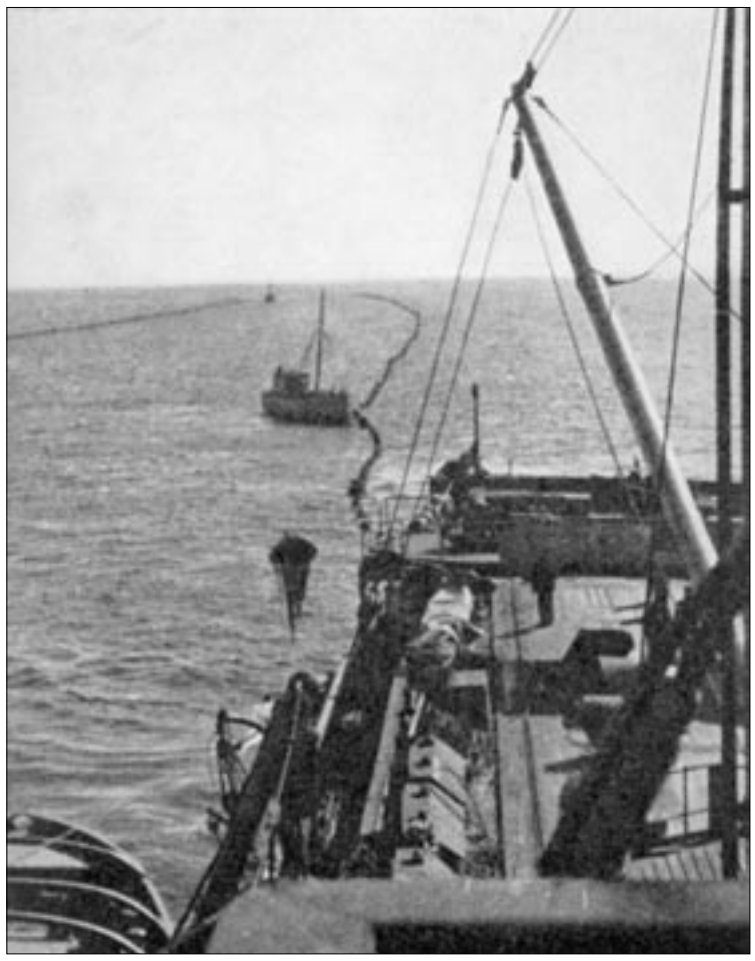

Keväällä 1943 Suomenlahti suljettiin kaksinkertaisella sukellusveneverkolla Porkkalan ja Naissaaren tasalla. Verkon silmäkoko oli neljä kertaa neljä metriä. Poijujen varassa oleva verkko pysyi paikoillaan betoniankkureilla. Kuva teoksesta Suomi tahtoi elää II.

Suomalaisveneet

Eduskunta hyväksyi 1927 laivastolain, jonka mukaisesti hankittiin kaksi panssarilaivaa, neljä moottoritorpedovenettä sekä neljä sukellusvenettä, jotka nähtiin pienen valtion aseina suurvallan raskaita yksiköitä vastaan. Turussa rakennetut kolme suurta venettä Vetehinen, Vesihiisi ja Iku-Turso sekä Helsingissä vesille laskettu pieni Saukko liitettiin laivastoon 1930–1931. Sukellusvenelaivuetta täydennettiin 1936 lunastamalla saksalaisten maassamme rakennuttama keskikokoinen vene, joka sai nimen Vesikko.

Suurissa Vetehinen-luokan veneissä oli aseistuksena 76 mm:n tykki ja kuusi 53 cm:n torpedoa. Lisäksi niiden aseistukseen kuului 20 miinaa. Sukellusveneen laskemaa pientä korkeintaan parinkymmenen miinan kenttää kutsuttiin miinavaarannokseksi. Vesikossa oli viisi torpedoa ja 20 mm:n ilmatorjuntatykki. Suuret veneet olivat kantavuudeltaan 490 tonnia pintakulussa. Vastaavasti Vesikko oli 250 ja Saukko 99 tonnia. Saukon koko johtui Tarton rauhansopimuksen 1920 määräyksestä, joka rajasi Laatokalla purjehtivien sota-alusten suurimmaksi kooksi 100 tonnia. Loppujen lopuksi Saukkoa ei koskaan siirretty ”Karjalan merelle”. Miehistön vahvuus eri venetyypeissä oli vastaavasti 27, 16 ja 13 miestä. Saukon aseistuksena oli kaksi 45 cm:n torpedoa sekä yhdeksän pientä miinaa.

Uusjako Itämerellä

Saksa hyökkäsi Puolaan 1.9.1939. Menetettyään kotisatamansa Puolan laivaston jäljelle jääneet alukset pyrkivät pääsemään joko Englantiin tai puolueettomiin satamiin. Sukellusveneistä kolme selviytyi Ruotsiin, jonne ne internoitiin sodan ajaksi. Orzel ilmestyi 17.9.1939 Tallinnan satamaan, josta se pakeni pari päivää myöhemmin saatuaan tiedon puna-armeijan hyökkäyksestä Puolan selkään. Orzel päätyi Englantiin, jonne yksi veneistä oli tullut jo aikaisemmin. Baltian mailla oli edessä tukikohtakausi, jota seurasi täydellinen miehitys ja liittäminen Neuvostoliittoon elokuussa 1940. Samalla Viron ja Latvian sukellusveneet liitettiin neuvostolaivastoon.

Vetehinen-luokan veneen torni vastavaloon kuvattuna. Sekä Vetehinen, Vesihiisi että Iku-Turso upottivat kukin yhden neuvostoveneen torjuttaessa purjehduskautena 1942 venäläisiä sukellusveneitä. SA-kuva.

Talvisodan alussa sukellusveneemme valmistautuivat torjumaan maihinnousuja. Lisäksi suomalaisveneet laskivat miinavaarannoksia tukikohtia venäläisille luovuttaneen Viron rannikolle. Joulukuussa Vetehinen teki retken Latvian rannikolle aikomuksena upottaa Liepajan satamaa lähestyvä jäänmurtaja Jermak, joka kuitenkin livahti näkyvistä räntäkuuron turvin. Sen paremmin risteilijä Kirovin metsästys kuin pienten veneiden toiminta Koiviston vesillä ei tuottanut tulosta. Ankaran talven ansiosta ulkomeri jäätyi tammikuun puolen välin tienoilla. Tällöin venäläiset vetivät tukikohtiin sukellusveneensä, jotka olivat hätyytelleet meriyhteyksiä erityisesti Ahvenanmaan vesillä mutta myös Pohjanlahdella. Niiden saaliiksi jäi viisi kauppa-alusta.

Jermakin upotusta puolalaisveneitä käyttäen oli pohtinut myös meriministeri Churchill, joka pelkäsi neuvostomurtajan jatkossa pitävän auki Saksan malmireittiä pitkin Pohjanlahtea ja Itämerta. Pelko Stalinin luiskahtamisesta lopullisesti ”väärälle puolelle” sai hänet luopumaan hankkeesta.

Levoton Rauhanmeri

Juhannuksena 1941 alkanut Saksan hyökkäys sulki nopeasti neuvostojoukot Itämeren piiristä Suomenlahden pohjukkaan. Malmi- ja huoltoreitit tuntuivat nyt turvatuilta. Niinpä voitonvarma propagandaministeri Goebbels ehätti jo enneaikaisesti julistaa Itämeren Rauhanmereksi.

Suomalaisveneiden osalta jatkosota alkoi jo muutamaa tuntia ennen operaatio Barbarossan hyökkäyshetkeä. Tuolloin Vetehinen-luokan veneet laskivat miinavaarannokset Viron rannikol-

le. Jatkossa suomalaisveneet partioivat itäisellä Suomenlahdella. Heinäkuun alussa Vesikko torpedoi suurehkon rahtialuksen Suursaaren vesillä.

Itämerellä olevat 68 neuvostosukellusvenettä oli ryhmitetty kolmeksi prikaatiksi, joista ensimmäiseen kuuluvat 23 venettä tukeutuivat Liepajaan ja Riikaan. Toisen prikaatin vahvuus oli 19 venettä, joista 14 oli Tallinnassa ja viisi Hangossa. Loput 26 venettä tukeutuivat Kronstadtiin. Pikainen vetäytyminen Liepajasta pakotti venäläiset räjäyttämään joukon omia aluksia – joukossa viisi sukellusvenettä. Kaikkiaan neuvostoveneitä tuhoutui sodan ensimmäisen viiden kuukauden aikana osin sekasortoisissa olosuhteissa 29 eli lähes puolet kokonaisvahvuudesta.

Keväällä 1942 suomalaiset ja saksalaiset valmistautuivat estämään neuvostoveneiden tunkeutumisen länteen vartioiduilla suurilla miinasuluilla, joista ensimmäinen laskettiin Suursaaren ja toinen Porkkalan tasalle. Kaikkiaan yli kaksikymmentä sukellusvenettä läpäisi sulut. Niiden saalis - 18 alusta - oli pieni verrattuna 12 veneen tappioihin. Kuitenkin vihollisveneet pakottivat käyttämään saattueita, hidastivat kuljetuksia ja sitoivat kohtuuttomasti torjuntavoimia. Tuossa torjunnassa jokainen Vetehinen-luokan vene sai tililleen vihollisveneen upotuksen.

Verkkojen takana

Seuraavana keväänä saksalaiset olivat kypsiä suomalaisten jo edellisvuonna ehdottamaan Suomenlahden sulkemiseen sukellusveneverkolla. Käytännössä pinnasta pohjaan ulottuva kaksinkertainen verkkosulku oli valmis Porkkalan ja Viron rannikon välillä toukokuun puolessa välissä 1943. Verkkoa täydensivät miinoitukset ja sitä valvoi pienten torjunta-alusten laivasto. Purjehduskausina 1943 ja 1944 yksikään vihollisvene ei onnistunut tunkeutumaan verkkojen lävitse. Sitkeissä läpimurtoyrityksissä 1943 venäläiset menettivät ainakin viisi venettä.

Taistelussa Atlantista ahdinkoon joutuneet saksalaiset siirsivät vähitellen Itämeren tukikohtiinsa satakunta suurta venettä, joista jatkossa lähetettiin viitisentoista venettä Suomenlahdelle. Niistä partioi jatkuvasti kolme–neljä venettä heinäkuun puolesta välistä 1944 alkaen Narvi–Seiskari –linjan itäpuolella Suomenlahden pohjukassa, jossa suomalaisveneet olivat aikaisemmin varmistaneet ja miinoittaneet. Tulokset jäivät laihoiksi. Venäläiset upottivat yhden, josta myöhemmin syksyllä noston yhteydessä löytyi salainen Enigma-salakirjoituslaite. Kaikkiaan saksalaiset menettivät jatkosodan aikana Suomenlahdella viisi venettä.

Aselepo Suomen ja Neuvostoliiton välillä astui voimaan 4–5.9.1944. Sitä seuranneen välirauhan ehtojen mukaisesti suomalaiset luotsasivat jatkossa neuvostoveneitä rannikkoväylää myöten Itämerelle. Kolmena saattueena Utön vesille saapuivat lokakuun alkupuolella ensimmäiset kymmenen venettä. Jatkossa rannikkoväylällä oli jatkuva saattoliikenne sekä itä- että länsisuuntaan.

Sodan viimeisinä kuukausina neuvostoveneet saalistivat Itämeren eteläosassa hyökäten saksalaisten suuria evakuointikuljetuksia vastaan.

Tammikuussa 1945 päättyi sukellusveneidemme viimeinen purjehduskausi. Toukokuussa 1945 kaikki viisi venettä sijoitettiin Suomenlinnan sulkutelakkaan odottamaan kohtaloaan. Pariisin rauhansopimuksessa 1947 Suomelta kiellettiin sukellusveneet. Vuonna 1953 Vetehinen, Vesihiisi, Iku-Turso ja Saukko hinattiin Belgiaan romutettavaksi. Vain Vesikko pelastui sukellusveneveteraanien toiminnan ansiosta museoalukseksi Suomenlinnaan Tykistölahden rannalle.

ANTTI HANNULA

Kirjallisuutta:

Ekman, Per-Olof: Sjöfront. Sjökrigshändelser i Norra Östersjöområdet 1941-44. Jakobstad 1982.

Kijanen, Kalervo: Sukellushälytys. Lahti 1977

Peillard, Leonce: Geschichte des U-Boot-Krieges 1939-1945. Salzburg 1970.

Riimala, Erkki (suunn. ja toim.): Navis Fennica. Suomen merenkulun historia. Osa 3. Olavi Vitikan kirjoittamat osat s. 223–253. Porvoo 1994.

Wihtol, Erik: kirjoitukset ”Meripuolustus 1944 – aukeaako Suomenlahti” sekä ”Merivoimat valvontakomission kynsissä”. Sotahistoriallinen Aikakauskirja 13 (1994) ja 16 (1997).

Kuntoutusta
Wilhelmiinassa

Wilhelmiina on ikäihmisten asumis- ja hoitopalveluihin erikoistunut palvelukeskus.

Wilhelmiinassa saat asiantuntevaa, asiakkaiden eri elämänvaiheet huomioon ottavaa hoitoa ja huolenpitoa.

Wilhelmiina toteuttaa sotaveteraanien laitos- ja avokuntoutusjaksoja.

Kuntoutus voidaan toteuttaa tarvittaessa myös dementiayksikössä.

Tiedustelut: **Kuntoutuspaikat**
puh. (09) 4734 7462 ja (09) 4734 7463
Dementiayksikkö
puh. (09) 4734 7540

WILHELMIINA
LÄMMINTÄ HUOLENPITOA

Taavetti Laitisen katu 4, 00300 Helsinki
Puh. vaihde (09) 473 473 • Fax (09) 4734 7473
www.miinanhoitolat.fi

Ydea ME

Turvallinen ja luotettava auto, jota voi ajaa mopokortilla. Kori on tukevaa lasikuitua, ainoana Suomessa. Ei muovia. Levyjarrut edessä ja takana.

Mitsubishi 2-syl. diesel 538 ccm³ iskun mitat 70x70 mm, maximaalinen vääntömomentti 15 Nm/1200 kier.

11.890 €

Varastossa on käytettyjä 3-pyöräisiä mopoautoja

Tulossa syksyllä uusi pick-up lavamalli

Oy PG-Trading Ab
64200 Närpiö
P. (06) 224 1165
gsm 041 441 4444

SÄHKÖMOPEDIT

Suoraan maahantuojalta!
Soita ja tilaa ilmainen esite!
LOM-TUOTE OY puh. 0400-785 105

DETUR
Lyhin tie aurinkoon...
PITKÄT MATKAT
Turkki
ANTALYA & ALANYA
Kestot 22-57 vrk,
lähtöpäivät: 23.10./30.10.
13.11./20.11./27.11. ja 2.1.
ALK. 644€
LÄHTÖ 27.11., 22 VRK,
ANTALYA, LAGUNA HSTO^DDD, EI ATERIOITA,

ESIMERKKIHINTOJA:
50 VRK, LÄHTÖ 30.10.
esim. 749€
IRIS-HUONEISTO^DDD, EI ATERIOITA
48 VRK, LÄHTÖ 02.01.
esim. 889€
KLEOPATRA DREAM BEACH^DDDD, AAMIANEN
57 VRK , LÄHTÖ 23.10.
esim. 1.279€
HOT. DEDEMAN^DDDDD, AAMIAINEN

TUNISIA
SOUSSE
7 VIIKKOA, LÄHTÖ 31.12.04
esim. 654€
SINDBAD CENTER HSTO^DD, EI ATERIOITA
HOTELLI KAISER^DD+, AAMIAINEN

DETUR Finland Oy
P. 0201 404 404
Lönnrotinkatu 13, Hki
avoinna ma-pe 9-17
www.matkadetur.fi
Myynti myös paikallisista matkatoimistoista

Sota Suursaaresta syksyllä 1944

Taustaa tapahtumalle

Syyskuun 13. päivänä 1944 Adolf Hitler teki Suomelle viimeisen henkilökohtaisen palveluksensa hyväksymällä hyökkäyksen Suursaareen. Tämä 15. syyskuuta suoritettu operaatio antoi neuvottelijoillemme Moskovassa pienen valttikortin, sillä nyt heillä oli esittää vaadittua näyttöä taisteluista entistä aseveljeä vastaan. Molotov oli jyrkin sanoin moittinut suomalaisia aseleposopimuksen vesittämisyrityksistä sekä avoimien sotatoimien välttämisestä saksalaisia vastaan. Kun sitten neuvostoliittolaiset pari viikkoa myöhemmin pakottivat suomalaiset aloittamaan sotatoimet pohjois-Suomessa, voitiin vastuu avoimeen sotaan ryhtymisestä vierittää saksalaisten vastuulle viittaamalla myös Suursaareen tehtyyn hyökkäykseen.

Saksan merisodanjohto piti Itämerta korvaamattoman arvokkaana merialueena erikoisesti uusien ja vallankumouksellisten sukellusveneiden rauhallisena koealueena ja niiden miehistöjen koulutuspaikkana. Siksi Itämeri oli pidettävä vapaana neuvostolaivaston operaatioista. Suursaari oli se tulppa, jonka ohi Suomenlahden pohjukkaan saarretun neuvostolaivaston alusten oli vaikea päästä länteen ja Itämerelle. Suomessa taas oltiin varmoja, että Suursaari oli luovutettava Neuvostoliitolle milloin tahansa syyskuun 15. päivän jälkeen, joka oli takaraja saksalaisten poistumiselle Suomesta ja myös Suursaarelta. Päivä oli siis viimeinen, jolloin saari oli otettavissa saksalaisten haltuun ilman, että sen omistamisesta olisi ollut taisteltava saaren ehkä jo miehittäneiden neuvostojoukkojen kanssa. Saarella oli ollut sen takaisinvaltaamisesta maaliskuusta 1942 alkaen pieni saksalainen viesti- ja mittausjoukkue, joka hoiti suomalaisilta salassa pidettyjä ”Riitta” ja ”Maija” tutkia.

Saksalaisten käsitys saaren puolustuksesta

Ajankohta hyökkäykseen houkutteli saksalaisia senkin vuoksi, että saaren haltuunotto voisi tapahtua ilman taistelua ja verenvuodatusta. Yleinen usko Tallinnan komentopaikalla oli, että suomalaiset tulevat luovuttamaan saaren saksalaisille vastarinnatta. Saaren suomalainen komentaja, everstiluutnantti Miettinen oli 6. syyskuuta todennut, ettei hän tulisi missään tilanteessa eikä kenenkään käskystä taistelemaan saksalaisia vastaan. Venäläisiä harhauttaakseen saaren puolustajat korkeintaan ammuskelisivat saksalaisten alusten yli niiden rantautuessa. Tästä oli vakuuttunut myös amiraali Kummetz Tallinnassa.

Miksi sitten Saksan sodanjohto havitteli Suursaarta? Kyseessä oli kuitenkin suuri asia: Jos puna-armeija ja -laivasto hallitsisivat Suursaarta ja Ahvenanmaata, Saksan malmitoimitukset pohjois-Ruotsista saattaisivat katketa. Lisäksi punalaivaston operaatiot Suomenlahden länsiosassa ja Itämerellä vaarantaisivat pahoin Viron maarintaman merellisen sivustan sekä sukellusvenekoulutuksen. Ylijohdon käskystä laadittiinkin suunnitelma Tanne Ost Suursaaren miehittämiseksi sekä Tanne West Ahvenanmaata varten. Suomen irtauduttua sodasta Hitler luopui ajatuksesta miehittää Ahvenanmaa Ruotsin mahdollisesti vastustavan kannan vuoksi, mutta päätti toteuttaa Suursaaren operaation. Hyökkäyspäiväksi määrättiin 15. syyskuuta.

Suursaaren puolustajat

Saaren puolustamisesta vastasi everstiluutnantti Miettisen komentama Rannikkotykistörykmentti 12. Sen puolustuksen rungon muodostivat Pohjoiskorkian, Haukkavuoren ja Lounatkorkian puolustuskeskukset. Kaikki olivat yli 100 metriä merenpinnan yläpuolella ja niistä oli hyvä näkyvyys merelle. Puolustuskeskuksiin olivat sijoitetut rannikkopatterit, it.aseet, komentopaikat ja huoltoelimiä. Rannan tukikohdissa ja pesäkkeissä olivat torjuntakomppanioiden kevyet tykit sekä joukko konekivääreitä. Saaren linnoittamisaste oli hyvää luokkaa ja rantaesteet paikoillaan. Parhaimmillaan everstiluutnantti Miettisellä oli komennossaan noin 2 500 miehen vahvuinen rykmentti.

Saaren puolustus heikkeni jonkin verran aselevon solmimisen vuoksi, kun sieltä siirrettiin mantereelle kolme raskasta ja yksi kevyt rannikkopatteri. Puolustusta ”vahventaneet” valonheittimet oli viety pois, samoin noin puolet jalkaväen raskaasta aseistuksesta ja ampumatarvikkeista. Saari oli jaettu neljään puolustuslohkoon, joista kolmella oli aluevastuussa rannikkolinnakkeisto ja yhdellä rannikkopataljoona. Poissiirtojen myötä vahvuudet pienenivät, joten saarella saksalaisten hyökätessä oli noin 1 600 sotilasta, heistä suuri osa ruotsinkielisiä.

Saksalaiset olivat varsin hyvin selvillä saaren puolustuksen tilasta. Saarella oli toiminut yliluutnantti Müllerin viesti- ja mittausosasto alussa mainittuine tutkineen. Müller oli selvillä Miettisen rykmentin aseistuksesta ja ryhmityksistä. Osasto poistui Suursaarelta aselevon solmimispäivänä 4. syyskuuta myöhään illalla. Se palasi saarelle kuitenkin jo paria päivää myöhemmin todennäköisenä tehtävänään katsella, mitä Miettinen joukkoineen tekee, kun saksalaisten hyökkäysjoukko iskee saarelle. Müller piti vieläkin varmana, etteivät suomalaiset löisi todella hanttiin, vaan ”vain muutama laukaus ja saksalaiset voisivat nousta maihin”.

Toki saksalaisten johto oli varautunut muihinkin vaihtoehtoihin. Müller piti sodanjohtoa Tallinnassa tilanteen tasalla viestittäen sinne, että hyökkäysjoukolla on edessään kolme vaihtoehtoa: joko suomalaiset eivät taistele, vaan luopuvat saaresta saksalaisten saapuessa sinne, tai he tekevät näennäistä vastarintaa ja vetäytyvät sitten saarelta. Kolmannesta vaihtoehdosta – todellisesta sodasta – ei juuri keskusteltu eikä siihen kovin herkästi uskottukaan Tallinnassa.

Saksalaiset hyökkäävät

Sopimuksen mukaan Müllerin osaston piti poistua Suursaarelta yöhön 14. syyskuuta mennessä. Tallinnasta ilmoitettiin, että kuljetusalukset saapuvat ajoissa ennen puolta yötä saarelle. Kun niitä ei alkanut kuulua, ja kun Müllerin osasto pystytti satamaan viestiasemansa uudelleen, Miettinen antoi kello 22.30 käskyn puolustuksen tehostamisesta ja siirsi Suurkylään torjuntakomppanian. Satama oli todennäköisin maihinnousukohde aallonmurtajineen ja satamalaitteineen. Sataman suojissa oli tuolloin kuusi suomalaista alusta.

Müllerin osasto kuormattiin kahteen suomalaiseen vartiomoottoriveneeseen. Ne olivat juuri lähdössä kohti Tytärsaarta, kun satamaan ajoi juuri puoliyön jälkeen 15. syyskuuta kolme saksalaista raivaaja-alusta. Niiden mukana saapunut komentajakapteeni Kieffer esitti Miettiselle antautumisvaatimuksen perustellen sitä sillä, että Haapasaaren – Suursaaren – Viron välinen sulkuvyöhyke miinoineen menettäisi tehonsa, jos neuvostojoukot pääsisivät saarelle. Kiefferin mielestä myös saaren aseistuksen huomattava vähentäminen vaikeutti saaren puolustusta neuvostojoukkoja vastaan. Miettinen kieltäytyi jyrkästi edes keskustelemasta tämän enempää saaren luovuttamisesta Kiefferille.

Mutta Kieffer ja saksalaiset toimivat saamiensa käskyjen mukaisesti. Kun Miettinen oli sanansa sanonut ja torjunut antautumisvaatimuksen ja tulenavauksen uhalla vaatinut saksalaisia heti häipymään saarelta, nämä aloittivat maihinnousun. Ajankohta oli edullinen, meri oli melko tyyni, ei ollut kuutamoa ja saaren valonheittimet oli siirretty mantereelle. Niinpä saksalaisalukset pääsivät melkein huomaamatta Suursaaren lähettyville. Raivaajista alkoi purkautua saksalaisia sotilaita. Suomalaiset avasivat tulen kohti eikä ylitse.

Taistelut saaresta

Saksalainen maihinnousuosasto oli kiireessä koottu parin jalkaväkirykmentin, tykistöpataljoonan sekä eräiden pienempien yksilöiden jäännöksistä. Osasto käsitti noin 2 600 sotilasta ja runsaat 30 erilaista alusta, ja sitä komensi kommodori Mecke. Hänen pahin ongelmansa oli toimittamattomat viestiyhteydet, sillä taistelun aikana hänellä ei ollut yhteyttä Tallinnaan.

Useat alukset ajoivat pimeän suojassa suoraan Suurkylän rantahietikolle ja aallonmurtajan sivuille. Saaren ulkopuolella odotteli lisää saksalaisaluksia purkausvuoroaan. Aluksista purkautuneet joukot aloittivat etenemisen kohti saaren sisäosia. Hirsikallio oli luovutettava ylivoiman pakottamana aamulla kello 04, kun sinne nousi saksalaisia suoraan rantaan ajaneilta lautoilta. Sen sijaan saksalaisten yritykset nousta saareen myös länsirannalla torjuttiin tykistötulella jo merellä. Majakallion it.patteri tuhosi pari lauttaa

Saksalaisten hyökkäys ja suomalaisten vastahyökkäys 15.9.1944

ja sai osumia muutamaan muuhun alukseen. Rivikallion patterin tulesta syttyi pari miinalaivaa palamaan ja ne katosivat savuten merelle. Erittäin tehokkaita olivat muutamat raskaat kranaatinheittimet, jotka ampuivat sulkuja sataman edustalle ja itse satamaan siitä huolimatta, että siellä oli jokunen oma alus. Ainakin kolme saksalaislauttaa upposi lasteineen ja yksi räjähti täysosumasta, joten saksalaiset menettivät kipeästi tarvitsemaansa tykkikalustoa sekä muuta materiaalia. Alusten uppoaminen vaikeutti myös haavoittuneiden evakuointia.

Saksalaisten hyökkäyksen painopiste suuntautui Suurkylästä Kiiskenkylään johtaneen tien suuntaan. Hyökkäykset saatiin torjutuiksi, joskin puolustusta oli vedettävä hieman taemmaksi. Saksalaisten yritys hyökätä aamun valjetessa Lipeäniemeen torjuttiin konekivääritulella. Mutta aamuun mennessä Mecken osastolla oli liki neljä kilometriä leveä ja kilometrin syvä sillanpää, jossa lienee ollut vahva pataljoona, puolisentoista tuhatta sotilasta.

Kun voimasuhteet saarella olivat suurin piirtein tasan, tilanne alkuhämmennyksen jälkeen alkoi kääntyä puolustajien eduksi, varsinkin kun omat alukset yhtyivät taisteluun ja raskaiden aseiden tulta pystyttiin tähystämään. Saksalaiset alukset alkoivatkin kasvavien tappioiden takia poistua saaren lähivesiltä. Kallioisessa maastossa heittimien tuli tuotti saksalaisille edelleen huomattavia tappioita.

Miettinen käynnisti nyt oman vastahyökkäyksensä, joka sulki maihinnousseet saksalaiset kolmeen mottiin saaren itärannan tuntumassa. Meckelle selvisi, että hänen osastollaan oli kolme vaihtoehtoa: kaatua Suursaaren kallioilla tai antautua, varsinkin kun Miettinen ilmoitti Meckelle, ettei hän voi suostua saksalaisten vetäytymiseen saarelta. Kello 17.30 syyskuun 15. päivänä kommodori Mecke ilmoitti Miettiselle, että hänen on pakko antautua ehdoitta turhan verenvuodatuksen lopettamiseksi. Päätökseen vaikutti myös se, että neuvostokoneet olivat jo aamulla pommittaneet saksalaisaluksia, ja puolenpäivän tietämillä nelisenkymmentä neuvostokonetta oli rynnäköinyt saksalaisten asemiin saarella.

Taistelun tulokset ja tappiot

Saksalaisten tappiot maissa olivat 153 kaatunutta ja 1 231 vankia, joista vajaat 200 haavoittuneina. On arvioitu, että noin 2 600 miestä käsittäneestä maihinnousuosastosta noin 900 ei edes päässyt saarelle. Osa näistä lienee hukkunut tai kuollut alusten tuhoutuessa. Saksalaiset menettivät kymmenkunta maihinnousulauttaa tai suurta raivaajaa useiden alusten vaurioituessa. Sotasaaliiksi suomalaiset saivat pari lauttaa, kymmenen syöksyvenettä, kenttätykkijaoksen, kaksi raskasta it.patteria sekä paljon muuta sotamateriaalia. Suomalaisten tappiot olivat 36 kaatunutta, 67 haavoittunutta sekä kahdeksan kadonnutta. Taistelun johdosta saarelle tuotiin lisävoimana pataljoona rannikkojalkaväkeä, mutta se palautettiin mantereelle jo kolmen päivän kuluttua.

Saksalaisten maihinnousu Suursaarelle oli täysin turha sotatoimi ja se päättyikin katastrofiin. Tulosta osattiin odottaa Tallinnassa, mutta sodanjohto päätti, että se toteutetaan. Suomalaisille Suursaaren torjuntavoitto oli eittämättä syksyn 1944 oloissa suuri menestys ja osoitti, että armeija oli muuttuneessakin tilanteessa ylipäällikön ja valtiovallan lujana tukena, oltiinpa aseveljeyden katkeamisesta avoimeen sotaan armeijan ja kansan keskuudessa henkilökohtaisesti mitä mieltä tahansa. Suomen sotalippu laskettiin Suursaarella 1. lokakuuta 1944, jonka jälkeen Miettinen miehineen poistui saarelta jättäen sen puna-armeijan haltuun.

ANSSI VUORENMAA

Lähteitä:

Maanpuolustuskorkeakoulun Historian Laitos toim: Jatkosodan historia 6. WSOY, Porvoo 1994, P-O Ekman: Meririntama. WSOY, Juva 1981, Sampo Ahto: Suursaari 15.9.1944. Suomi sodassa. Valitut Palat, Keuruu 1983 ja Pentti Vainikka: Suursaaren taistelu. Kaartilainen – Vauhtipyörä no 2/1994.

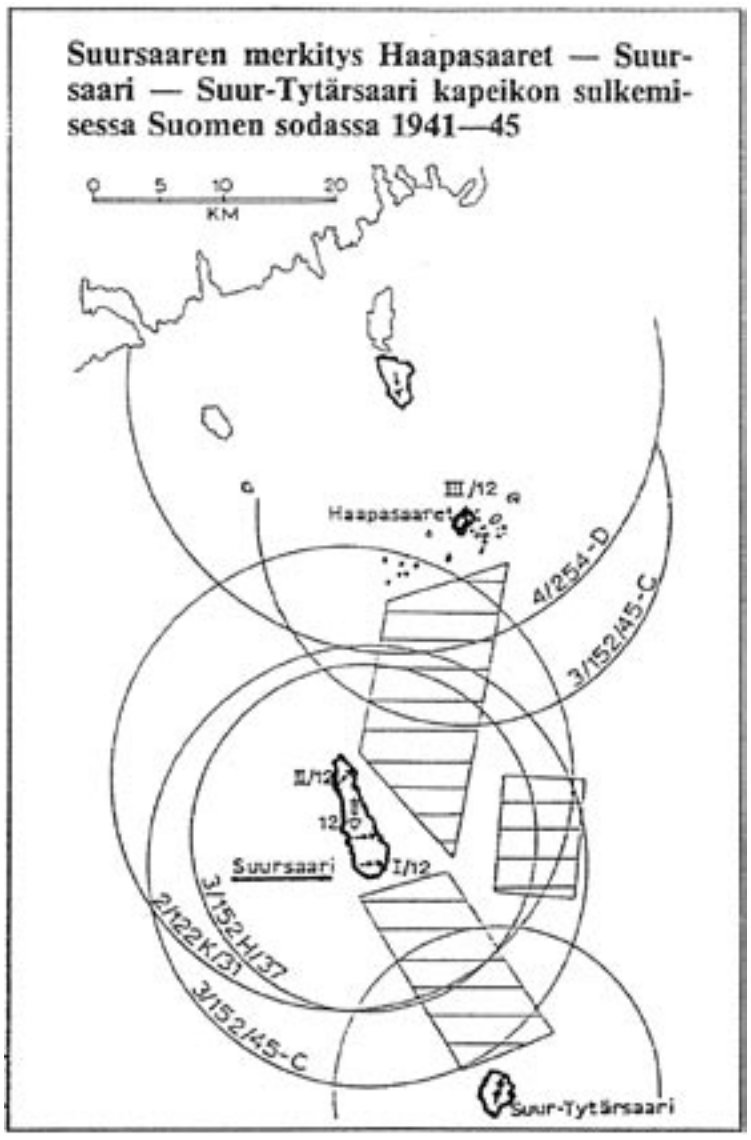

SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO-TYÖMME TUKEMISEKSI

Suomen Sotaveteraaniliitolle adressien myynnistä saatava tuotto on yksi merkittävimmistä varainhankintamuodoista. Saatavilla varoilla avustetaan sotaveteraanipiirejä, jotka ohjaavat tuen paikallisyhdistysten välityksellä sitä tarvitseville sotaveteraaneille.

PALETTI

etera

Fredstida begynnelsevårigheter

Vår stats- och militära lednings avgöranden och vår armés avvärjningsstrider sommaren 1944 säkrade vår självständighets fortbestånd och öppnade vägen till en bestående fred. Genom eld upphör- avtalet, enligt vilket våra vapen tystnade den 4 september 1944 och röda arméns ett dygn senare, samt vapenstilleståndet den 19 september drog sig Finland ur kriget vid en tidpunkt, då Sovjetunionen ej längre krävde kapitulation utan villkor och Tyskland saknade krafter att hota vårt land.

Världskrigets malström, in i vilken stormakters maktsträvanden drivit Finland, vållade förluster och lidanden som överskuggade vårt liv även efter det fredstillstånd inträtt. Återuppbyggnaden måste göras under såväl andligt och materiellt som in- och utrikespolitiskt synnerligt svåra förhållanden.

Ändå kan dessa år kallas ett av de stora tidevarven i vår historia. Storheten låg i att vi övervann de som det föreföll övermäktiga svårigheterna. Den av en tung skadeståndsbörda tyngda nationen lyckades med enorma prestationer: kolonisationen av de karelare och övriga delar av den evakuerade befolkningen som förlorat sin hembygd, reparationerna av bombskadorna och ödeläggelsen från Lapplandskriget samt röjningen av havs- och landminor.

I tankarna återkommer också de exceptionella levnadsförhållanden och öden som efter eld upphör och vapenstilleståndet hösten 1944 drabbade särskilt män och kvinnor som deltagit i krigen.

Hemförlovningen av våra trupper inleddes i slutet av september och genomfördes huvudsakligen i november. I enlighet med vapenstilleståndsvillkoren skulle vår försvarsmakt senast den 4 december stå på fredstida fot. Återgången till det civila skedde utan störningar. Att på kort tid och med knappa resurser återförpassa cirka 430 000 man till hembygderna var en krävande uppgift.

Efter huvudstyrkornas hemförlovning kvarblev för att utkämpa Lapplandskriget blott beväringar av årsklass 1925 samt ett behövligt antal officerare och underofficerare. De sista av de över 200 000 tyska soldaterna i Lappland avlägsnade sig från finländskt territorium den 27 april 1945.

Den sovjetstyrda allierade kontrollkommissionen krävde upplösning av skyddskårs- och Lotta Svärd -organisationerna. Deras verksamhet upphörde i november. I dagordrar tackade överbefälhavaren skyddskåristerna och lottorna för deras uppoffrande arbete till fromma för fosterlandet.

Finlands Vapenbrödraförbund fungerade som brobyggare för männens och kvinnornas återgång från krigs- till fredstida verksamhet. Förbundets service- och övriga verksamhet skulle ha behövts även framdeles. Kontrollkommissionens krav, stött av vår yttersta vänster, ledde dock till att vapenbrödrasammanslutningarna upplöstes i januari 1945. Detta var inledningen till en långvarig period i träda för det allmänna organisationsarbetet på våra veteransammanslutningars tegar.

Under fortsättningskriget grundades i vår armé två stamfrändebataljoner bestående av ingermanlänningar och karelare från andra sidan östgränsen. De hade utlovats finländskt medborgerskap. Efter krigsslutet måste de flesta av dem utlämnas till Sovjetunionen, där de dömdes till döden eller tvångsarbete. Tvångsarbete i Sovjet drabbade även de i vår armé såsom frivilliga tjänstgjorda ester, som av de sovjetiska myndigheterna påträffades i Finland.

I oktober 1944 krävde kontrollkommissionen att omkring 60 finländska militärer skulle åtalas för krigsförbrytelser. Cirka 40 av dem anhölls och försattes i till sin längd obegränsad rannsakningsfångenskap. En del av dessa ”Miehikkälä-män” frigavs utan åtal och rättegång, en annan del genom domstolsbeslut. Ett drygt tiotal dömdes till fängelse- eller bötesstraff. Inte sällan var domarna baserade på grundlösa bekännelser, som vederbörande gjort på uppmaning av justitieministeriet för att undgå ytterligare förlängning av tiden i rannsakningsfängelse.

Hotet om krigsoperationernas förflyttning till det inre av Finland, om kapitulationsfred och fientlig ockupation, samt i värsta fall behovet av beredskap till snabb mobilisering, föranledde en grupp officerare vid Högkvarteret att planera en kringspridd lagring av vapen och krigsförnödenheter. Denna så kallade ”vapensmussel” avslöjades våren 1945 genom angivelse. Den kommunistledda statspolisens aktivitet ledde till att 6 000 personer förhördes och 1 700 anhölls. För väckande av åtal eller utdömning av straff behövdes en retroaktiv lag. Vid rättegångar dömdes nära 1 500 män till frihetsstraff.

Vapenbrödraförbundet hade redan under kriget fäst beslutsfattarnas uppmärksamhet vid frontsoldaternas behov av jord och bostäder. Dessa önskemål infriades delvis genom den jordanskaffningslag, som trädde i kraft i maj 1945. Berättigade till jord var enligt lagen jämte till den förflyttade befolkningen hörande också bl. a. frontsoldater med familj, krigsinvalider samt krigsänkor och krigsvärnlösa. Frontsoldater gjorde nära 94 000 ansökningar om jord, av vilka cirka 63 000 beviljades. Att det fanns frontsoldater utan familj, som inte fick jord, förorsakade bitterhet bland dessa. Från och med 1949 kunde rätten till jord bytas ut mot en aktiebostadslägenhet.

I sin dagorder den 22 september 1944 riktade överbefälhavaren Mannerheim till sina soldater bland annat dessa ord: ”Medvetna om fullgjord plikt komma Ni att återvända till hemmen, till fredens arbetsfält. Jag är övertygad att envar av Eder skall gå till sitt värv med samma handlingskraft, hängivenhet och självtukt, som jag lärt känna hos Eder på krigets stråt och som alltid väckt min beundran.”

Det förtroende överbefälhavaren här gav uttryck åt har visat sig vara berättigat.

SIMO KÄRÄVÄ

Veteranrehabiliteringen får Ny fart och nytt innehåll

Delegationens för frontveteranärenden RINE:s förslag i mars till veterananslag för år 2005 håller på att leda till positivt resultat. Vid sin rådplägning i augusti beslöt regeringen i statsbudgeten inbegripa ett veteranpaket om cirka 21 miljoner euro, i vilket rehabiliteringsmedlen för frontveteraner utökas med 12 miljoner euro och de erforderliga medlen till sänkning av invaliditetsgraden för öppen service åt krigsinvalider med 8 miljoner euro. I rehabiliteringens specialgrupper inkluderas därtill bl.a. de civila offren för krigstida partisanattacker.

När Rine framlade sitt förslag till social- och hälsovårdsministeriet tog den fasta på regeringsprogrammets kläm om frontveteranernas och krigsinvalidernas ställning och rättighet till ”regelbunden rehabilitering” samt riksdagens ställningstagande år 2003 om garanterad årlig rehabilitering för alla veteraner. Delegationen framhöll uttryckligen just denna målsättning. Därför borde den öppna rehabiliteringens roll ytterligare förstärkas och utvecklingen av dess verksamhetsformer fortgå. Delegationen konstaterade, att man redan i detta nu genom kombination av olika rehabiliteringsformer i många kommuner har nått fram till den årliga rehabiliteringen. I sin utvärdering av behovet av tilläggsanslag betraktade RINE såsom en målsättning för året 2005 den öppna rehabiliteringens tillväxt från nuvarande cirka 40 till 50 procent av all rehabilitering.

Regeringens färska veteranpolitiska linjedragningar har väckt berättigad uppmärksamhet. Veteranerna är nöjda, och även yngre människor har sett dem som en förträfflig erkänsla av veterangenerationens livsverk. Också tidpunkten är välval: nyligen hade det gått 60 år sedan det mer än treåriga fortsättningskriget avslutades och vapenstilleståndet som säkrade vår självständighet slöts.

Regeringsbeslutet förutsätter en brådskande beredning inom den statliga ämbetsapparaten, både beträffande planeringen av behövliga författningsändringar och framför allt dirigeringen av fältets — de kommunala hälsocentralernas — verksamhet. Här förestår även en krävande utbildnings- och informationsuppgift. Därvidlag har också veteranorganisationerna ett viktigt ansvar. Det gäller att se till att veteranerna får vetskap om de nya möjligheterna. Uppföljningen av de lokala veteranföreningarnas åtgärder är ett väsentligt uppdrag för sig. Det måste ombesörjas, att de växande resurserna utnyttjas till fullo. Också kommunernas traditionella egeninsats i sina budgeter bör bevaras. Dess tillväxande inriktning på hemmarehabilitering och vardagsservice blir år för år allt mera motiverad.

Delegationen för frontmannaärenden RINE tillsattes år 1979 i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet. Sedan 1999 har dess framställningar och förslag baserats på beredning av veteranorganisationerna i Finland delegation. Ofta har förslagen strandat vid den fortsatta behandlingen ministeriet och regeringen. Vid RINE:s 25-årsjubileumsseminarium, som försiggår i Ständerhuset i Helsingfors den 12 oktober, kommer det att föreligga skäl att gratulera seminariets arrangör till ett framgångsrikt jubileumsår 2004.

AARNO STRÖMMER

Användningen av rehabiliteringsanslagen år 2003 och Förverkligade rehabiliteringsperioder

Stadskontoret publicerar statistik över de använda anslagen för frontveteranernas rehabiliterig under föregående år efter det att redovisningarna från kommunerna erhållits. Denna statistik ger kommunvis en noggrann bild av hur anslagen använts och över hur rehabiliteringsperioderna förverkligats ävensom uppgifter om olika former av rehabilitering.

Användningen av anslaget för rehabilitering av frontveteraner år 2003

Statskontoret styr de anslag, som ärligen godkänts i statsbudgeten, till kommunerna i förhållande till antalet i dessa bosatta veteraner. Krigsinvalider, som enligt lagen om krigsskada har en skadegrad om minst 10 %, kan inte erhålla för frontveteraner avsedd rehabilitering

Anslaget för rehabilitering var 34 042 555,00 euro samt returnerade anslag (från år 2002) 756 269,84 euro eller sammanlagt fanns till kommunernas förfogande år 2003 34 798 824,28 euro.

Av anslaget returnerades 388 533,70 euro. Dessa returnerade medel har minskat med hälften jämfört med föregående års belopp. Så har även av enskilda kommuner returnerade belopp minskat. De flesta återbetalningar varierade mellan några och några hundra euro.

Hangö returnerade oanvända medel 31 643,62 euro eller nästan 50 % av de anslag, som var reserverade för Hangös frontveteraners rehabilitering. Ingå, Grankulla och Kervo returnerade över 10 000 euro och Åland för flere kommuners del 45 811,06 euro. Hälsocentralsamkommunen Kimoto-Dragsfjärd-Västanfjärd återsände 24 164 euro och Lammi-Tuulos-samkommunen 13 616,24 euro.

Vad beror då återsändandet av dessa medel på? Det är allt skäl att fortsättningsvis närmare granska hur informationen går till. Om veteranen blir förhindrad att delta i rehabiliteringen, så bör han meddela därom till den tjänsteinnehavare i kommunen, som har hand om rehabiliteringsärendena. Då kan en annan veteran, som är i kö för rehabilitering, komma i den förhindrades ställe och rehabiliteringsplatsen blir då använd. Kommunen igen bör självfallet se till, att det finns ”reserver” i kön. När man granskar statistiken över användningen av anslagen, förefaller det som om just sådana enperiodskostnader skulle förekomma bland återbetalningarna från flere kommuner.

I slutet av år 2003 fanns det 113 000 frontveteraner, som var berättigade till rehabilitering, så inte borde det råda brist på veteraner, som kan få rehabilitering. Emellertid finns det några kommuner, som meddelar, att det inte finns tillräckligt med veteraner för rehabilitering. Kanske kan det vara möjligt i några enstaka fall. Men då är orsaken ofta den, att veteranen ej mera vågar fara ensam till anstaltrehabilitering. Han är rädd för att ensam inte reda sig i en för honom främmande inrättning. Om olika formen av öppen rehabilitering inte ingår i rehabiliteringsalternativen inom ett visst administrativt område, kan detta vara orsak till att antalet för rehabilitering intresserade minskar. En del veteraner tycker sig vara i så god kondition, att de inte har behov av rehabilitering. Om veteranen är anhörigvårdare hemma, kan detta försvåra hans möjligheter att delta i rehabilitering. Det kan alltså finnas många orsaker till att veteranen inte ansöker om rehabilitering, men det viktigaste är, att lokalt utreda orsakerna härtill.

Det måste till mera samarbete för att få de veteraner med till rehabilitering, som nu känner att ansökningsförfarandet är invecklat eller som på grund av sjukdom eller andra omständigheter inte själva orkar ta initiativ till en ansökan. I planeringen av innehållet i rehabiliteringen bör beaktas de fysiskt svagaste veteranernas behov, så att denna grupp inte blir utanför rehabiliteringen. Redan att träffa andra människor en vardag ger nya krafter åt den, som känner sig ensam.

Frontveteranernas rehabiliteringsperioden år 2003

Den mest använda rehabiliteringsformen var två veckors anstaltrehabilitering med 17 673 veteraner. I hela landet förekom endast 20 fyra veckors perioder. Synbarligen skulle det nog finnas behov av långa perioder, men med hänsyn till att anslagen är otillräckliga har man i detta avseende varit ytterst sparsam.

Anordnandet av öppen- och dagrehabilitering är varierande i våra kommuner. I hela landet deltog 11 494 veteraner i öppenrehabiliteringsperioder och i dagrehabilitering 2 616. Öppen rehabilitering ordnades s.g.s. överallt i landet, dagrehabilitering i 180 kommuner.

I anstaltrehabilitering deltog 2 688 makor/makar tillsammans med veteranen. En sådan gemensam rehabiliteringsperiod varade i allmänhet mellan 5 och 9 dygn. 26 kommuner hade inte subjektiv rätt att få komma till rehabilitering; därom besluter alltid den tjänsteinnehavare i kommunen, som svarar för rehabiliteringsärendena och då på basen av läkarbeslut om behov av gemensam rehabilitering.

I några kommuner har man gjort hembesök hos veteraner. Av rapporter från dessa hembesök har man klart kunnat se t.o.m. att veteranen inte känt till hur man skall göra en ansökan om rehabilitering. Dylika hembesök har haft stor betydelse. Härvid har kunnat konstateras veteranens boendeförhållanden, hur han reder sig hemma med alla vardagliga sysslor och vilka rehabiliteringsbehov, som föreligger. Sådana hembesök är till hjälp, då också möjlighet att få sin röst hörd i de ärenden, som gäller just för honom, som skall reda sig själv hemma.

ANNI GRUNDSTRÖM
(09) 6126 2013

Av Tali – Ihantala 1944 filmens finansiering fattas ännu en miljon

Bilden av den rakryggade finska soldaten på vakt i Ihantala vägskälet efter vapenstilleståndet är en träffande symbol för resultatet av sommarens 1944 avvärjningsstrider. Striderna vid Tali och Ihantala representerar både till sin omfattning, betydelse och dramatik på ett utmärkt sätt veteranernas prestationer på alla frontavsnitt.

Åke Lindmans ”Framom främsta linjen” har rönt framgångar både i Finland och i Sverige. Har förbereder sig nu för en verklig utmaning, filmen ”Tali – Ihantala 1944”, som berättar om hur Sovjets storanfall på Näset avvärjdes i Nordens genom tiderna största fältslag. Filmen skall spridas i hela Norden för att öka kännedomen om våra avvärjningsstriders avgörande betydelse för det geopolitiska läget i Norden efter andra världskriget. Båda filmerna baserar sig minutiöst på verkliga händelser och utgör en hedersbevisning till Finlands alla veteraner.

Filmen kan inte finansieras endast med förevisningintäkter och stödet från Finska Filmstiftelsen. Stödföreningen för filmerna Från Svir till Näset rf. samlade in mer än 2 milj. euro för “Framom främsta linjen” och har nu som mål att stöda denna nya film med 2,2 milj. euro. Under sin ordförande, amiral Jan Klenbergs ledning har föreningen redan lyckats få ihop nästan 1 milj. euro. Många finska donatörer har gett bidrag och i Sverige har insamlingsframgången varit utmärkt. Men ännu fattas mer än 1 milj. euro och finansieringen måste vara klar senast vid årsskiftet, om filmen skall spelas in som planerat. Föreningens medlemmar arbetar med alla krafter för detta mål.

Olen suomalaisen ruuan tekijä
Tästä merkistä tunnistat suomalaisen viljelijän.
Hän tietää missä hyvä ruoka kasvaa ja
miten metsään saadaan meininkiä.
Meiltä saat yhteyden 020 413 2316
MTK

Asuntosäätiö
Kalevalantie 6, 02100 ESPOO
puh. 09-809 3210

Asianajotoimisto Bergholm Oy
Espoo, puh. 09 - 522 966

TIBNOR OY
Koskelontie 17 B, 02920 Espoo
puh. 020 355 155

EL-FLEX OY
Suotie 18 A, 02340 ESPOO
Puh. (09) 256 5394, fax (09) 256 5398
Yhteisurakointi, myös ATK-asennukset ja kaapeloinnit

Rakennusliike Helander Oy
Kuusikallionkuja 4 D, 02210 ESPOO
Puh. (09) 435 5270

aimokiito oy
Elsankuja 5 E, 02230 Espoo
puh. 09 - 881 1050, 0400 - 924 085,
- PAKETTIAUTOKULJETUKSET -

Niemisen Valimo Oy
Harjavalta

Borenius & Co Oy Ab
Tallberginkatu 2 A, 00180 Helsinki
Puh. 09-686 6840, fax 09-6866 8444

Sähkö-Jussi Oy
30 v sähköurakointia pääkaupunkiseudulla
SÄHKÖ-ASENNUSLIIKE
Myös sähkötarvikkeet meiltä.
Kyllä Jussi osaa!
Kauppalantie 22, 00320 Helsinki
puh. 588 5455, fax 588 4103

NIEMI
www.niemi.fi

Borås Cotton Oy
Kalevankatu 26, 00100 Helsinki
www.boras-cotton.fi

LIHATUKKU HEIKIN LIHA OY
Työpajakatu 2, 00580 Helsinki • Puh. 09-761 470

Asianajotoimisto Kari Silvennoinen Ky
Korkeavuorenkatu 19 A, 00130 HELSINKI, puh. (09) 650 407
www.advonet.fi/silvennoinen

valopaino
Valopaino Oy
Vattuniemenkatu 7, 00210 Helsinki
Puhelin (09) 4137 4400 • Fax (09) 677 723
info@valopaino.fi • www.valopaino.fi

GRIDPOINT FINLAND OY
Lauttasaarentie 48 B, 00200 Helsinki
puh. 09-6217 705

Jalkahoitola Tuhkimo
Laivurinrinne 1, 00120 Helsinki
puh. 09-63 11 79

Insinööritoimisto Pohjatekniikka Oy
Helsinki

SIMEON

Oy Arico Ab
Luotsikatu 9 A, Helsinki
puh. 09-622 9110

LAKIASIAINTOIMISTO
EUROPEAN LAW PARTNERS FINLAND OY
Lönnrotinkatu 33 A 10, 00180 HELSINKI
Puh. 020 840 5837, fax 020 740 5837
lawpart@dlc.fi

PaHu

Oy Helsinki Chartering Ab
Fabianinkatu 8, 00130 Helsinki • Puh. 09-6126 750

Varova Oy
Helsinki

Räjäytyskonsultit Oy
Helsinki

Helsingin kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta (KY)

Japeyhtiöt Oy
Helsinki

Ifm Electronic Oy
PL 4, 00441 Helsinki
puh. 09-7517 7700

Y·T·H·S
YLIOPPILAIDEN TERVEYDENHOITOSÄÄTIÖ

Brando Oy
Helsinki

CapMan
Helsinki

Matecon Oy
Helsinki

Arkadium Oy
Tili - ja Isännöintitoimisto
Hallituskatu 4, 13100 Hämeenlinna
puh. 03 - 647 740

Kuljetusliike Veljekset Puumalainen Ky
Ilomantsi

Isonkyrön Kuljetus Oy
Isokyrö, puh.0500 - 268 333

Finlandia Hotelli Atrium
Joensuun keskustassa
puh. 013-255 888

Neste Tolosenmäki Kitee
Kaltimontie Joensuu

Konekorjaamo Riikonen Oy

Maansiirto ja Soraliike M. Levy Oy
Joensuu , Puh. 0400 - 375 838

Pohjois -Karjalan Sähkö Oy
Joensuu

KARELIAN SÄHKÖ OY
Joensuu

Joensuun Laivaus Oy
Joensuu

METSÄTYÖ OY
Jyväskylä, puh. 014-3388 700

Midare Oy
Jyväskylä

Keski-Suomen Mastorakenne Oy
Kannonkoski

PUUSEPÄNLIIKE
P. MYLLYKOSKI OY
01800 KLAUKKALA
Viertolantie 3, puh. 879 4656, fax 879 7083

Konehuolto K.Hirsimäki Oy
Koskenkorva

Viinamäen Saha Oy
Kuivaniemi

Huonekalutehdas Korhonen Oy
Uusi Littoistentie 2-4
20660 Littoinen
02-2751 200

Haurun Jäte - Auto
Oulu

PIPELIFE
-Pipes for Life-
www.pipelife.fi

Toolman
Teollisuuskatu 1, 83500 Outokumpu
puh. 013-550 088, faksi 013-554 153

www.opkk.fi
RAAHEN OP-KIINTEISTÖKESKUS
Kirkkokatu 34, 92100 Raahe
Välitys puh. 010257 6206, Isännöinti puh. 010257 6242

Siilin automaalaamo
Yrittäjäntie 5, Siilinjärvi
Puh. 017-382 1352

Uimonen Oy
Tampere

NP Engineering
Teollisuuden suunnittelu
PI 8560, 33101 Tampere
Puh. 03-235 8200

YIT
YIT RAKENNUS OY
Talorakennus Tampere
Kihlmanninraitti 1 E, 33100 Tampere
Puh. 020 433 4600, fax 020 433 4770

TURKUHALLI
ELYSÉE Arena

exel

Asiantuntevaa palvelua!
LUONTAISTUOTE *Marjaterttu*
Maakotkantie 10, Korso
Puh. 851 2140
Av. ma-pe 9.30-17.30 • la 9.30-14.00

Astlon Oy
Helsinki

OY K. JUSLIN AB
Kuriiritie 15, 01510 VANTAA

Silverrakennus
Vantaa

Rakennus Ripu Oy
Vantaa

Maansiirtoliike Jouko Virtanen Oy
Vantaa

PHOENIX CONTACT
INNOVATION IN INTERFACE

Rakennusurakointi
Marko Myllypakka
Äänekoski
Puh. 050-535 6980

Kesän 1944 torjuntavoittojen valtakunnallinen juhla järjestettiin Ilomantsissa

Valtakunnallinen torjuntavoittojen 60-vuotisjuhla järjestettiin elokuun 7. päivänä Ilomantsissa. Kauniissa säässä pidetty juhla kokosi odotettua suuremman juhlayleisön ja esim. Pogostantiellä järjestettyä veteraanien, sotilaiden ja reserviläisten marssia seurasi noin 2 000 henkeä.

Juhlallisuudet alkoivat Ilomantsin evankelisluterilaisessa kirkossa järjestetyllä ekumeenisella jumalanpalveluksella, jossa saarnasi kenttäpiispa **Hannu Niskanen**. Korokkeella ohimarssin vastaanottivat presidentti **Mauno Koivisto** sekä itäisen maanpuolustusalueen komentaja, kenraalimajuri **Ari Puheloinen** vierellään Mannerheim-ristin ritari **Onni Määttänen**. Karjalan lennosto suoritti ohimarssin aikana ylilennon.

Koulukeskuksen urheilutalolla järjestetyn pääjuhlan ohjelmassa oli puheiden ja tervehdysten lisäksi runsaasti musiikkia sekä kansantanssiyhtye Motoran vauhdikas tanssiesitys. Pohjois-Karjalan sotaveteraanipiirin puheenjohtaja, opetusneuvos **Juhani Soila** luki pääjuhlassa pääministeri **Matti Vanhasen** valtioneuvoston puolesta lähettämän tervehdyksen. Pohjois-Karjalan sotaveteraanipiiri vastasi vuosina 1994 ja 1999 Ilomantsissa järjestetyistä vastaavista muistojuhlista.

Presidentti Mauno Koivisto sekä itäisen maanpuolustusalueen komentaja, kenraalimajuri Ari Puheloinen ja Mannerheim-ristin ritari Onni Määttänen ottivat kunniamarssin vastaan. Kuva: Matti Kosonen

Vaikka juhlaväkeä oli paikalla odotettua enemmän, onnistui juhlien järjestämisestä vastannut Karjalan poikien kilta ry hyvin tehtävässään. Musiikista vastasi Karjalan sotilassoittokunta. Kenraalimajuri Puheloinen totesi juhlapuheessaan, että Suomen joutuminen viime sotiin oli yhteydessä laajempiin eurooppalaisiin tapahtumiin.

Tali- Ihantalan taistelujen 60-vuotisjuhlassa yli 2 000 muistelijaa

Ihantalan taistelujen muistomerkin edessä koolla JR 35:n miehiä. Vasemmalta Oiva Sinervo, Toivo Koskinen, Gunnar Laatio, Unto Heinonen ja Veikko Kotiranta.

Kesäkuun lopulla ja heinäkuun alkupäivinä 1944 käytiin Viipurin koillispuolella Pohjoismaiden historian suurin taistelu, joka oli myös yksi toisen maailmansodan suurimmista puolustustaisteluista. Kyseinen, vajaan sadan neliökilometrin alueella Viipurin maalaiskuntaan kuuluneiden Talin ja Ihantalan kylissä käyty suurtaistelu vaati 1 300 suomalaisen ja peräti noin 6 000 venäläisen sotilaan hengen. On laskettu, että taisteluihin osallistui noin 200 000 sotilasta, joista 50 000 oli suomalaisia.

Noin 50 linja-autoa ja kymmenet henkilöautot olivat kuljettaneet paahtavassa helteessä 2. heinäkuuta Ihantalassa pidettyyn muistojuhlaan yli 2 000 suomalaisvierasta, suurin osa veteraanisukupolvea, mutta joukossa oli ilahduttavan paljon nuorempaakin väkeä.

Päivän juhlallisuudet aloitettiin klo 14 (paikallista aikaa) seppeleiden laskulla venäläisten muistomerkille Portinhoikassa ja Ihantalan seurakunnan sankarimuistomerkille Ihantalan kirkonmäellä. **Mikko Kriisin** esitti Portinhoikassa laulun *Saata, Herra, palvelijasi lepoon*. Ihantalan muistomerkillä **Teuvo Kuparinen** lauloi Anneli Kuparisen säveltämän *Muistojen Ihantalan*. Myös Puolustusvoimien varusmiessoittokunnan puhallinyhtye juhlisti Ihantalan seppeleenlaskua musiikillaan.

Pääjuhla Ihantalan luonnonkivimuistomerkillä

Varsinaisen pääjuhlan alkaessa Ihantalan taistelujen muistomerkillä klo 15 aurinko porotti täydellä terällään, taisi olla siihenastisen kesän kuumin päivä. Osa juhlijoista joutui seuraamaan juhlan ohjelmaa läheisen metsän puiden varjossa. Siellä voi myös istua, mikä juhlakentällä luonnistui vain pieneltä joukolta. Juhlan aluksi saapuivat paikalle joukko-osastojen liput varusmiessoittokunnan soittaessa Sibeliuksen *Finlandian*. Musiikkimajuri **Jyrki Koskinen** johti soittokuntaa.

Kivet ja kivenlohkareet monelle pelastus

Juhlatoimikunnan puheenjohtaja, maanviljelysneuvos **Taisto Tähkämaa** muisteli tervehdyspuheessaan kesän 1944 taisteluja, joissa hän oli mukana JR 35:n riveissä.

– Täällä ei ollut rakennettuja taisteluhautoja. Jokainen sotilas kaivoi oman poteronsa tai käytti hyväkseen edullista maastoa. Kivet ja kivenlohkareet, jotka näette, olivat monelle pelastus, mutta monen elämä sammui niiden juurella. Tähkämaa totesi, että juhla on samalla kunnianosoitus niille aseveljille, jotka täällä Ihantalan hautausmaan alueella ja muualla Tali-Ihantalan taisteluissa kaatuivat. Juhlaväki kunnioitti puhujan kehotuksesta kaatuneiden muistoa hetken hiljaisuudella.

Maailmansodan tehokkain tykistö

Juhlapaikalla, Ihantalan hautausmaan alueella, sijaitsi taistelujen aikana tykistön tulenjohtokeskus, joka johti yhtä toisen maailmansodan tuloksellisinta tykistötaistelua. Majuri **Unto Perälän** keksimän vanerikiekko-muunnoslaskimen avulla kohdistettiin 14-16 patteriston yhteislaukaukset samalle, muutaman sadan neliömetrin alueelle. Kyseinen armeijamme salainen ase osoitti Ihantalan taisteluissa erinomaisuutensa. Esimerkiksi 30. kesäkuuta suomalaisten 14 patteristoa kohdisti tuliiskunsa tuhoisin seurauksin Ihantalan eteläpuolella hyökkäykseen valmistautuneisiin neuvostopanssareihin. Tali-Ihantalan taistelumaastossa oli sotiemme suurin tykistömäärä. Maastoon oli ajettu 21 tykistöpatteristoa, joita käytettiin tehokkaasti, todistettavasti tehokkaimmin toisessa maailmansodassa.

Suomalaisten jalkaväkisotilaiden urhoollisuus, Saksasta saadut panssarinyrkit ja -kauhut sekä tykistömme tehokäyttö merkitsivät paljon Ihantalan torjuntataisteluissa, mutta saksalaista lento-osasto Kuhlmeytä, jolle juhlapuhuja, kenraali **Jaakko Valtanen** antoi tunnustusta, ei saa unohtaa, kun Ihantalan torjuntavoitosta kerrotaan. Osaston Stuka -syöksypommittajat tuhosivat kymmeniä maaleja, panssareita ja siltoja.

Taistelujen jyly kuului satojen kilometrien päähän

Varusmiessoittokunnan soitettua Kajanuksen *Suomen sotilaan hymnin* kenttäpiis-

Myös kesällä 1944 Euroopan muilla rintamilla tapahtunut suursodan kehitys heijastui Suomeen. Neuvostoliiton heti Normandian maihinnousun jälkeen kesäkuussa 1944 Kannaksella aloittaman strategisen suurhyökkäyksen lopullisena tavoitteena oli puolustuksemme murtaminen ja Suomen pakottaminen antautumaan. Torjuntataistelujen onnistumisella oli Puheloisen mukaan suuri sotilaallinen ja poliittinen merkitys. Suomi pysäytti Karjalan kannaksella ja Laatokan pohjoispuolella suurhyökkäyksen, eikä vihollisella ollut siinä vaiheessa käytössään olleilla voimilla mahdollisuutta jatkaa eikä tehdä uutta hyökkäystä.

– On ilmeistä, että juuri armeijamme torjuntavoittojen ansiosta Neuvostoliitto ei enää vaatinut antautumista Suomen rauhantunnustelujen yhteydessä elokuussa 1944 niin kuin se oli tehnyt vielä kesäkuun 23. päivänä.

Puheloisen mukaan torjuntavoitolla oli myös tärkeä psykologien merkitys koko Suomen kansalle. Ilomantsissa saavutettu voitto vahvisti suomalaisten itsetuntoa, koska menestystä olivat edeltäneet äärimmäisen raskaat sodan vaiheet. Merkittävää oli myös se, että kaksi neuvostodivisioonaa joutui vetäytymään lyötyinä, ja voitto oli perinteisen suomalaisen mottitaktiikan ansiota.

Puheloinen korosti, että yleinen asevelvollisuus sopii parhaiten Suomen puolustamiseksi.

– Emme säilytä yleistä asevelvollisuutta sen vuoksi, että ehdoin tahdoin haluaisimme takertua vanhaan, vaan siksi, että se on meille kaikin puolin sopivin ja tarkoituksenmukaisin järjestelmä tulevaisuudessakin. Yksi sen monista eduista on, että sen ansiosta puolustusvoimien ja kansalaisten väliset yhteydet säilyvät tiiviinä ja maanpuolustustahto vahvana. Tästä meillä on pitkä historiallinen kokemus.

Moni kesän 1944 rajujen taistelujen veteraani veresti keskenään vanhassa taistelumaastossa sotamuistojaan. Paikalla pohdittiin myös sitä, että torjuntavoittojen muistoksi olisi pystytettävä valtakunnallinen muistomerkki. Myös kaksi tunnetuinta Ilomantsissa taistellutta veteraania, presidentti Mauno Koivisto ja Onni Määttänen, tapasivat juhlissa toisensa.

Kunniamarssia seurasi noin 2 000 katsojaa. Kuva: Matti Kosonen

Presidentti Koivisto taisteli Ilomantsissa luutnantti Lauri Törnin johtamassa jääkärikomppaniassa. Onni Määttänen oli Päämajan alaisessa Kaukopartio-osasto Kuismasessa partionjohtajana. Ilomantsissa oskulaisista muodostettiin aiempaa vahvemmin aseistettuja useiden kymmenien miesten vahvuisia taisteluosastoja, jotka iskivät rajusti neuvostojoukkojen kolonnia vastaan. Määttänen arvioi kesän taisteluja sanoen, että ”olisi me enemmänkin voitu saada pahoja aikaan”.

MATTI KOSONEN

---

pa **Hannu Niskanen** puhui. Hän totesi, että ollaan muistojen paikalla, jossa käytyjen taistelujen jyly kuului satojen kilometrien päähän. Muistopäivän tunnussanaan ”Sinun turvanasi on Herra” (Psalmi 91) viitaten kenttäpiispa totesi, että veteraanien uskon ja sitkeyden ansiosta rintamalinjat pidettiin syyskuuhun 1944. Isänmaa pelastui. Kristillis-isänmaallisen kasvatuksen tuloksena on vuosisatojen vaikeissa oloissa eläneisiin suomalaisiin juurtunut luottamus Jumalaan ja kunnioitus lähimmäisiin. Vastuuntuntoa tuntevien ihmisten välityksellä Jumala suojasi ja turvasi meitä sodassa. Sama turva auttaa tänäkin päivänä heikompia, kenttäpiispa sanoi.

Yhteisesti veisatun virren 577 jälkeen laskettiin muistomerkille ensin taisteluihin osallistuneiden joukko-osastojen yhteinen seppele ja sitten entisten Ihantalan seurakuntalaisten seppele.

Lasse Heikkilän runoileman ja **Harri Ahmaksen** säveltämän *Balladi Ihantalasta* esittivät Varusmiessoittokunta ja Teuvo Kuparinen (lausunta).

Käskyt täytettiin kuuliaisuudella

Juhlapuheessaan entinen puolustusvoimain komentaja, kenraali Jaakko Valtanen totesi, etteivät sotiemme veteraanit tulleet Ihantalaan ylistämään omia sankaritekojaan tai puolustamaan sodan raakaa todellisuutta. Niin suomalaiset kuin vastustajamme venäläisetkin olivat asevelvollisia, jotka täyttivät kuuliaisuudella saamansa käskyt parhaansa mukaan.

– Olemme täällä muistelemassa nuoruutemme ankaria kokemuksia ja kunnioittamassa erityisesti niiden aseveljien muistoa, jotka eivät palanneet kanssamme rauhan töihin, kenraali sanoi.

Valtasen mielestä sotien jälkeisen jälleenrakennuksemme onnistuminen oli osittain kesän 1944 torjuntavoittojen antaman omanarvontunnon ja itseluottamuksen ansiota. Myös demokraattinen yhteiskuntamme ammentaa käyttövoimansa samoista lähteistä.

Paitsi, että kunnioitamme omien sotilaittemme saavutuksia, muistamme kunnioituksella myös vastustajiamme sekä heidän kärsimyksiään ja tappioitaan. Hartaasi toivomme, että yhteiset kokemuksemme puhuttelisivat tulevia sukupolvia niin, ettei heidän tarvitsisi kulkea meidän tietämme, kenraali Valtanen totesi. Hän puhui osan puheestaan myös venäjäksi.

Kenraali Jaakko Valtanen piti Ihantalan suurtaistelujen muistojuhlassa juhlapuheen.

Kaksi tervehdystä

Sonores-kvartetin laulettua Paciuksen *Suomen laulun* ja Scholtin *Sotilaan viimeisen näyn* sotiemme aikaisen presidentin lapsenlapsi **Hanna-Liisa Ryti-Erkinheimo** käytti yllätyspuheenvuoron, jossa painotti erikoisen kunnioittavasti sotien veteraanien saavutuksia. Puhemies **Paavo Lipponen** oli lähettänyt juhlaan tervehdyksen, jonka mukaan Suomen kansa osaa arvostaa kesän 1944 Talin-Ihantalan taistelijoita.

Sotilaspoikakuoro juhlavin esiintyjä

Viimeisenä lippujen eteen marssi yli 30 salskeaa sotiemme aikaista sotilaspoikaa eli Pohjois-Kymen Sotilaspoikakillan kuoro, joka lauloi Varusmiessoittokunnan säestämänä Kuusiston *Suomalaisen rukouksen* ja Kalervo Hämäläisen *Veteraanin iltahuudon*. Mus.maj. Koskinen ja dir.mus. **Pekka Suomalainen** johtivat esitykset.

Tuntoja herkistänyt juhla päättyi yhteiseen *Maamme*-lauluun ja lippujen poistumiseen.

Kotiseutuneuvos Teuvo Kuparinen vastasi juhlan kuulutuksesta ja **Åke Lindman** sen ikuistamisesta.

ERKKI VITIKAINEN

Pohjois-Kymen Sotilaspoikakillan kuoro esiintyi juhlassa. Kuoroa johti dir.mus. Pekka Suomalainen ja mus.maj. Jyrki Koskinen johti esitystä

Sotaveteraanin viimeinen palvelus

Ilomantsin Möhkössä, maamme itäisimmällä paikkakunnalla vietettiin 21. Prikaatin Perinneyhdistyksen järjestämä Ilomantsin torjuntataistelun 60-vuotistapahtuma 6. elokuuta. Tilaisuus oli valmisteltu perusteellisesti yhdistyksen puheenjohtajan **Kalevi Seren** johdolla. Hän täytti seuraavana päivänä 80 vuotta. Käytännön järjestelyt hoiti Espoon Sotaveteraanien jäsen **Raimo Riikonen** apulaisineen. Erityiskiitoksen järjestelyihin osallistumisesta ansaitsee Ilomantsin kunta. Päivän tilaisuuksia seurasi monisatapäinen yleisöjoukko.

Juhlallisuudet alkoivat 21. Prikaatin muistomerkillä pidetyllä kenttäjuhlalla. Paikalle saapunut pääministeri **Matti Vanhanen** suoritti joukkojen katselmuksen, jolloin hän kädestä pitäen tervehti jokaista paikalla ollutta ryhdikästä sotiemme veteraania.

Muistomerkille laskivat seppeleensä veteraanit, puolustusvoimat, rajavartiolaitos sekä Ilomantsin kunta.

Laskettuaan Valtioneuvoston seppeleen pääministeri Vanhanen totesi tervehdyksessään. – Suomen kohtalo on ollut veitsenterällä kesällä 1944. Kesäkuun kymmenentenä päivänä Stalin oli todennut Yhdysvaltain suurlähettiläälle, että suomalaiset ovat harvinaisen itsepäistä ja hidasälyistä kansaa ja että järkeä on lyötävä moukarilla heidän päähänsä. Neuvostoliitto käynnistikin tämän moukaroinnin voimalla, jollaista ei Pohjolan sotahistoria toista tunne. Legendaarisen rajakenraali Raappanan johdolla Suomen armeija löi sodan viimeisissä suurtaisteluissa vihollisen, joka yritti murtaa puolustuksemme täällä yritettyään ensin turhaan Kannaksella ja Laatokan itäpuolella. Näin vuoden 1940 rauhassa sovittu valtioalueemme jäi kokonaisuudessaan suomalaisten käsiin kun aseet lopulta vaikenivat. Ilman kesän voittoja rauha olisi ollut hävinneelle maalle armoton. Siihen olisi tuskin sisältynyt kansanvaltaista ja vapaata itsenäisyyttä.

Tänään haluan lausua valtioneuvoston nimissä ja samalla koko kansakunnan puolesta kiitoksen sanat kaikille sotiemme veteraaneille unohtamatta kaikkia niitä, jotka kestivät ratkaisevan kesän paineet kotirintamalla. Isänmaa ei voi koskaan kiittää Teitä tarpeeksi. Uskon, että Teille tärkeintä on nähdä nuoren nousevan sukupolven oikeus elää vapaassa isänmaassa. Sen he tekevät Teille kunniaa tehden.

Kenttäjuhlassa juhlapuheen pitänyt kenraali **R.W. Stewen** muistutti mieliin 21. Prikaatin muistomerkin syntyhistorian ja prikaatin menestyksekkäät taistelut.

Veteraaneille ja arvovaltaiselle kutsuvierasjoukolle järjestetylle kenttälounaalle osallistui 150 henkilöä. Lounaan jälkeen oli tutustuminen Öykköstenvaaran kunnostettuihin taisteluasemiin. Päivä päättyi yhteisesti vietettyyn ohjelmalliseen iltapalaan rakovalkeiden loimussa.

Pääministeri Matti Vanhanen kättelemässä veteraanit 6.8.2004 seurassaan Korkeimman Hallinto-oikeuden presidentti Pekka Hallberg, kenraalit Jaakko Valtanen ja R.W. Stewen sekä puheenjohtaja Kalevi Sere.

Ilomantsin Valtakunnallisessa Torjuntavoittojen 60-vuotisjuhlassa 7. elokuuta Kalevi Sere luovutti Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiölle sen nimikkorahastoksi veteraanien perustaman 21. Prikaatin rahaston, jonka pohjarahastoksi tulee 18 000 euroa ja jonka tarkoituksena on vaalia Ilomantsin vuoden 1944 taistelun perinnettä ja tukea erityisesti nuorison isänmaallisia hankkeita.

Kalevi Sere täytti velvollisuutensa viime hetkiinsä asti ja poistui joukostamme taivaallisten veteraanien joukkoon sunnuntaina 22. elokuuta 2004.

OLLI OLLILA

Jatkosodan päättymisen 60-vuotismuistojuhla Kuopiossa

Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin tuki- ja kannatusjäsenten aloitteesta järjestettiin veteraaneille jatkosodan päättymisen 60-vuotismuistojuhla Kuopiossa 4. syyskuuta. Juhlan todettiin olevan erinomainen tapa osoittaa kiitollisuutta ja kunnioitusta veteraaneille heidän tekemästään arvokkaasta toiminnasta niin sodan kuin rauhan vuosina. Yhteistyökumppaneita löytyi kiitettävästi.

Kuopion Tuomiokirkon kellot kutsuivat juhlavieraita yhteiseen jumalanpalvelukseen. Suomen sodan jälkeen v. 1815 valmistunut ristikirkko oli melkein täynnä eri puolilta Pohjois-Savoa saapunutta veteraaniväkeä. Liturgina toimiva pastori **Ilpo Rannankari** toivotti juhlavieraat tervetulleiksi.

Kuopion hiippakunnan emerituspiispa **Matti Sihvonen** saarnasi aiheenaan Jeesuksen parantama kuuro mies. Saarnan pääsisältönä olivat käsitteet: inhimillinen kärsimys, kanssaihmisistä välittäminen sekä heihin yhteydenpito. Suomalaista rukousta laulettaessa nuoret partiolaiset kantoivat kolehdin juhlapäivän aamuna avatun Kuopion Sotaveteraanimuseon toiminnan tukemiseen. Museo sijaitsee entisellä kasarmialueella.

”Koti, uskonto ja isänmaa velvoitti suomalaiset, niin miehet kuin naiset taistelemaan ylivoimaista vihollista vastaan oman henkensä uhallakin. Tunnemme suurta kiitollisuutta niitä kohtaan, jotka eivät koskaan palanneet koteihinsa. Heidän ansiostaan siniristilippumme nousee edelleen salkoihin vapauden symbolina”, totesi pastori **Kauko Toivanen** saatesanoissaan lähettäessään seppelpartion sankaripuistoon.

Pääjuhlapaikkana toimi Kuopion Musiikkikeskus. Sen 1100 -paikkainen konserttisali oli aivan täynnä.

Kainuun Sotilassoittokunta yhdessä Mieskuoro Kuopio-Kvartetin kanssa esitti Sibeliuksen *Finlandia-hymnin* musiikkiyliluutnantti **Juha Ketolan** johtamana.

Kuopion kaupunginjohtaja **Petteri Paronen** tervehdyksessään valotti Kuopion sodanaikaista historiaa. Kaupunkia pommitettiin talvisodan aikana useita kertoja. Pommit osuivat keskustan puistojen väestönsuojiin aiheuttaen 41 ihmisen menetyksen. Puhuja korosti erikoisesti naisten osuutta ja kasvattajien tehtävien tärkeyttä. Ilman urheita naisia Suomi ei olisi selvinnyt sodan aikana. Kaupunginjohtaja lupasi tulevaisuudessa huomioida ikääntyvien ihmisten toiveet.

Sotilassoittokunnan esittämä *Muistoja sotavuosiltasikermä* johdatteli kuulijoiden ajatukset Röhönrantaan ja Kiskis-kukkulalle sekä sota-ajan naisten Iso-Iita ja Pikkuliisa, pariin.

Juhlapuheen piti Itä-Suomen läänin maaherra **Pirjo Ala-Kapee**. Hän totesi. – Te tiedätte, millaista oli 60 vuotta sitten. Rauhanehdot olivat epäoikeudenmukaisia ja tulevaisuus epävarmaa. Elämä oli aloitettava 0-pisteestä eikä mitään liioin ollut. Lopuksi maaherra kiitti veteraaneja arvokkaasta työstä. Olette antaneet meille rakkaan isänmaan. Työnne ei unohdu koskaan.

Mieskuoro Kuopio-Kvartetti ja Tyttölyseon seniorikuoro vastasivat kuoromusiikista. Miesten ohjelmaan kuuluivat taitavasti esitetyt laulut: Sibeliuksen *Isänmaalle,* Paciuksen *Suomen laulu* ja Klemetin *Oi kallis Suomenmaa*.

Kuopion tyttölyseon senioreiden sinivalkoiset asut edustivat suomalaisuutta erittäin hyvin. Kuoro esitti **Anna-Liisa Tukiaisen** johdolla tutut laulut: *Äänisen aallot, Kynttilöiden syttyessä* ja *Minne joutui kukat maan*, joka päättyy ajatukseen: voi, eikö milloinkaan viisastu ihminen. Kuoroa säesti pianolla **Jouni Kuronen**.

Kenraali **Ilkka Halonen** esitti kiinnostavan katsauksen jatkosodan taisteluiden kulusta, sotien tappioista ja suurvaltapolitiikasta, kuinka se määräsi Suomen kohtalosta enemmän kuin osattiin arvata. – Emme koskaan saa unohtaa, että sotiemme veteraanien tärkein perintö jälkipolville on itsenäinen isänmaa. Torjuntavoitoilla varmistettiin ennen muuta perustuslakimme koskemattomuus sekä pohjoismaiseen perinteeseen nojaavan demokratian säilyminen, totesi kenraali Halonen lopuksi.

Kuopion hiippakunnan tervehdyksen esitti hiippakuntadekaani **Markku Elonheimo**. Kuopion Sotilaslääninkomentaja **Leo Puustinen** kohdisti kiitokset veteraaneille.

Vesannon Sotaveteraanit ry:n kunniapuheenjohtaja **Mauno Korhonen** muisteli sotaa ja sen jälkeistä, 60 vuotta kestänyttä valtavan kehityksen aikaa. Samalla hän esitti lämpimät kiitokset Tammenlehvä-veteraaneille omistetusta, hyvin organisoidusta ja arvokkaasta juhlasta.

Yhteisesti lauletun, soittokunnan säestämän *Maamme* -laulun jälkeen suuntasi tuhatpäinen juhlakansa kotimaisemiinsa toivottavasti virkistyneenä, uusia ajatuksia rikkaampana. Lukuisista myönteisistä palautteista päätellen juhlan antiin oltiin tyytyväisiä. Itse entisenä rintamalottana tunsin syvää kiitollisuutta siitä, että tällainen juhla nuorempien voimin oli onnistuttu järjestämään.

AINO-ESTER NIEMELÄ

Röyttän maihinnousun ratkaisutaistelu sai muistomerkin

Tornion kaupunki ja Jääkäriprikaati järjestivät Röyttän maihinnousun 60-vuotismuistojuhlan Torniossa 12. elokuuta.

Suomalaisten joukkojen maihinnousu saksalaisten sivustaan alkoi sunnuntaiaamuna 1. lokakuuta 1944 ja jatkui useana aaltona seuraavina päivinä. Viikon mittaisiin taisteluihin osallistui kummaltakin puolelta yli 10 000 miestä. Ratkaiseva torjuntataistelu Kemin suunnasta vyöryttäviä saksalaisia vastaan käytiin Raumojoella 6. lokakuuta. Tilanne saatiin samanaikaisesti hallintaan myös pohjoiseen johtavan jokivarrentien suunnassa, ja taistelut Torniossa päättyivät 8. lokakuuta.

Suomalaisten tappiot olivat 400 - 450 kaatunutta, 25 vankia ja kadonnutta sekä noin 1 400 haavoittunutta. Siviilejä menehtyi tai haavoittui parikymmentä. Saksalaisten tappiot arvioidaan 3 000 mieheksi, niistä kaatuneita lähes 1 000, vankeja 500 - 600.

Muistopäivän aamutapahtumat alkoivat Raumojoen ratkaisutaistelun muistomerkin paljastuksella. Muistomerkin on suunnitellut oululainen arkkitehti **Matti Heikkinen**, jonka mukaan patsas kuvaa puolustusasemaa. ”Aseet ovat tanassa vihollista päin. Takana olevat kivirivit muodostavat suojaisan tarhan, jossa on turvallista hiljentyä ja muistella menneitä uhrauksia vaatineita aikoja. Suomalainen luonto on vieressä, kattona vapaa taivas.” Paljastuspuheen piti everstiluutnantti **Jouko Lahdenperä**. ”Jos tämä maasto olisi menetetty, olisi ollut eväät suureen murhenäytelmään”, hän totesi. Peitteen muistomerkin yltä poistivat torniolaiset veteraanit **Reino Pelttari ja Aarne Vuento.** Muistomerkki sijaitsee uuden Kemi - Tornio pikatien vieressä harjanteella, joka on lähellä ratkaisutaistelun komentajan, majuri **Pentti Valkosen** kaatumispaikkaa.

Tornioon matkanneet Lapin sodan veteraanit olivat kunniakansalaisina mukana myös päivän muissa tapahtumissa Pohjan Stadionilla. Juhlakansaa oli paikalla 4 000. Kenttäjumalanpalveluksen jälkeen oli Sodankylästä Tornioon ”marssineiden” 700 jääkärialokkaan juhlallinen valatilaisuus. Valan otti vastaan Jääkäriprikaatin komentaja, eversti **Esa Pulkkinen.**

Päiväjuhlan tervehdyssanat lausui kaupunginjohtaja **Raimo Ronkainen**. Maaherra **Hannele Pokka** toi juhlaan valtiovallan ja Lapin sotilaslääninkomentaja, prikaatikenraali **Jaakko Oksanen** puolustusvoimien tervehdyksen. Juhlapuheen piti sotahistorioitsija eversti **Sampo Ahto**. Hän oli puhunut ”Lapin sodan erikoisesta alusta” jo edellisen illan luentotilaisuudessa.

Sampo Ahto tähdensi juhlapuheessaan Lapin sodan väistämättömyyttä Stalinin Neuvostoliiton painostuksen edessä. Muut vaihtoehdot olisivat voineet olla Suomelle kohtalokkaita.

- Yleensä aina toinen sodan osapuoli on sodan kannalla, mutta Lapin sodassa kumpikaan osapuoli ei sitä halunnut. Se oli sekä Suomen että Saksan etujen vastainen. Alussa entiset sotakumppanit kävivätkin näennäistä sotaa, taistelua välttäen. Mutta Suomen hyökättyä Torniossa; Lapin sota roihahti saksalaisten toivuttua tyrmistyksestään. Torniossa sota ei ollut leikkisotaa, ”syysmanööveriä”, vaan todellista veristä taistelua, Sampo Ahto totesi.

Tornion taistelujen komentajista kuusi palkittiin Mannerheim-ristillä**: Pentti Valkonen** (III/JR 11) kaatumistaan seuraavana päivänä 7.10., **Aaro Pajari** (3.D) ja **Martti Aho** (JR 50), molemmat jo toisen kerran, sekä **Wolf Halsti** (JR 11) ja **Kalervo Loimu** (JR 53), kaikki neljä 16.10. Viimeisenä ristin sai 21.12. **Hjalmar Siilasvuo**, Lapin sodan operaatiot johtaakseen saanut III AK:n komentaja.

Eversti Sampo Ahto piti juhlapuheen Tornion maihinnousun 60-vuotismuistojuhlassa 12. elokuuta 2004. (Kuva: Foto-Wille)

Tornion muistojuhlassa mukana olleille veteraaneille tapahtuma oli mieluisa kokemus. He viihtyivät ja virkistyivät nuorten sotilaiden ja heidän omaistensa seurassa. Yhteisjuhla oli myös oivallista veteraanien perinnön siirtoa nuoremmille sukupolville. Juhlan aikaistaminen kesäiseksi tapahtumaksi miellytti sekin - ainakin niitä, jotka muistivat hyisen lokakuun ensimmäisen päivän juhlan kymmenen vuotta sitten.

AARNO STRÖMMER

Raumojoen taistelun muistomerkin on suunnitellut arkkitehti Matti Heikkinen. Sen taulussa on sanat: Tornion maihinnousun Raumon ratkaisutaistelu 6.10.1944. Kunniaa tehden jälkipolvet. (Kuva: Foto-Wille)

Insinöörioppilastalo Oy

Tampere
Isännöitsijä Matti J. Mäkelä
0400-637 402

Finn Proton
Nousutuki
- avain itsenäiseen liikkumiseen

Nousutuki on suunniteltu avuksi vuoteesta nousemiseen ja sille laskeutumiseen. Se helpottaa esimerkiksi siirtymistä pyörätuoliin ja siitä takaisin sängylle. *FP-Nousutuki* toimii tukena pukeutumisen ja riisuuntumisen aikana.

Nousutukemme käy monenlaisiin sänkyihin. Se on helppo ja nopea kiinnittää, eikä vahingoita sängyn laitaa.

Meiltä saat myös muita liikkumisen apuvälineitä, kuten tuttua *FP-Kotisängynlaitaa* ja *FP-Lavuaaritukea. Kysy lisää myös uudesta tuotteestamme FP-Turvakaiteesta*!

Kotimaista laatutyötä teille tarjoaa:
Finn Proto Oy
APUVÄLINEONGELMIEN RATKAISIJA

Soita ja kysy lisää!

Parvilantie 5 b, 83700 POLVIJÄRVI **puh. 013/ 632 532 fax. 013/ 632 531** www.finnproto.fi

SYKSY SAAPUU, TUKEA LOMAAN!

Lomatukea haettavana ympäri vuoden!

Lomat on tarkoitettu leskille, eläkeläisille, sairaille, omaishoitajille, työttömille, pienituloisille lapsiperheille tai muuten vain vaikeassa elämäntilanteessa oleville!

Lomapaikkamme ovat: **Lautsian Lomakeskus, Hauho**
Panganranta, Pielavesi

Pyydä myös esitteet muusta lomatarjonnastamme!

Tule ja tutustu! • Viihdy ja virkisty!

Lomakotisäätiö

Fredrikinkatu 62 A 4, 00100 Helsinki, **p. 09-434 2680**
pvl@pvvlomakoti.fi, www.pvvlomakoti.fi

Lopen Sotaveteraaniyhdistyksen työ jatkuu tulevaisuudessa perinnejaostona

Uudenmaan Sotaveteraanipiirin ensimmäinen järjestäytynyt veteraaniperinteen perinnejaosto perustettiin Lopen sotaveteraaniyhdistyksen työn jatkajaksi alkutalvesta.

Lopen Sotaveteraanit etsi pitkään ratkaisua millä sotaveteraaniperinteen jatko turvattaisiin ja jolla heidän ”Veljesmajan” tuleva käyttö ja kunto taattaisiin.

Sotaveteraaniyhdistyksellä on ollut pitkään lähes puolensadan kannatusjäsenen joukko. Tästä joukosta on tarpeen tullen löytynyt apua kun sitä vain on pyydetty. Kuitenkaan kannatusjäsenet eivät ole olleet mitenkään järjestäytyneet.

Yhdistyksen puheenjohtaja **Ahti Nikkola** on johtokunnalle esittänyt vuosien varrella joitakin ratkaisuja ikääntyvien veteraanien työavusta ja yhdistyksen toiminnan jatkumisesta. Hänen toimestaan Lopen Reserviläiset ry ja Lopen Reserviupseerit ry saivat Nikkolalta viestin käsitellä tätä asiaa yhdistysten johtokunnissa. Tämä johti siihen, että molemmissa yhdistyksissä nimettiin kolme jäsentä neuvottelemaan sotaveteraanien kanssa Nikkolan alustuksesta. Molemmat yhdistykset päättivät ryhtyä kannatusjäseneksi. Yhteisneuvottelujen tuloksena Lopen Sotaveteraanit päättivät, että myös muut kuin reserviläisyhdistyksiin kuuluvat voivat olla jäsenenä tässä toiminnassa.

Lopen Sotaveteraaniyhdistyksen Veljesmaja Kalattoman lammin rannalla.

Vuonna 2003 kevätkesällä Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiiri ry järjesti Muurlan Kansanopistolla kannatusjäsenille opintopäivän perinteen jatkumisen teemalla. Opintopäivään osaa ottivat Ahti Nikkola ja tämän kirjoittaja **Ahti Gåpå**. Tästä tilaisuudesta syttyi se kipinä jonka Lopen sotaveteraanit hyväksyivät ja joka johti Lopelle kannatusjäsenet muodostamaan järjestäytyneen perinnejaoston Tilausravintola Puotinkulman Timjamin tiloissa 23. helmikuuta. Tämän ratkaisun hyvä puoli on, että veteraanien otteen hellitessä, johtokuntaa ja työtehtäviä jatkamaan täydennetään perinnejaostosta, veteraanien toivomalla tavalla. Toisin sanoen veteraanit itse hoitavat yhdistystehtäviä aina siihen saakka kun he itse apua toivovat. Samoin Lopen Sotaveteraanit ry tulee aina säilymään yhdistyksenä. Minkäänlaista katkoa sen toiminnassa ei tule tästä ratkaisusta johtuen olemaan.

Perinnejaoston työ lähti rivakasti alkuun

Perinnejaostoon valittiin puheenjohtajaksi **Jorma Mikkola**. Lopen Sotaveteraanit olivat edellisessä syyskokouksessa jättäneet hallituspaikan tulevalle puheenjohtajalle, joten hänestä tuli näin myös Lopen sotaveteraanien hallituksen jäsen. Hänen johdollaan on rivakkaan tahtiin luotu jaostolle säännöt ja ohjelma, jotka luovat puitteet veteraanien toivomalla tavalla toiminnaksi.

Perinnejaoston tulee Lopen Sotaveteraanit Ry:n sääntöjä noudattaen toimia sotaveteraaniveljien ja –sisarien tukena heitä avustaen; sosiaalisen huollon kehittämiseksi, asumisolojen parantamiseksi, virkistystoiminnan järjestämiseksi, kuntoutustoiminnan edistämiseksi, jne. ja avustaen heitä tarvittaessa yhdistyksen johtokunnan jäsenten tehtävissä, jne. siinä lukumäärässä mitenkä sotaveteraaniyhdistys katsoo tarpeelliseksi.

Hyväksytystä toimintasuunnitelmasta voidaan mainita mm. seuraavaa; Perinteen siirtäminen jälkipolville

- aloitetaan sotaveteraanien haastattelut tavoitteena sota-ajan veteraanimuistojen tallentaminen.

- selvitetään sotaveteraanien periaatteellinen kanta perinne-esineiden keruuseen ja kokoamiseen pysyväksi näyttelyksi.

Veteraaniveljet ja perinnejaoston jäsenet asensivat Veljesmajalle uuden hellan 19. toukokuuta. Parisataa kiloa painava hella ei enää siirtynyt veteraanivoimin, jolloin apuun riensivät perinnejaostosta nuoremmat voimat.

AHTI GÅPÅ

Kirjoittaja on loppilainen kotiseutuneuvos, perinnejaoston tiedotusvastaava

VAT-FINLAND OY
– KANSAINVÄLISIÄ KULJETUKSIA –

KUN HALUAT HYVÄÄ TILAUSAJOPALVELUA
SOITA
P. Tyllilä Linja Oy.
Hyljekuja 6, 02270 ESPOO
(09) 888 1269 tai 888 1312

Rosvopaistia sinivalkoisin siivin

Finnairin lentävä henkilökunta, Kymen Sotilaslääni ja Haminan kaupunki järjestivät bastionissa 10. kesäkuuta viihteellisen iltapäivän. Tilaisuuteen oli kutsuttu kahdeksansataa sotiemme veteraania Kaakkois-Suomesta.

Viihteellisen iltapäivän aloitti Haminan soittokunta kapteeni **Juhani Leinosen** johdolla. Kaupunginjohtaja **Hannu Muhonen** esitti kaupungin tervehdyksen.

Soittokunnan soittaman valssin aikana lentoemännät ja stuertit hakivat veteraaneja tanssiin. Sota-ajan lauluja esitti Solistiyhtye Jermut ja **Helka Hynninen**, säestäjänään aviomiehensä **Lasse**, tunnelmoi vanhoissa muistoissa. Kalevin poika **Juhana Rönnqvist** kiroili voimakkaasti Lahtisen kookoon kiskonnan läpi lumisen metsän ja pohdinnan sotilaan olosta ja elosta. Katkelma oli Tuntemattomasta sotilaasta. Juhanan ohjelmistoon kuului lisäksi kaksi Arvo Turtiaisen runoa.

Kymen Sotilaslääninkomentajana 1.6. aloittaneen eversti **Juhani Kääriäisen** tervehtiessä ja kohottaessa maljansa veteraaneille, jyrisi bastionin telttakatoksen yli Karjalan Lennoston hävittäjä-osasto. Sotilaslentäjätkin, Finnairin ohella, halusivat tervehtiä vapautemme lunastaneita henkilöitä.

Lentoemäntien pöytiin tarjoilema Rosvopaisti lisukkeineen oli maukas ja erinomaisesti valmistettu. Mitäpä muuta, olihan ohjeet Lampaan syöjältä, Leo Lastumäeltä. Vielä poistuessamme tuli autoon lentoemäntä tarjoillen karkkeja ja pikkuleipiä matkaeväiksi.

Kiitokset järjestäjille.

Näin se alkoi

Toistakymmentä vuotta sitten pohtivat näyttelijä **Leo Lastumäki** ja lentostuertti **Kalevi Rönnqvist** miten he voisivat kiittää sotiemme veteraaneja vapaasta isänmaasta. Syntyi ajatus tarjota joukolle veteraaneja lounas. Ja mikäpä muu tuli kysymykseen – Leo Lastumäen ollessa mukana – kuin Rosvopaisti.

Tarjoilu on järjestetty jo kahtenatoista vuotena eri puolilla Suomea. Tänä vuonna tilaisuus on kahdeksalla paikkakunnalla Suomessa. Amerikan ja Kanadan tilaisuudet ovat jo olleet. Kanadassa tilaisuuteen osallistui nelisensataa veteraania, joista satakunta oli virolaisia.

Järjestelyistä on koko toiminnan ajan vastannut lentostuertti Kalevi Rönnqvist. Avuksi ovat tulleet Sotilaslääni ja kaupungit.

ROOPE NIEMINEN

Inkeriläiset ja karjalaiset heimoveteraanit kesäpäivillä Tammisaaressa

Inkeriläisten ja karjalaisten heimoveteraanien kesätapaaminen ajoittui heinäkuun 2.-4. päiviin. Tapaamispaikkana oli tällä kertaa Uudenmaan Prikaati Tammisaaressa.

Kaikkiaan noin nelisenkymmentä heimoveteraania läheisineen oli saapunut eri puolilta Suomea Tammisaareen. Kaukaisimmat tulijat olivat tulleet Ruotsista, Virosta ja Venäjältä.

Ensimmäinen päivä kului monelta kesäpäivävieraalta matkantekoon puolustusvoimien linja-auton turvallisessa kyydissä. Eri puolilta Suomea lähteneet molemmat linja-autot saapuivat perille Dragsvikin varuskuntaan illansuussa. Tämän jälkeen seurasi majoittuminen Uudenmaan Prikaatin aliupseerikoulun tiloihin.

Yhteisesti nautitun iltapalan jälkeen seurasi tiedotustilaisuus aliupseerikoulun auditoriossa kesäpäivien ohjelmasta. Yhdistyksen puheenjohtaja, opetusneuvos **Kauko Hörkkö** sekä yhdistyksen toiminnanjohtaja **Vihtori Hyyrönen** esittelivät kesäpäivien ohjelman. He myös vastailivat osanottajien kysymyksiin. Lipunkantajat, seppelpartioon sekä ohimarssiin osallistujat kävivät vielä illalla huolimatta tihkusateesta tutustumassa seuraavan aamun juhlapaikkaan Uudenmaan Prikaatin lippukenttään, jonka jälkeen olikin vuorossa yöpyminen aliupseerikoulun tuvissa.

Inkeriläisten ja karjalaisten heimoveteraanien ohimarssia veti yhdistyksen hallituksen jäsen, eversti Matti Lappalainen. Lippua kantamassa lahtelainen heimoveteraani Juho Melnikov.

Yhdistyksen puheenjohtaja Kauko Hörkkö luovutti yhdistyksen standaarin Uudenmaan Prikaatille, jonka vastaanotti komentaja Erik Erroll (keskellä) ja hallituksen varajäsenelle rouva Anna-Kaisa Mörttiselle. Sotaveteraaniliiton kultainen ansiomerkki luovutettiin Matti Lappalaiselle.

Aamiaisen jälkeen ryhmityttiin lippukentälle lipunnostoa, hartautta ja ohimarssia varten. Ensimmäistä kertaa Uudenmaan Prikaatin lipputankoihin vedettiin Suomen lipun rinnalle Inkerin ja Itä-Karjalan liput. Hartauspuheen piti rovasti **Paavo Pinomaa**, joka palautti mieliin inkeriläisten ja karjalaisten heimoveteraanien kovat kohtalot. Rovasti Pinomaa lähetti seppelpartion Uudenmaan Prikaatin riveissä taistelleiden sankarivainajien muistomerkille. Seppeleen muistomerkille laski EP 6:ssa taistellut Iisalmen Sotaveteraanien entinen puheenjohtaja **Olavi Leskinen**.

Puheen lippukentällä piti Uudenmaan Prikaatin esikuntapäällikkö, komentaja **Erik Erroll**. Hän mainitsi puheessaan muun muassa: – Muistuttakoon Teidän käyntinne täällä varuskunnassa meitä siitä, että vaikka mielellämme silloin tällöin viljelemme ajatusta, että Suomi seisoi ypöyksin toisen maailmansodan pyörteissä, ei tämä kuitenkaan ole aivan totta. Noin kuusikymmentä vuotta sitten, te, arvoisat veteraanit asetitte henkenne alttiiksi Suomen vapauden puolesta ja täytitte tehtävänne, jonka seurauksena pitkä jatkosota päättyi torjuntavoittoihin ja Suomi säilytti itsenäisyytensä. Vierailunne on meille erityisen myönteinen tapahtuma.

Komentaja Erik Erroll ja yhdistyksen puheenjohtaja Kauko Hörkkö ottivat vastaan heimoveteraanien ohimarssin. Ohimarssia johti yhdistyksen hallituksen jäsen, eversti **Matti Lappalainen**.

Aamujuhlan jälkeen vuorossa oli tutustumismatka linja-autoilla Lappohjan Rintamamuseoon ja Hangon kaupunkiin. Vaikka sateinen sää hieman häiritsikin tutustumismatkaa, saatiin Rintamamuseossa nähdä paljon mielenkiintoista esineistöä viime sodistamme ja Hangon kaupungissa kauniita pitsikoristeisia rakennuksia ja hienoja hiekkarantoja.

Lounaan jälkeen oli vuorossa varsinainen pääjuhla, joka pidettiin aliupseerikoulun auditoriossa. Juhlapuheen piti yhdistyksen puheenjohtaja Kauko Hörkkö, joka korosti inkeriläisten ja karjalaisten heimoveteraanien asioiden hoidon tärkeyttä nyt, niin kauan kuin heitä vielä on olemassa. Kaikki yhdistyksen hankkimat ja saamat voimavarat on käytettävä heimoveteraanien asioiden hoitamiseen. Aikaa ei ole paljon!

Juhlaväkeä tervehti Uudenmaan Prikaatin puolesta komentaja Erik Erroll ja Inkeriläisten Sivistyssäätiön hallituksen puheenjohtaja **Toivo Makara**.

Toiminnanjohtaja Vihtori Hyyrönen esitteli ja luki pääjuhlassa usean heimoveteraanin elämävaiheet, joita yhdistys on kerännyt talteen. Tarkoitus on aikanaan, jos varoja saadaan kerättyä julkaista nämä kertomukset kirjana.

Espoon Sotaveteraanien puheenjohtaja ja Helsingin Seudun Sotaveteraanipiirin varapuheenjohtaja **Veli Rautoja** julkisti ja jakoi seuraavat liiton ja piirin huomionosoitukset: Suomen Sotaveteraaniliiton kultainen ansiomerkki eversti Matti Lappalaiselle ja **Maija Aittakalliolle,** jolla ei ollut tilaisuutta saapua paikalle. Suomen Sotaveteraaniliiton ansiomitali lehtori **Pirkko Kiravuolle**, jolla ei myöskään ollut mahdollisuutta saapua paikalle. Yhdistyksen puheenjohtaja ja toiminnanjohtaja kiittivät ja ojensivat yhdistyksen standaarin Uudenmaan Prikaatille ja hallituksen varajäsenelle rouva **Anna-Kaisa Mörttiselle**.

Kuorolaulua juhlassa esitti Inkeri-kuoro johtajanaan **Julia Hyyrönen**. Pääjuhlan päätyttyä siirryttiin päivälliselle varuskunnan ruokalaan. Päivällisen jälkeen iltaa vietettiin kasarmilla tapaamalla tuttuja ja muistelemalla menneitä.

Paluumatkalle kesäpäiviltä lähdettiin kolmantena päivänä heti aamiaisen jälkeen. Jälleen kerran tuntui siltä, että aika kesäpäivillä kului liian nopeasti. Kaikkien kanssa ei ehtinyt vaihtaa ajatuksia, nähtävää, kuultavaa ja kerrottavaa oli niin paljon. Tammisaaresta palattiin kotiin tyytyväisinä ja kiitollisina Puolustusvoimille kuljetuksesta ja hyvästä huolenpidosta Uudenmaan Prikaatissa.

JAAKKO VALVE

VETERAANIT HUOMIO
Kiinnostaako edullinen virkistysloma?
Tule viettämään leppoisa viikko Lomakeskus Rauhalaan Saarijärvelle. Viikoilla ohjattua toimintaa, maukasta kotiruokaa, mukavaa menoa ym. **Viikon hinnasta täysihoidosta, sotiemme veteraaneille ja invalideille erityisalennus.**
Lomaviikkojen ajankohdat: 29.9-05.10., 27.10-02.11. ja 21-27.12. (4-6 vrk vanhanajan **joulu**, laulujen ja pukin kera. Muina ajankohtina tilauksesta.
Tiedustelut ja varaukset: puh. 040 549 7457 tai 0400 423 373.
Lomakeskus Rauhala, Saprantie 6, 43270 Kalmari.
Saarijärven keskustasta n. 16 km tie nro 13:sta Kokkolan suuntaan.

FENNICA
Kalevankatu 40, 00180 Helsinki
Puh. 09-645 161

SUOMEN METSÄSÄÄTIÖ
www.metsasaatio.fi

Suomen-poikien paluusta Viroon 60 vuotta

Suomen puolustusvoimien tervehdyksen esitti pääesikunnan henkilöstöpäällikkö, kenraaliluutnantti Esa Tarvainen. Sotilasasiamies, komentaja Risto Haimila luovutti yhdistykselle puolustusvoimien pistinkilven.

Muistotilaisuuden päätössanat esitti Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistyksen puheenjohtaja Uno Järvela.

Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistys ja virolainen perinneyhdistys järjestivät Suomen-poikien paluun 60-vuotismuistotilaisuuden Tallinnan lähistöllä Männikulla 19. elokuuta. Tilaisuus pidettiin leirialueella, jossa Suomen-pojat kokoontuivat heidän palattuaan Viroon. Tilaisuuteen osallistui lähes 600 henkilöä, Suomen-poikia sekä heidän läheisiään, Viron tasavallan johtoa, Suomen suurlähettiläs, puolustusvoimien edustaja sekä suomalaisia ystäviä.

Muistotilaisuuden avaussanat esitti virolaisen perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Mati Blumfeldt**. Hän toivoi, että Suomen-pojista jäisi jälkipolville muistikuvina Suomen sisukkuus ja Viron uljaus. Yhdessä lauletun Viron kansallislaulun jälkeen pastori, Suomen-poika **Vello Salo** piti alkuhartauden.

Pääministeri **Juhan Parts** esitti Viron valtiovallan tervehdyksen. Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistyksen kunniapuheenjohtaja **Raul Kuutma** kertoi rykmentin viimeisistä taisteluista Karjalan kannaksella, siirtymisestä Hankoon ja edelleen Paldiskiin sekä taisteluista Virossa.

Viron puolustusvoimain komentajan, vara-amiraali **Tarmo Kõutsin** ja Suomen pääesikunnan henkilöstöpäällikön, kenraaliluutnantti **Esa Tarvaisen** puheenvuorojen välillä soitti Viron puolustusvoimien soittokunta *Porilaisten marssin*. Orkesteria johti ylikapellimestari **Peeter Saan**. Esa Tarvainen ja sotilasasiamies, komentaja **Risto Haimila** luovuttivat Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistykselle puolustusvoimien pistinkilven, jonka vastaanotti puheenjohtaja **Uno Järvela**.

Suomen eduskunnan puhemiehen **Paavo Lipposen** tervehdyksen muistojuhlassa esitti Suomen-poikien perinneyhdistyksen hallituksen jäsen **Nyyrikki Kurkivuori**. Perinneyhdistyksen tervehdyksen esitti myös Suomen-poikien perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Seppo Lahtela**.

– Perinneyhdistyksen keskeisenä tehtävänä on vaalia kiitollisuutta, jota suomalaisilla ja Suomella on Suomen-poikia kohtaan heidän lähtiessään uhrautuvasti taistelemaan Suomeen yhteistä vihollista vastaan. Suomen-poikien perinneyhdistys niin Virossa kuin Suomessa on ottamassa vaalittavakseen myös Pohjan-poikien, Viron vapaussodassa taistelleiden suomalaisten vapaaehtoisten muiston.

Viron puolustusvoimien soittokunta esitti *Kesäillan valssin*, *Säkkijärven polkan* ja *Kotimaa -marssin*. Myös Suomen-poikien leskien klubin tanhuryhmä esiintyi.

Tilaisuuden päätössanat esitti Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistyksen puheenjohtaja Uno Järvela. Tilaisuus päättyi yhdessä laulettuun lauluun *Teid me tervitame, kodumaa metsad*.

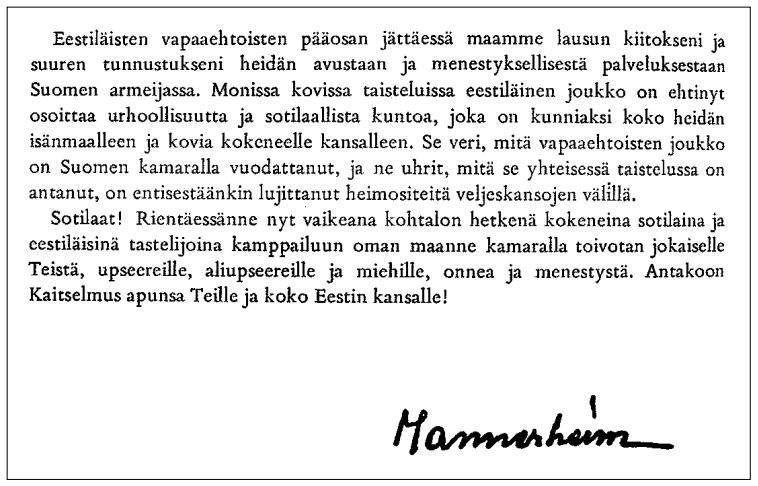

Eestiläisten vapaaehtoisten pääosan jättäessä maamme lausun kiitokseni ja suuren tunnustukseni heidän avustaan ja menestyksellisestä palveluksestaan Suomen armeijassa. Monissa kovissa taisteluissa eestiläinen joukko on ehtinyt osoittaa urhoollisuutta ja sotilaallista kuntoa, joka on kunniaksi koko heidän isänmaalleen ja kovia kokeneelle kansalleen. Se veri, mitä vapaaehtoisten joukko on Suomen kamaralla vuodattanut, ja ne uhrit, mitä se yhteisessä taistelussa on antanut, on entisestäänkin lujittanut heimositeitä veljeskansojen välillä.

Sotilaat! Rientäessänne nyt vaikeana kohtalon hetkenä kokeneina sotilaina ja eestiläisinä tastelijoina kamppailuun oman maanne kamaralla toivotan jokaiselle Teistä, upseereille, aliupseereille ja miehille, onnea ja menestystä. Antakoon Kaitselmus apunsa Teille ja koko Eestin kansalle!

Mannerheim

Jalkaväkirykmentti 200, jossa valtaosa virolaisista vapaaehtoisista palveli, lakkautettiin 16. elokuuta 1944. Kukin heistä sai itse päättää, haluaako palata Viroon. Rykmentin lähtöparaati pidettiin Hangossa 18. elokuuta. Kenraaliluutnantti W. E. Tuompo luki paluujoukolle ylipäällikön 16. elokuuta allekirjoittaman päiväkäskyn nro 129, jonka sanat yhä lämmittävät Suomen-poikien mieltä.

Männikulla pidettyyn juhlaan osallistui lähes kuuteen sataan nouseva vierasjoukko.

• Matkat Venäjälle • Viisumit
Turun NEVA TOURS
Aninkaistenkatu 12, 20100 TURKU
Puh. 02-250 4655, 0400 332 001, Fax 02-250 4775
www.turunnevatours.fi
e-mail: neva.tours@co.inet.fi

Merimieseläkekassa palvelee teitä nyt myös osoitteessa:
www.merimieselakekassa.fi
www.sjomanspensionskassan.fi
MERIMIESELÄKEKASSA
Uudenmaankatu 16 A, 00120 Helsinki
Puh. (010) 633 990, Faksi (010) 633 9938
sähköposti etunimi.sukunimi@melkassa.fi

KODIN PELLERVO
MAATILAN PELLERVO
– Hyvää oloa ja ammattiasiaa –
PELLERVO
www.pellervo.fi

Hertz
www.hertz.fi
Sotaväen sopimustoimittaja.
tel. 020 11 22 33
hertz@hertz.fi

Suomen-poikien perinneyhdistyksen kesämatka Viroon

Yhdistyksen perinteinen kesämatka järjestettiin 17–19 elokuuta Viroon. Tallinnassa ohjelma aloitettiin seppeleenlaskulla Suomen-poikien hautamuistomerkillä Metsakalmistossa. Seuraavat kohteet olivat Tarton lähellä Äksissä sijaitseva Suomen-poikien museo, Viron vapaussodan aikainen (3.11.1919) Pajun taistelun muistomerkki, Pohjan-poikien muistolaatat Jaanin kirkossa Valgassa, presidentti Konstantin Pätsin muistopatsas Tahkurannassa, suomalaisten lentäjien muistomerkki Valgan lähellä Männistessä, Suomen-poikien muistomerkki Paldiskissa ja Männikussa Suomen-poikien paluun 60-vuotisjuhla. Kautlassa sijaitsevalle Osasto Ernan ja metsäveljien muistomerkille ei päästy tieyhteyksien kehnon kunnon vuoksi.

Muina tutustumiskohteina olivat Põltsamaan linna, Tampere-talo Tartossa, Otepää, Sangasten linna ja Varbolan muinaislinnoitus.

Suomesta matkalaisia oli 46. Matkanjohtajana toimi perinneyhdistyksen hallituksen jäsen Seppo Wuori ja pääoppaana virolaisen perinneyhdistyksen puheenjohtaja Mati Blumfeldt.

UOLEVI LASSANDER

Matkan oppaana toimi virolaisen perinneyhdistyksen puheenjohtaja Mati Blumfeldt.

Suomalaisten lentäjien muistomerkki sijaitsee Valgassa.

Suomen-poikien muistomerkki Metsakalmistossa kuuluu kaikkien Tallinnassa vierailevien suomalaisryhmien käyntikohteisiin.

Pajun taistelun muistomerkki on näyttävä.

Suomen-pojat saapuivat Hangosta Paldiskiin19. elokuuta 1944. Muistomerkkiä esittelee virolaisen perinneyhdistyksen varapuheenjohtaja Ilmar Jõgi. Hänen isänsä on Suomen-poika ja osasto Ernan ryhmän jäsen.

Patentoitu uutuus!

MOPOAUTO PYÖRÄTUOLIA KÄYTTÄVÄLLE

Aja pyörätuolillasi sähköisesti avautuvaa takaluiskaa suoraan kuljettajan paikalle ja käynnistä. Itsenäiseen, helppoon ajamiseen omasta pyörätuolista. 2:lle * Mopokortilla * Diesel. H. 19.500 eur vakiovarusteilla, eli käsihallinta-laitteilla, automaattivaiht., ohjaintehostim. ym. Lisävar. tarp. muk. Merkki: QUOVIS.

TILAA ILMAINEN ESITE tai KOEAJO!

KONELIIKE FURIMA OY, PL 13, 64261 KASKINEN, p. 06-222 7065, www.furima.fi

Olemme "Hyvä Ikä" -messuilla, Tre, 23.-24.9., os. 630; sekä "ParExpo"-messuilla, Hki, 18.-20.11., os. 1f20.
Tampereella nähtävänä myös ALBIZIA-mopoauto, "Tuulilasi" -lehden testiykkönen.
Tervetuloa!

Curbicin tehoaa virtsaamisvaivoihin kolmessa kuukaudessa.

Curbicin on rohdosvalmiste, joka vähentää eturauhasen hyvänlaatuisesta liikakasvusta johtuvia virtsaamisvaivoja. Rakkoa ei tarvitse tyhjentää yhtä usein, virtsasuihku voimistuu ja rakkoon jää vähemmän jäännösvirtsaa.

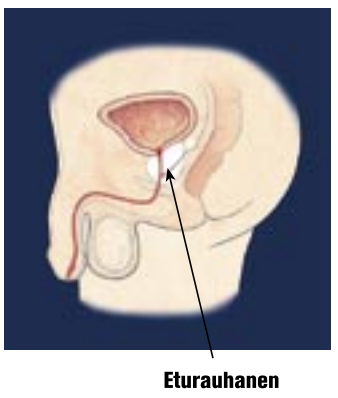

Hoitoa tulee jatkaa keskeytyksettä vähintään 3 kuukautta parhaan vaikutuksen saavuttamiseksi.

Curbicinin vaikuttavat aineet ovat peräisin sahapalmun hedelmästä ja kurpitsan siemenistä. Valmiste ei heikennä suorituskykyä eikä sillä ole todettu haittavaikutuksia. Selvitä ennen itsehoidon aloittamista, ettei oireiden taustalla ole mitään vakavaa sairautta.

Nyt myös säästökoko 440 tabl.

Apteekista ilman reseptiä. Lue pakkauksen käyttöohjeet.

Pharbio PHARBIO MEDICAL ON RUOTSALAINEN LÄÄKETEHDAS, JOKA ON ERIKOISTUNUT ROHDOSVALMISTEIDEN TUOTEKEHITYKSEEN JA VALMISTUKSEEN. PHARBIO MEDICAL ON OSA CEDERROTH-YHTYMÄÄ. LISÄTIETOJA CEDERROTH OY, PUH. 09-511 021

Sotaveteraanikuorojen VIII laulujuhla Joensuussa 2005

KARJALASTA KUULUU LAULU !

Sotaveteraanien valtakunnallisilla laulujuhlilla on vankka perinne. Niitä on järjestetty eri puolilla maata, viimeksi Vaasassa.

Veteraaneille juhlien merkitys on kaksijakoinen: laulumiesten kohtaaminen ja aseveljien tapaaminen. Veteraanien läheiset ovat tutustuneet aikaisemmilla juhlilla toisiinsa ja heidänkin on mukava tavata. Suurelle yleisölle laulujuhlat ovat mittava näyttö siitä, mihin miehet, jotka pystyivät yhdessä uskomattomiin suorituksiin maamme kohtalon vuosina, pystyvät myös musiikin kentällä.

Juhlapaikkana mahtava Joensuu Areena

Joensuuhun valmistui 2004 alkupuolella Suomen suurin puurakenteinen monitoimihalli, jonne mahtuu 7 000 henkilöä istumaan. Hallista löytyy myös ns. induktiosilmukka-alue, jossa voi oman kuulokojeen kautta kuunnella täysipainoisesti esityksiä.

Kulku halliin on vaivatonta: se tapahtuu hallin pohjoispäädystä maanpinnan tasolta. Korkeutta hallista löytyy yli 30 metriä, joten ilmakin riittää. Pysäköintitilaa on riittävästi ja juhlapaikalle on helppo osata.

Kevään kauniina viikonloppuna

Laulujuhla on 14-15. toukokuuta 2005. Lauantai on varattu saapumiselle ja iltapäivällä on yhteisharjoitus Areenalla. Sunnuntaipäivään tulee sisältymään kaatuneitten muistopäivään liittyviä tilaisuuksia, osallistumista jumalanpalveluksiin ja käynti sankarivainajien muistomerkillä.

Varsinainen juhla on iltapäivällä. Sen musiikillisesta osuudesta vastaa ylikapellimestari Arvo Kuikka.

Majoitus

Majoitusasioista vastaa Pohjois-Karjalan Sotaveteraanipiiri. Osa laulajista voidaan majoittaa Pohjois-Karjalan Prikaatin tiloihin Kontiorannassa. Pohjois-Karjalan Prikaati tulee muutenkin olemaan merkittävä yhteistyökumppani ruokailu- ym. järjestelyissä.

Joensuun suurimmille hotelleille on jo annettu ”myrskyvaroitus” tapahtumasta. Majoittumisesta kuten muustakin tapahtumaan liittyvästä tullaan lähettämään aikanaan täydellinen informaatioannos ohjeineen ja yhteystietoineen.

Joensuun Mieslaulajat urakoi järjestelyt

Majoitusasioita lukuun ottamatta järjestelyistä vastaa Joensuun Mieslaulajat ry. Kuoro on 60 miehen vahvuinen ja osoittanut kyvykkyytensä mm. hankkimalla ja entistämällä itselleen oman tyyssijan entisestä 1927 rakennetusta kaupungin synnytyssairaalasta. Kuorolaiset tekivät talonsa hyväksi vuoden aikana 9 000 talkootyötuntia.

Mieslaulajat valitsivat keskuudestaan veteraanitapahtumaa varten kolmejäsenisen järjestelytoimikunnan: Jorma Mikkosen, Erkki Lehtisen ja Olavi Piiparisen.

Joensuun Mieslaulajien hallitus toimii projektin valvontaryhmänä. Sotaveteraaniliiton nimeämä paikallinen yhteyshenkilö on piirin puheenjohtaja ja Sotaveteraaniliiton hallituksen jäsen, opetusneuvos Juhani Soila.

Suunnittelutyö alkoi talvella ja on edennyt laaditun aikataulun mukaisesti.

Tietoa tulee tapahtumasta

VIII Laulujuhlasta tullaan tiedottamaan järjestelyjen edistyessä mm. Sotaveteraani-lehdessä.

Majoitus- ja ruokailuvarauksista lähetetään aikanaan täydellinen ilmoittautumisaineisto.

Odottakaa siis kaikessa rauhassa, mutta tehkää osallistumispäätös ja kalenterimerkintä jo nyt – keväinen Karjalan laulumaakunta ja sen pääkaupunki odottavat Teitä!

OLAVI PIIPARINEN

KAJAANIN KUNTOKESKUS

VETERAANIKUNTOUTUSTA
Laitos-, avo- ja päiväkuntoutus
Hieronta ja jalkahoitopalvelut

Kajaanin Kuntokeskus
Koskikatu 1, 87200 Kajaani
puh. 08-6164 200

KuntoKeskus
- Jopa tuntuu hyvältä -
Koskikatu 1, 87200 KAJAANI
08 - 6164 200, 6164 562, fax 08-6164

Korsusta Korsuun, Kiestingin ja Uhtuan suuntain korsu- ja marssilauluja

Usko Hurmerinta (v:sta -43 Kemppi) haavoittui Mustatunturin taistelussa 10. syyskuuta 1941, omien sanojensa mukaan ”kaulasta läpi, pari milliä selkärangan vierestä”. Tarkkaa tietoa Uskon sairasloman pituudesta ei ole. Vuonna 1942 hänet komennettiin Ouluun tekemään ”Korsusta korsuun, Kiestingin ja Uhtuan suuntain korsu- ja marssilauluja” –nimistä laulukirjaa. Siihen Usko teki useita lauluja, samoin syntyi monia laulujen sanoituksia.

Kun sodan- ja valtionjohto tiesi vuonna 1943, ettei Itä-Karjalaa liitetäkään Suomeen, kirja määrättiin hävitettäväksi. Siitä oli ehditty ottaa kaksi painosta, yhteensä 21 500 kappaletta. Kirjoja ei tietenkään voitu jättää valvontakomission nähtäväksi! Niin hyvin laulukirjan hävittäminen onnistuikin, että vain tuurilla Usko Kemppi Seura löysi yhden ehjän kappaleen Vammalan vanhan kirjallisuuden päiviltä! Uskon kantakorttiin ei myöskään merkitty mitään komennuksesta Ouluun.

Nyt Korsusta Korsuun -laulukirjasta otetaan näköispainos. Kirjan lauluista **Pertti Puhakka** on sovittanut 16 kpl neliääniselle mieskuorolle. Syksyllä valmistuvassa äänitteessä laulaa vahvennettu kvartetti aikakauden tyyliin sopivasti säestettynä! Lauluista huomattava osa on Usko Kempin käsialaa ja suuri osa ennen julkisesti esittämättömiä!

Näköispainos kirjasta ja äänite ovat valmiina 1.12.2004, jolloin Usko Kemppi Seura järjestää maanpuolustusjuhlan Turun konserttitalolla. Klo 18.00 alkavassa juhlassa kuullaan soittokuntamusiikkia ja professori **Ohto Mannisen** juhlapuhe aiheena ”Vienan taistelut suurstrategian näkökulmasta”. Paikalle kutsutaan myös alkuperäinen Lotta Lunkreeni, Uhtuan Veljiä, 90-vuotta täyttävä reservin majuri **Erkki Luntamo**. Juhlan juontaa **Jaakko Salonoja**.

Maanpuolustusjuhlan tuotto luovutetaan sotaveteraaneille ja kirjan ja äänitteen tuotosta luovutetaan osa veteraanien kotihoidon tukemiseksi.

Korsusta Korsuun tuotteita tulee saamaan osoitteesta: Usko Kemppi Seura, Vakka-Suomenkatu 2 A 19, 23500 Uusikaupunki. Sähköposti: uskokemppi@uusikaupunki.fi ja puhelin: toiminnanjohtaja Mauri Tenhonen 040-5126 236. Yhteistilauksista myönnetään reiluja alennuksia. Ottakaa yhteys sekä ”Korsusta Korsuun” etukäteisvarausten vuoksi. Kirja ja äänite sopivat hyvin ja mainiosti yritysten joululahjaksi kunnioittaen ja samalla auttaen väheneviä kunniakansalaisiamme.

Kotimainen takuutuote
Toimitukset kotiin

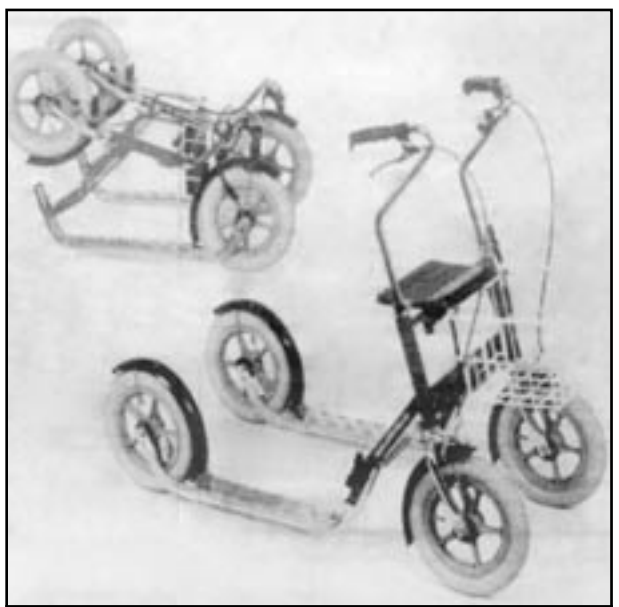

SOTAVETERAANIT! KYSYKÄÄ EDULLISTA RAHOITUSTA!

T:mi Kari.Matti Mäkinen
Sivupellontie 14, 61600 Jalasjärvi
0500-567 104, 06-456 1256

Maamme –laulu ja Finlandia hymni

Fredrik Pacius: Vårt land - Maamme
sanat J. L. Runeberg, suom. Paavo Cajander

Kansallislaulukysymys putkahtaa aika-ajoin esille. Nyt on ollut vuorossa Sibeliuksen Finlandia-hymni vaihtoehtona Maamme-laululle. Syynä moiseen on edelleenkin se tosiasia, ettei kansallislaulusta ole määrätty lailla tai asetuksella, joten ”kenttä on vapaa” kaikenlaisille ehdotuksille. Ja vaikka asetus olisikin, niin mikään ei estä keskustelemasta asiasta.

Maamme-laulun synty on tarkoin selvitetty. Elettiin vuotta 1848. Tsaarivallan aikana oli kokoontumisvapautta voimakkaasti rajoitettu, mutta Helsingin yliopiston ylioppilaskunta sai luvan järjestää kevätjuhlan Floran päivänä 13.5.1848. Juhlan luonne edellytti yleviä puheita ja keväistä musiikkia. Ylioppilaskunnalla oli oma mieskuoro, Akademiska Sångsällskapet - nykyisin Akademiska Sångföreningen, jonka yliopiston musiikinopettaja Fredrik Pacius oli perustanut 1838. Paciukselta tilattiin tuota kevätjuhlaa varten laulu - aikaa oli vajaa viikko, mutta Pacius teki kuorolleen mieskuorolaulun. Tekstiksi hän valitsi Runebergin Vänrikki Stoolin tarinoissa olevan runon ”Vårt land”. Muutaman päivän aikana ei kuoro saanut laulua täysin moitteettomaan kuntoon ja niinpä Pacius teki laulusta puhallinorkesteriversion ja pyysi sotilassoittokuntaa avuksi. Kun kulkue marssi yliopiston edustalta kohti Kumtähden kentällä olevaa juhlapaikkaa, odotti soittokunta nykyisen Pitkänsillan luona ja kulkueen pysähdyttyä kuoro lauloi laulun soittokunnan säestyksellä. Niinpä juhlapaikalla laulu olikin jo siinä kunnossa, että se voitiin esittää juhlayleisölle. Menestys oli valtava ja laulu oli toistettava useita kertoja. Näin oli syntynyt laulu, joka pian levisi eri puolille Suomea ja tuli käyttöön juhlallisten tilaisuuksien musiikkina. Vuonna 1889 lauluun valmistui Paavo Cajanderin suomennos ja niin Maamme-laulu saavutti sen nykyisen aseman ilman erillistä lakia tai asetusta.

Vårt land -runoon on sävelletty lukuisia soolo- ja kuorolauluja. Jo ennen Paciusta sen sävelsi August Engelberg, F. A. Ehrström, Fredrik Einola ja itse Runeberg (1846). Myöhemmin sen ovat säveltäneet A.G. Ingelman, Reinhold von Böning, Niklas Tengri ja vielä vuonna 1942 Tauno Marttinen. Mutta vain Paciuksen laulu on jäänyt pysyäkseen ja se onkin saavuttanut kansallislaulun aseman - menestys alkoi tuona Floran päivänä v.1848.

Fredrik Pacius eli 1809-1891. Hän oli saksalais-suomalainen säveltäjä ja kapellimestari. Häntä on sanottu Suomen musiikin isäksi. Hän toimi Tukholmassa hoviorkesterin viulistina 1828-1834, Helsingin yliopiston musiikinopettajana 1835-1867, johti orkesterikonsertteja vuosikymmenien ajan, perusti Akademiska Sångsällskapetin, nykyisen Akademiska Sångföreningenin, joka on maamme vanhin toimiva kuoro. Professori hänestä tuli vuonna 1860 ja filosofian kunniatohtori 1877. Hän oli myös erittäin tuottoisa säveltäjä, mm. oopperat ”Kaarle kuninkaan metsästys” ja ”Die Lorelei”, lukuisia kantaatteja, orkesteriteoksia, yksinlauluja ja kuorolauluja.

Finlandia -hymni

Musiikki Sanomalehdistön päivien juhlanäytäntöön v. 1899 sisälsi 6. kuvaelman (Finaali) musiikkina Finlandian, joka uusittuna on op. 26. Teoksen finaali on juuri Finlandia-hymni, jonka Sibelius sovitti v. 1938 mieskuorolle ja harmonille op. 113 n:o 12 Wäinö Solan tekstiin ja v. 1940 mies- tai sekakuorolle a cappella op.26 n:o 7 (V. A. Koskenniemen tekstiin). Tuota hymniosaa on laulettu jo paljon aikaisemmin mm. USA:ssa Yrjö Sjöblomin tekstiin ja se on monen maan virsikirjoissa englanninkielisenä virtenä. Kun Yrjö Sjöblom kävi Ainolassa v. 1938, hän kysyi Sibeliukselta mitä mieltä tämä on siitä, että tuota laulua lauletaan laajalti amerikansuomalaisten piirissä ja muuallakin, hän vastasi: *Sitä ei kyllä ole tarkoitettu laulettavaksi. Sehän on tehty orkesteria varten, mutta jos maailma tahtoo laulaa, niin ei sille mitään mahda.* Kun vastustetaan Finlandia-hymnin nimeämistä kansallislauluksi, mainitaan syyksi mm. sen rytminen vaikeus ja tekstin osittainen riitely sävellyksen rytmin kanssa - molemmat merkittäviä seikkoja.

Fredrik Pacius: Mu isamaa on minu arm sanat Johan Voldemar Jannsen

Mutta miksi Paciuksen laulu on myös Viron kansallislaulu? Virossa oli kuorolaulun alkuaikoina voimakas baltiansaksalainen vaikutus. Baltiansaksalaisilla oli jo 1800-luvulla omia laulujuhliaan keskieurooppalaisen mallin mukaan. Kun virolaiset alkoivat valmistella omia laulujuhliaan, oli olemassa vaara, että ne olisivat kopioita saksalaisten juhlista. Tartossa oli kaksi toimeliasta kulttuuripersoonaa Johan Voldemar Jannsen (1819-1890) ja Carl Robert Jakobson (1841-1882). Jannsen oli alkujaan lukkari Pärnussa, jonne perusti ensimmäisen virolaisen sanomalehden Pärnu Postimees, mutta muutettuaan Tarttoon lehden nimeksi tuli Eesti Postimees. Tuo lehti ilmestyy vielä tänäkin päivänä. Jakobson oli modernin maanviljelyksen kehittäjä ja varsinaisen kansan sivistäjä. Hänen perustamansa ja toimittamansa lehti oli nimeltään ”Sakala” - ikivanhan Viljannin seudun maakuntanimen mukaan. Näiden kahden miehen yhteistyön tuloksena olivat ensimmäiset Viron laulujuhlat Tartossa 1869. Juhlille piti saada tsaarin lupa ja niinpä käytettiin viekkautta ja diplomatiaa. 1819 oli tsaari vapauttanut baltian talonpojat maaorjuudesta ja laulujuhlat pidettäisiin tsaarin kunniaksi kun v. 1869 on kulunut 50 vuotta tästä tapahtumasta. Lupa saatiin ja seuraava ongelma oli juhlien ohjelmisto. Virossa oli vain saksan-, venäjän- ja latinankielisiä kuorolauluja. Puhallinorkestereilla ei ollut ongelmia. Juhlille tulisivat vain mieskuorot ja puhallinorkesterit.

AS:n merkki. Merkissä Maamme-laulun alkutahdit.

Jakobsonilla oli Suomessa hyvä ystävä, Yrjö Sakari Yrjö-Koskinen. Hän pyysi tältä muutamia suomalaisia kuorolauluja ja saikin kolme meille tuttua laulua: Iltarukous, Minä seison korkealla vuorella ja kolmantena Paciuksen Vårt land. Vain viimeksi mainittu oli valmis mieskuorolaulu, mutta toiset kaksi piti sovittaa mies-kuorolle ja sen teki tarttolainen nuorukainen Aleksander Saebelman-Kunilaid, tekstit olivat Lydia Koidulan. Hän oli Jannsenin kuuluisa runoilijatytär. Paciuksen laulu sai kokonaan uuden tekstin, jonka laati Lidian isä Johan Voldemar Jannsen. Oli siis vuosi 1869 kun Viro sai Paciuksen laulun, jonka menestyskin alkoi juuri noista laulujuhlista. Siitä laulusta tuli Viron itsenäistyttyä 24.2.1918 maan kansallislaulu. Kun Viro miehitettiin, oli laulu ehdottomasti kielletty, mutta kun itsenäisyys vuonna 1991 palautettiin Virolle, laulu palautui Viron kansallislauluksi.

UOLEVI LASSANDER

Sotaveteraanikuorojen äänitteistä cd levy

Viime huhtikuussa päätettiin ”tupla-CD:n” tuottamisesta, jonka sisältö koottaisiin sotaveteraanikuorojen äänitteistä. Projektin toimittajaksi valittiin **Uolevi Lassander**. Työryhmän muut jäsenet ovat **Arvo Kuikka**, **Markku Seppä** ja **Helena Hornborg**.

Sotaveteraanikuoroista 25 lähetti äänitteensä. Äänitteillä on peräti 48 eri laulua, joista suurin osa otetaan mukaan kokoomalevylle. Suosituin laulu oli odotusten mukaisesti *Veteraanin iltahuuto*, joka esiintyi 17 kertaa, seuraavina ovat *Marssilaulu* (12), *Äänisen aallot* ja *Kodin vartijat* (10), *Vartiossa* (7) ja *Tuntematon sotilas* (6). Yhden kappaleen lauluja on peräti 21. Samalla kuoroilta pyydettiin ehdotusta kokoomalevylle otettavista kappaleista. Noin 30 laulua käsittävä kokoelmalevy tulee sisältämään suosituimmat sotaveteraanikuorojen äänittämät laulut.

Äänitteiden äänitystekninen taso on kirjava. Usea kuoro ehdotti samaa kappaletta. Siksi kaikki kuorot eivät saa ehdottamaansa kappaletta tälle levylle. Kappaleiden valinnan suorittavat Arvo Kuikka ja Uolevi Lassander.

Kokoomalevystä tulee myyntituote liiton myyntitoimistoon. Tavoitteena on saada levy myyntiin joulumarkkinoille. Joensuussa ensi keväänä järjestettävillä laulujuhlilla se on myös esillä. Sotaveteraani –lehden marraskuussa ilmestyvässä numerossa on tiedot levylle otetuista kappaleista, ilmestymisajasta ja hinnasta.

Kirjat

Annika Latva-Äijö: Lotta Svärdin synty. Järjestö, armeija, naiseus 1918-1928. (väitöskirja) Otava, Keuruu 2004, 343 sivua. ISBN951-1-19314-7

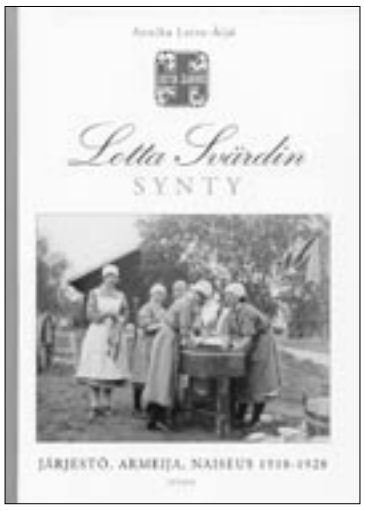

Valtakunnallisen Lotta Svärd -järjestön virallisena perustamisvuotena on pidetty vuotta 1921. Tämän mukaisesti vietettiin järjestön vuosijuhlapäiviäkin. Perustamisvaiheet olivat kuitenkin todellisuudessa melkoisesti mutkikkaammat ja virallisten asiakirjojen mukaan perustaminen tapahtui huomattavasti aikaisemmin. Tosiasiaksi on kuitenkin jäänyt, että vasta maaliskuussa 1921 pidetty ensimmäinen piiriedustajakokous laski perustan koko maata käsittävälle Lotta Svärd -järjestölle. Tuolloin hyväksyttyjen sääntöjen mukaan ”Lotta-Svärd yhdistyksen tarkoituksena oli herättää ja lujittaa suojeluskunta-aatetta ja avustaa suojeluskuntaa suojaamaan kotia, uskontoa ja isänmaata”.

Näihin tapahtumiin ja Lotta Svärd -järjestön kehitykseen naisten valtakunnalliseksi maanpuolustusjärjestöksi 1920 -luvulla on Annika Latva-Äijö perusteellisesti paneutunut väitöskirjassaan ”Lotta Svärdin synty”. Tavanomaisen järjestökeskeisen esityksen sijaan Latva-Äijön tutkimuksen kohteena on Lotta Svärd -järjestön syntyyn vaikuttaneen idean -liikkeen - historia. Miten liikkeestä tuli järjestö? Tutkimuksen ensisijaiseksi kohteeksi on otettu kehitystarina, jonka vaiheissa eräästä ideasta kasvoi naisten valtakunnallinen maanpuolustusjärjestö.

Lukijan ei pidä kuitenkaan heti säikähtää näitä tutkimuksen kysymyksenasetteluun liittyviä koukeroita, vakuuttaa kirjoittaja jo kirjan alkulauseessa. Teoksen lukijoiksi hän olettaa myös tavallisen kansalaisen, eikä vain historiatieteen ammattilaisen, jollaiselle lukijalle väitöskirjat yleensä on kohdistettu. Tämä hänen ilmoituksensa pitääkin varsin hyvin paikkansa, vaikka teoksen tieteellisyydestä ei olekaan tingitty, kuten tekijä itse huomauttaa. Teos on helppolukuinen ja antaa tavalliselle lukijalle selkeän ja erittäin syvällisen kuvan niistä moninaisista vaiheista, jotka liittyivät valtakunnallisen Lotta Svärd -järjestön syntyyn. Erityisen tarkasti on selvitetty ja kuvattu sitä haluttomuutta ja vastarintaa, jota hyvin laajasti tunnettiin ”kentällä” valtakunnallista järjestäytymistä kohtaan. Naisten omaa organisaatiota pidettiin tarpeettomana. Etenemistä yhdessä suojeluskunnan kanssa pidettiin parempana ratkaisuna.

Kirjoittaja kuvaa myös sangen elävästi ja lähteisiin tukeutuen järjestön syntykamppailuun liittyvää ”taistelua” militaristisen ja ei-sotilaallisen suuntautumisen välillä. Tässä taistelun tuoksinassa liian sotilaalliseksi itsevaltiaaksi heittäytynyt puheenjohtajakin joutui eroamaan.

Kirjoittaja pohtii ja kuvaa edelleen, kuinka lottien ajattelutapa muuttui Lotta Svärdin kehityksen mukana 1920 -luvulla itsenäiseksi ja erillisjärjestäytyneeksi kokonaisuudeksi. Omin päin naiset eivät olisi kuitenkaan voineet omaa valtakunnallista järjestökokonaisuutta muodostaa, toteaa kirjoittaja. Ilman suojeluskuntajärjestön ylimmän johdon toimenpiteitä tämä ei olisi onnistunut. Järjestön sääntöuudistus vuonna 1925 ja suojeluskuntia koskeva laki vuodelta 1927, joka liitti suojeluskuntajärjestön ”tasavallan sotavoimiin”, kiihdyttivät Lotta Svärd -järjestön organisaation kehittymistä edelleen kohti voimakkaampaa maanpuolustuksellisuutta. Vuoden 1926 vuosikokous hyväksyikin periaatepäätöksen, jonka mukaan järjestön avustustoiminta voi kohdistua myös vakinaiseen armeijaan.

Lotta Svärd -järjestön kokonaishistoria on kirjoitettu jo kolme kertaa. Viimeisin niistä on allekirjoittaneen ”Suomen lotat” vuodelta 1981. Osatutkimuksia ja paikallishistorioita on ilmestynyt yli 20. Tohtori Latva-Äijön tutkimus sijoittuu näiden väliin käsittäen järjestön syntyyn ja 1920 -luvun kehitykseen ja alkuvaikeuksiin liittyvät vaiheet. Käytetty lähdeaineisto on erittäin laaja ja antaa pikkutarkan ja eloisan kuvauksen sekä järjestön ”kentältä” että johdosta. Tässä yhteydessä ei ole mahdollisuutta paneutua perusteellisemmin tutkimuksen tieteellisiin saavutuksiin.

Aihetta on käsitelty uudesta näkökulmasta naisellisella otteella, johon teoksen alaotsikkokin viittaa.

Tutkimuksen ansiosta Lotta Svärd -järjestön synty ja kehitys on kirkastunut ja laajentunut.

VILHO LUKKARINEN

Kannakselaispitäjän ja taistelutienoon yhteistä historiaa

Kimmo Sorko: Suvannon salpa - Talvisodan Sakkolan puolustuslohko, Wartiovaaran rykmentti JR 29/20, Merenheimon patteristo III/KTR 19/7. ISBN 952-5478-86-6. Minerva Kustannus Oy, Jyväskylä 2004. 352 sivua.

Sakkolan, itäkannakselaisen maa- ja metsätalouspitäjän, rauha rikkui marraskuun viimeisenä 1939. Siitä alkaen pitäjän ja puolustuslohkon historia ovat paljolti yhteistä talvisodan rauhaan saakka. Puolustusvoimien ja Sakkolan väestön historiat yhtyivät osin uudelleen, kun karjalaiset jatkosodan vuosina palasivat kotiseudulleen, joka oli tuolloinkin sotatoimialuetta, nostamaan sitä uudelleen kukoistukseen. Kesän 1944 sotatoimet sekä syksyn aselevon ja välirauhan ehdot veivät heidät uudelleen evakkotielle.

Filosofian maisteri Kimmo Sorkon teos käsittelee valtaosin talvisodan taistelu- ja Sakkolan puolustuslohkolla, Suvannon äärellä, ja vihollista torjuneiden joukko-osastojen toimintaa. Lisäksi teos sisältää nasevan katsauksen Sakkolan varhempaan historiaan ja 1930-luvun oloihin sekä toisaalta jatkosodan vuosiin ja siihen, millainen Sakkola, nykyisin Gromovo, on tällä haavaa. Arvattavasti alkuperäisiä sakkolalaisia ja heidän läheisiään kiinnostaa tieto sotiemme ja nykypäivän Sakkolasta, noilla tienoilla talvi- ja jatkosodan sotatoimiin osallistuneita se, millaista siellä oli tai on rauhan aikana. Yksi kirjahankeen tukijoista on pitäjän perinteitä vaaliva Sakkola-Säätiö.

Sotajaksoissa kerrotaan aluksi lohkolla taistelleiden joukko-osastojen perustamisesta Keski-Suomen sotilaslääänissä ja YH-jaksosta sekä joukkojen komentajista ja päälliköistä. Parista kymmenestä upseerista, divisioonan komentajista komppanian päälliköihin, mm. kohdejoukko-osastojen komentajista, everstiluutnantti (eversti) Theodor (Teuvo) Wartiovaarasta ja kapteeni (everstiluutnantti) Urho Merenheimosta on pienoiselämäkerta.

Sodan kulkua kuvataan pääosin pataljoonien ja komppanioiden sekä patteriston sotapäiväkirjojen ja niiden liitteiden avulla. Niistä ilmenee, että Sakkolan lohko oli yleisesti ottaen naapurilohkoa Taipaletta rauhallisempi. Näin ei kuitenkaan ollut laita joulunpyhinä 1939. Silloin näet käytiin Sakkolan lohkolla ankaraa taistelua, jossa torjuttiin vihollisen Suvannon yli vahvoin voimin tekemiä hyökkäyksiä ja ajettiin vihollisjoukot pohjoisrannan sillanpääasemasta. Tästä vaiheesta kirjassa on oma lukunsa, jossa Sorko erittäin havainnollisesti kertoo kuuluisasta Keljan taistelusta.

Vastahyökkäystä varten perustettiin 26. joulukuuta everstiluutnantti (eversti) Martti Nurmen komentama taisteluosasto, johon kuuluivat mm. Wartiovaaran rykmentin III pataljoona komentajanaan kapteeni (everstiluutnantti) Eino Müller ja ydinjoukkona kapteeni (everstiluuntantti) Oiva Saarelaisen komentama Erillinen pataljoona 6. Rajussa taistelussa III pataljoonasta kaatui 15 ja haavoittui 24 miestä. Er.P 6:n tappiot, joita tuli paljolti lähitaisteluissa, olivat 49 kaatunutta ja noin 100 haavoittunutta, lähes kaikki kannakselaisia, kaatuneista 9 Sakkolan omia miehiä. Koko Suvanto-operaatioon osallistuneista neuvostosotilaista kaatui pari tuhatta miestä. Operaation epäonnistuminen lamautti vihollisen taistelutoimet lohkon kohdalla moneksi viikoksi. Torjuntavoitto esti vihollista saartamasta Taipaleen puolustusjoukkoja ja pysäytti sen etenemisen kohti Käkisalmea.

Teoksen seuraava pääjakso kuvaa kahden esimerkin avulla partiotoimintaa. Sotavaiheiden käsittelyn päättää yhteenveto Wartiovaaran rykmentin ja Merenheimon patteriston toiminnasta rauhan tuloon saakka sekä lyhyen arvioinnin niistä. Teoksessa on tiedot rykmentin 48 kaatuneesta sekä ylennyksen saaneista ja kunniamerkein palkituista sotilaista. Kirjassa on runsaasti valokuvia, useimmat ennen julkaisemattomia.

Kimmo Sorko tunnetaan vanhastaan tarkkana tutkijana sekä sujuvana ja selkeäsanaisena kirjoittajana: Häneltä on aiemmin ilmestynyt yhdeksän sotaperäistä teosta, jotka piirtävät kuvaa eritoten keskisuomalaisista maanpuolustajista. Suvannon salpa on mainio ja tervetullut jatko tuolle osuvalle sarjalle.

SIMO KÄRÄVÄ

Sotavainajiamme rajan takaa

Aulis Blinnikka (toim.): Sotavainajiamme rajan takaa. Suomen sodissa 1939-45 kentälle jääneiden etsinnät ja muiston vaaliminen. 192 sivua, 60 valokuvaa. Julkaisija: Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry. Jyväskylä 2004. ISBN 952-91-7168-4.

Sodassa menehtyneiden muiston vaaliminen on kansallinen kunniatehtävä. Kotimaan sankarihautoihin siunattujen vainajien uhria on kunnioitettu sotavuosista lähtien valtion, kuntien, seurakuntien, koulujen, kansalaisjärjestöjen ja monien yksityisten tahojen toimesta. Rajan taakse jääneiden alueiden avautuminen 1990-luvun alussa teki mahdolliseksi myös sinne haudattujen sotavainajien muiston vaalimisen sekä kentälle jääneiden etsinnät ja kotimaahan kuljetukset. Tätä uutta tehtävää ohjasi alkuun opetusministeriö, kunnes se 1998 siirrettiin tätä varten perustetulle Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry:lle ja sen yhteistoimintatahoille.

Työ on kohdistunut rajan taakse jääneiden sankarihautojen kunnostamiseen sekä kentälle jääneiden vainajien etsintään ja kotimaahan kuljetuksiin. Vuoden 2003 loppuun mennessä oli etsinnöissä Venäjän alueelta löydetty noin 850 suomalaisen sotilaan jäänteet. Heistä on kyetty selvittämään vajaan 200:n henkilöllisyys. Yhdistys on päättänyt lopettaa laajamittaiset etsinnät. Vapaaehtoistyö keskittyy tästä lähtien pääasiassa kenttähautausmaiden ja muistomerkkien kunnossapitoon.

Aiheesta on nyt ilmestynyt 192-sivuinen erinomainen kirja, joka 19 asiantuntijan artikkeleilla kertoo yksityiskohtaisesti tästä vaikeasta ja vastuullisesta sekä suurta hienotunteisuutta ja diplomatiaa vaatineesta toiminnasta. Keskeisiä hankkeita ovat olleet kenttähautausmaiden paikantaminen, kunnostaminen ja muistomerkkien pystyttäminen, kentälle jääneiden vainajien etsiminen, tunnistaminen ja kuljetus sekä siunaaminen kotimaan ja mahdollisuuksien mukana kotiseurakunnan sankarihautaan. Myös joidenkin entisten sotavankileirien alueille on vankeudessa menehtyneiden suomalaissoturien muistoksi pystytetty muistomerkit. Kenttähautausmaat ja niiden muistomerkit ovat saaneet lukunsa teokseen. Kirjassa esitellään myös, miten toimintaa on tehty tunnetuksi kiertävien ja pysyvien näyttelyjen avulla kotimaassa sekä ulkomailla.

Tässä luettelo kirjoittajista, heidän taustoistaan ja aiheistaan:

Julkaisijayhdistyksen hallituksen puheenjohtaja, hallitusneuvos Pekka Pitkänen (puolustusministeriö) kertoo kirjan sisällöstä ja tavoitteista sekä yhdessä yhdistyksen neuvottelukunnan puheenjohtajan, varatuomari Simo Kärävän (Suomen Sotaveteraaniliitto) kanssa Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen toiminnasta. Simo Kärävä ja lehdistöneuvos Mikko Pohtola (Kaatuneiden Muistosäätiö) selostavat sotavainajien muiston vaalimista sodan ja rauhan aikana. Maisteri Riitta Lentilä (Sotaarkisto) ja eversti Pekka Kurenmaa (Suomen Sotahistoriallinen Seura) esittelevät tilastoja ja tiedostoja Suomen sodissa 1939-45 menehtyneistä. Yhdistyksen kunniapuheenjohtaja, ministeri Jaakko Numminen (opetusministeriö) selvittää opetusministeriön toimia sekä Suomen ja Venäjän yhteistyötä sotavainaja-asioissa.

Pekka Pitkänen ja Simo Kärävä kertovat vaalimisyhdistyksen perustamisesta ja toiminnasta. Sotahistorioitsija, everstiluutnantti Antti Juutilaisen aiheena ovat kenttäetsinnät. Vainajien etsijöistä apulaispoliisipäällikkö Ismo Mikkonen kuvaa Mantsilan miesten etsintää ja urkurakentaja Erkki Stenman taistelumaastojen etsijöilleen kertomaa sanomaa. Professori Antti Sajantila ja maisteri Minttu Hedman Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen laitokselta selvittävät DNA-menetelmän käyttöä vainajien tunnistamisessa. Löydettyjen vainajien omaisista hammaslääkäri Kirsti Issakainen kertoo kentälle jääneen setänsä löytymisestä ja kotiin pääsystä 63 vuoden jälkeen ja maisteri Pekka Reito Talin taisteluissa kadonneen isänsä löytymisestä, tunnistamisesta ja kotiseurakunnan sankarihautaan siunaamisesta. He välittävät myös omaisten kiitollisuuden. Kenttäpiispa Hannu Niskasen aiheena on sankarihautajaisten ja kenttähautausmaiden muistojuhlien järjestäminen. Yhdistyksen asiamies, metsänhoitaja Markku Kiikka ja Aulis Blinnikka (Karjalan Liitto) selostavat luovutetun alueen sankarihautojen kunnostamistyötä. Markku Kiikka kertoo toisessa artikkelissaan kenttähautausmaiden kunnostuksesta ja muistomerkeistä. Talousneuvos Teuvo Alava (Sotavangit ry) esittelee sotavankeudessa menehtyneille pystytetyt muistomerkit. Maisteri Nils-Erik Lindeman (etsijä ja näyttelyjen pystyttäjä) kertoo pysyvistä ja kiertävistä näyttelyistä sankarivainajien muiston vaalimisen osana ja lopuksi Pekka Pitkänen, Simo Kärävä ja hallintojohtaja Håkan Mattlin (opetusministeriö) tarkastelevat sotavainajien muiston vaalinnan tulevaisuuden näkymiä.

Liitteinä on luettelo etsintään osallistuneista lähes 250 vapaaehtoisesta, joiden joukossa on yli 20 ikääntynyttä veteraaniakin, Suomen ja Venäjän valtioiden välillä asiasta tehtyjen sopimusten ja asetusten tekstit, vaalimisyhdistyksen hallintoon osallistuneiden henkilöiden nimiluettelo sekä teoksen henkilö- ja lähdeluettelo.

Kirja on hyödyllinen lähdeteos kaikille, jotka osallistuvat sotavainajien muiston vaalimistyöhön. Se on tunnustus tämän arvokkaan työn tekijöille ja ennen kaikkea kunnianosoitus sotavainajille ja heidän isänmaamme vapaudelle antamalleen uhrille.

ANTTI HENTTONEN

TAUKOKANGAS

Monipuoliset palvelut veteraaneille Pohjois-Pohjanmaalla raikkaan mäntykankaan suojissa

- Laitoskuntoutusjaksot sekä omatoimisille että apua tarvitseville
- Avokuntoutus
- Laitoshoito veteraaneille kuntien maksusitoumuksilla

Muistathan myös kuntoutuspakettimme oman kunnon kohottamiseen tai lahjaksi!

Reservikomppaniankatu 11 Oulainen
p. 08-4794 700 www.taukokangas.fi

Tarkennus

Sotaveteraani-lehdessä 2/204 julkaistiin ekonomi Kalevi Ahon poikkeuksellisia lakkiaisjuhlia koskeva kirjoitukseni. Siinä mainittiin virheellisesti, että Kalevi Aho olisi kesällä 1944 tuhonnut Ihantalassa puna-armeijan panssarivaunuja. Tekemäni virhe kaipaa oikaisun.

110 miehen vahvuinen 1. Erillinen Panssarintorjuntaosasto, joka oli ensimmäisenä saanut panssarivaunujen lähitorjuntakoulutuksen, tuhosi 14 vaunua. Kolmimiehinen panssarinkauhuryhmä, johon Kalevi Aho kuului, tuhosi 11.7. kaksi vaunua, jotka kirjattiin panssarinkauhua vuorollaan käyttäneen, ryhmää johtaneen luutnantin niimiin. Muutamat panssarintuhoojien tilastoa tuntevat lukijat ovat huomanneet virheen, jonka oikaisemista Kalevi Aho itsekin on toivonut.

ANTTI HENTTONEN

Montako miestä on pataljoonassa?

Toimitus on saanut lukijakirjeen, jossa kysytään joukkojen vahvuuksista. Pieni kertaus sekä muistin virkistämiseksi että nuorempien lukijoiden tiedon kartuttamiseksi lienee hyvinkin paikallaan. Koska lehtemme artikkelit pääosaltaan käsittelevät viime sotien tapahtumia, alla olevassa esimerkissä jalkaväkirykmentistä käytetään Pauli Huhtalan vuonna 1941 julkaistusta Upseeri -teoksesta poimittuja vahvuuslukuja, jotka kertovat tilanteesta sodan kynnyksellä 1939. On toki muistettava, että jatkossa talvisodan kokemukset ja sotavarustetilanteen paraneminen heijastuivat myös organisaatioon.

Tässä tarkastelun kohteena on jalkaväki alkaen ryhmästä aina rykmenttiin saakka. Kivääri- ja pikakivääriryhmissä oli ryhmänjohtajana aliupseeri. Sotamiehiä edellisessä oli yhdeksän ja jälkimmäisessä kuusi. Kiväärijoukkueeseen kuului kaikkiaan 38 sotilasta. Edelleen kiväärikomppanian vahvuus oli 190. Pataljoonassa, joka koostui esikunnasta, esikuntakomppaniasta, kolmesta kiväärikomppaniasta sekä konekiväärikomppaniasta, oli 847 sotilasta. Ohjesäännön mukaiseen jalkaväkirykmenttiin kuului esikunta, esikuntakomppania, kolme jalkaväkipataljoonaa, kranaatinheitinkomppania sekä rykmentin kolonnat, jotka edustivat huoltoa. Rykmentin komentajalla oli tuolloin komennossaan kaikkiaan 2 950 miestä.

Joukkojen kokoonpanot kentällä eivät suinkaan aina olleet edes perustettaessa virallisten määrävahvuuksien mukaisia. Lisäksi miehistötappioiden täydentäminen vei aina oman aikansa, jos se ylipäätänsä oli mahdollistakaan. Rivivahvuudesta olivat poissa myös sairaat, lomalaiset ja komennuksilla olevat. Kokoonpanot saattoivat myös muuttua tehtävän mukaisesti. Uusi taistelujaotus saattoi tuoda mukanaan alistuksina lisäjoukkoja tai määräyksen luopua joistakin osista.

Kenttäarmeijan sotatoimiyksikkönä eli perusyhtymänä oli divisioona, johon kuului kolme jalkaväkirykmenttiä sekä kenttätykistörykmentti. Lisäksi siihen kuului kevyt osasto, pioneeri-, viesti- ja huoltojoukkoja. Talvisodassa suomalaisen divisioonan vahvuus oli runsaat 14 000 ja venäläisen vajaat 18 000 miestä. Jatkosodan alussa suomalaisdivisioonan vahvuus oli 16 350 miestä. Divisioonaa pienempi yhtymä oli prikaati, jonka vahvuus ylitti 7 000 miestä. Jatkosodan aikana aiottua siirtymistä divisioonakokoonpanosta prikaateihin ei sellaisenaan voitu toteuttaa. Suomalaiseen armeijakuntaan kuului kaksi tai kolme divisioonaa.

Kaiken kaikkiaan ehkäpä eräänlaisina peukalosääntöinä voisi pitää mielessä seuraavia vahvuuslukuja: ryhmässä kymmenkunta tai vähemmän, joukkueessa 30–40, komppaniassa 100–200, pataljoonassa 500–1 000 ja rykmentissä 3 000–4 000 ja prikaatissa 5 000–7 000 miestä.

Lukijamme pyytää myös kertomaan eräiden nimikkeiden sisällöstä. Toimitusjoukkueen toimintaa kuvaa paremmin sen uusi nimike huoltojoukkue. Edelleen sekä rykmentissä että pataljoonassa oli esikuntakomppania, johon kuului komento-, viesti- ja toimitus(huolto)joukkueet. Lisäksi rykmentin esikuntakomppaniassa oli myös pioneeri- ja liikennejoukkue. Plutoona on joukkueen vanha nimi.

Kaavamaisesti laskien ilmavoimissa kaksi konetta muodosti parin ja kaksi paria puolestaan parven. Perusyksikkönä oli lentue, jossa oli kaksi parvea eli kahdeksan konetta. Laivueeseen puolestaan kuului kaksi–kolme lentuetta eli siis 16–24 konetta. Määrävahvuudet eivät välttämättä noudattaneet kaava, vaan esimerkiksi talvisodassa hävittäjälaivueen määrävahvuudeksi vahvistettiin 27 konetta. Lisäksi varakoneita tarvittiin kuusi. Pommituslaivueessa vastaavat koneluvut olivat yhdeksän ja kolme. Laivue termiä käytetään myös laivastossa, jossa sillä tarkoitetaan samantyyppisistä aluksista koottua laivasto-osastoa. Esimerkiksi sukellusvenelaivueeseemme kuului viisi sukellusvenettä ja emälaiva Sisu.

ANTTI HANNULA

Piikkirykmentti, JR 25 koolla vielä kerran

Pohjois-Kymenlaakson Suojeluskuntapiirin alueen reserviläisistä kootun jatkosodan Jalkaväkirykmentti 25:n eli Piikin veteraanit kokoontuivat vielä kerran perustamisensa vuosipäivänä 18. kesäkuuta Kouvolaan muistelemaan menneitä ja tapaamaan toisiaan.

Rykmentin perinnetoimikunta on lopettanut työnsä, mutta se jätti muistojensa vaalimisen Pohjois-Kymen Sotilaspoikakillalle, joka vastasi kesäkuisista juhlallisuuksista. Entiset sotilaspojat onnistuivat järjestelyissään niin hyvin, että pääjuhlan lopuksi veteraanit ilmaisivat kädennostoäänestyksellä haluavansa ko. tilaisuuksien jatkamista.

Sotilaspoikakillan puheenjohtaja **Eero Sorsa** lupasikin, että kahden vuoden kuluttua tavataan. Piikkiläinen **Harry Toivio** piti päiväjuhlan juhlapuheen ja toinen Piikin upseeri **Heikki Mälkki** lausui juhlan päätössanat.

Juhlapäivä aloitettiin kunnianosoituksella JR 25:n pitkäaikaisen komentajan, everstti **Ilmari Pallarin** haudalla Kouvolan hautausmaalla. Klo 12 oli seppeleenlasku ja kenttähartaus Piikin patsaalla Kouvolan keskuskirkon läheisessä puistossa. Rovasti **Osmo Puhakka** puhui ja yhdistetty kuoro (Pohjois-Kymen Sotilaspoikakillan kuoro ja Kouvolan Sotaveteraanikuoro) lauloi *Oi kallis Suomenmaa* dir.mus. **Pekka Suomalaisen** johdolla. Musiikkiyliluutnantti **Timo Forsströmin** johtama Kaartin Soittokunta säesti veisatut virret.

Seppeleenlasku Piikin muistopaadelle. Laskijoina Piikin veteraanit (vasemmalta) Johan von Vendt, Harry Toivio, Esko Seppä, Onni Sarilampi, Kauko Koskela ja Kauko Ranta. Takana osa juhlapäivän "piikkiläisistä". Kuva: Erkki Vitikainen

Miksi Neuvostoliitto luopui Suomen valtaamisesta

Juhlapuheessaan Piikkirykmentissä komppanian päällikkönä sotinut Harry Toivio palautti mieliin kesän 1944 tapahtumat, olivathan silloiset kovat taistelut tasan 60 vuotta sitten.

Toivion mukaan ylipäällikkö Mannerheim uskoi suurhyökkäyksen painopisteen olevan Syvärillä. Siksi JR 25 oli Kannaksen suurhyökkäyksen alkaessa siirtymässä sinne.

Aunuksen kannakselle menossa ollut 4.D, johon Piikki kuului, käännytettiin kesken matkan Kannakselle. Kerrottuaan vihollisen ylivoimasta ja sen hyökkäyksen päämäärästä Talvio päätyi erittelemään syyt, jotka saivat Stalinin keskeyttämään suunnitellun maamme valtauksen. Kysymys ei ollut Isä Aurinkoisen humanismista, niin kuin "vaaran vuosina" väitettiin. Keskeytyksen todelliset syyt olivat 1) Omalle maalle olisi ollut vaikea kertoa niistä tappioista, jotka valtaaminen olisi aiheuttanut. Tappiot olivat nousseet "salattavan suuriksi". 2) Taistelujen ratkaisuvaiheessa Suomen Saksalta saama ase-, lentokone ja miehistöapu, erikoisesti panssarinyrkit ja –kauhut. 3) Kilpailu Berliiniin pääsystä, iskukykyisimmät venäläisjoukot siirrettiin sinne. 4) Rakennettu Salpa-asema. 5) Suomen joukkojen, erikoisesti tykistön, siirtojen ansiosta voimasuhteet tasaantuivat ja 6) Suomalaissotilaiden elpynyt puolustustahto, joka näkyi erikoisesti Tali-Ihantalan ja Ilomantsin taisteluissa.

Itsenäinen ja vahva puolustus tavaramerkkimme

Nuoren varusmiehen tervehdyksessä pohjois-kymenlaaksolainen upseerikokelas **Jaakko Punttila** puhui kauniisti veteraanien nykypäivän varusmiehille antamasta esimerkistä.

– Itsenäisestä ja vahvasta puolustuksestamme on tullut tavaramerkkimme. Sen perustan Te loitte ja Teidän ansiostanne voimme kantaa ylpeänä asepukua tänäkin päivänä, kokelas Punttila sanoi.

Håkon Susitaival toi piikkiläisille naapurirykmentin, JR 5:n, tervehdyksen ja keittiölottana JR 25:ssä toiminut **Adele Rantalahti** käytti lottasisarten puheenvuoron. Kaartin Soittokunta ja Pohjois-Kymen Sotilaspoikakillan kuoro ja orkesteri sekä Piikki-hanuristi **Jaakko Kautto** vastasivat juhlan musiikkiannista. Juhlapäivän päätteeksi nautittiin Kymenlaakson Terveyden Turvan tarjoama lounas ja kahvit.

ERKKI VITIKAINEN

Kuvassa vasemmalta Miinalaiva Pohjanmaan oppilas Leevi Laakso ja kersantti Aku Ryhänen sekä Miinanraivaaja veteraanit Veikko Mehto, Erkki Juurinen, Åke Utriainen, Martti Parkkari ja Kauno Heinänen.

Me teimme sen

Helsinki-päivänä 12. kesäkuuta Katajanokan Laivastopuistossa oli juhlallinen tilaisuus, jossa paljastettiin miinanraivauksen muistomerkki ja luovutettiin Helsingin kaupungille. Suomenlahden meripuolustusalue oli kunnostanut S/39 sarvimiinan tähän tarkoitukseen.

Muistomerkin luovutuspuheessa puheenjohtaja **Erik Erwes** sanoi: – Me, silloin 19 ja 20 vuotiaat nuorukaiset, olimme mielestämme jatkosodan jatkosodassa. Teimme vaarallista ja vaativaa, rintamapalvelukseen verrattavaa työtä. Miinat raivattiin vuosina 1945-50 Suomen eteläisellä rannikkoalueella, Viipurinlahdelta Narvanlahdelle ja Porkkalan editse Pohjoiselle Itämerelle aina Ahvenanmerta myöten. Olimme ylpeitä siitä ettei yksikään kauppalaiva ajanut miinaan kun kauppamerenkulku alkoi. Hyvänä esimerkkinä on Pauligin kahvilaiva Herakles, joka toi turvallisesti ja vahingoittumattomana ensimmäisen sodan jälkeisen kaivatun kahvilastin Brasiliasta Turkuun helmikuussa vuonna 1946.

Ensijulkaisu, Me raivasimme Suomenlahden

Samassa yhteydessä Katajanokan Kasinolla Kenraalisalissa julkaistiin historiikki miinanraivauksesta. Kirjassa on 140 sivua ja 150 valokuvaa. Kirjaa voi tilata Helsingin Miinanraivaajakillalta, puhelin 0400 503 099, (09) 477 2202 tai www.erwes.com hinta 20 €, toimituskuluineen hinta on 25 €.

Muistomerkin hankki ja kirjan toimitti Helsingin Miinanraivaajakilta ry.

Kesäkuun 11. päivänä laskivat JR 5:n veteraanit (vas.) Raine Valleala, Håkon Susitaival ja Osmo Viikari seppeleen III/JR 5:n paadelle Voikkaalla. Seppeleenlaskun jälkeisessä kahvitilaisuudessa puhui JR5:n Kymenlaakson paikallistoimikunnan puheenjohtaja Håkon Susitaival. Pentti Sääksjärvi tervehti tilaisuudessa viitosen miehiä naapurirykmentti JR 25:n veteraanien edustajana.

Kanadan Korsuorkesterin konsertti Varkaudessa

Kanadansuomalaisten esittämät sota-ajan laulut huipensivat karjalaisjuhlan. Viimeistä paikkaa myöten täyttynyt Warkaus-sali koki sunnuntaina 29. elokuuta Varkauden

Karjalaseuran järjestämässä Kanadan länsirannikon Korsuorkesteri konsertissa elämyksen. Konsertti osoitti, että sota-ajan laulut ovat meille rakkaita. Niitä jaksetaan yhä toivoa ja kuunnella huolimatta yli puolen vuosisadan ajasta laulujen syntyajasta. Lauluissa esille tuleva kaipaus, koti-ikävä ja huoli isänmaan kohtalosta herkistävät edelleen mielet kyyneliin asti.

Vancouverin alueella toimiva kuoro perustettiin vuonna 1997 ja ensiesiintyminen oli Suomen kansalaisten suurjuhlassa seuraavana vuonna. Aluksi kuorossa oli tusinan verran miehiä, mutta tenoripulan vuoksi kuoroon liittyi muutamia naisia vuonna 2000, kun kuoro esiintyi USA:n ja Kanadan suomalaisten suurjuhlilla.

Kuoro esiintyy suomen kielellä ja suomalaisissa sotilasasuissa, naiset lottapuvuissa. Edellä mainituilla suurjuhlilla kuoro muuten palkittiin kulttuuripalkinnolla. Kuoro pitää tärkeänä tavoitteena suomenkielisen lauluharrastuksen säilyttämistä ja se katsoo hyvin luottavaisesti tulevaisuuteen. Perinteisesti kuoro järjestää konsertit Suomen itsenäisyyspäivänä ja veteraanien kirkkopyhänä. Kuoron puheenjohtajana on **Leo Seppänen** ja laulunjohtajajana luterilaisen Emmaus-seurakunnan rovasti **Jukka Joensuu**.

Vuodet ovat osoittaneet, että sodanaikaisista lauluista pidetään ja niitä arvostetaan. Saamalla arvostusta saavat itsenäisyytemme puolustajat, veteraanit. Ilman heidän urheata toimintaansa maassamme olisi mitä ilmeisimmin sotien jälkeisinä vuosina laulettu kovin toisenlaisia lauluja.

Korsukuoron sunnuntaina konsertti alkoi *Sillanpään marssilaululla*, joka yhä näyttää sytyttävän suomalaisten sydämissä Talvisodan aikaiset tunnelmat. Mieliin jäivät myös mm. *Äänisen aallot, Kirje sieltä jostakin, Ilta Kannakselle* ja *Röhön rantaan*, jossa kuoro temperamenttisen johtajansa avulla irrotteli hyvin perusteellisesti.

Lottatertsetti, johon kuuluivat **Marjatta Kestilä**, **Tuulikki Seppänen** ja **Leena Mönkkönen**, lauloi *Kodin kynttilät* ja *Lennä mun lempeni laulu*.

Konsertissa esityksiä säestivät **Pertti Husu** hanurilla ja **Eleonora Joensuu** viululla. Husu esitti soolona *Finlandian*. Konsertin päätösnumero oli *Veteraanin iltahuuto*. Kaikki laulujen sovitukset olivat ylikapellimestari Arvo Kuikan käsialaa.

Korsukuoron lisäksi konsertissa esiintyivät Varkauden seniorikuoro, Varkauden Tanhuujat ja harminikkaduo **Anssi Huotari** ja **Pekka Wallenius.**

KYÖSTI LAJOMA

ALL RIGHT FINLAND OY

Oy Puhois Ab

KIASMA

Pavimento Oy

Sähkötie 8
01510 Vantaa
Puh. 09-668 9590
www.pavimento.fi

Kainuun maakunnallinen kirkkopäivä kokosi nelisensataa veteraania Kajaanin kirkkoon.

Kirkkopäivän ohjelma kokoaa veteraaneja Kainuussa

Veteraanien kirkkopäivä on edelleen yhteen vetävä aihe, sillä osanottajia riittää. Liikkeellelähtö ei ole enää kovin helppoa, mutta menneen ajan samanlaiset kokemukset vetävät yhteen. Rovasti **Aarne Kyllönen** palautti Kajaanin kirkkopäivän saarnassaan esille niitä tehtyjä lupauksia Herralle, joita rintamalla voimakkaissa keskityksissä tuli tehtyä. Ihmiseltä nämä saattavat unohtua, mutta Herra ei unohda. Päivän aihe etsikkoaika palauttaa mieliin monet hetket, vastoinkäymiset, surut ja koettelemukset, joissa Herra on kutsua tarjonnut.

Kajaanin kirkkoon kokoontui maakunnan veteraaneja runsaasti jumalanpalvelukseen. Pastori **Tuomo Ruuttusen** lopuksi laulama Herran siunaus oli harras päätös tilaisuudelle.

Prikaati vieraanvarainen

Kainuun prikaatilla oli vastuu ohjelman toteutumisesta. Ensin siirryttiin avaraan ruokasaliin, jossa lounas maistui ystävyyden merkeissä. Ja sotilaskodissa historialliset munkit ja kahvit odottivat päivän kunniavieraita. Sotilassoittokunta kajautteli säveliä ja luutnantti **Tarmo Lehtinen** tulkitsi Lavin Evakon laulun jääkäri **Henri Sallilan** harmonikalla säestäessä.

Prikaati tarjosi vielä havainnollisen esityksen, mitä kaikkea sisältyy Prikaatin tavoitteisiin Pohjoisen maanpuolustusalueen valmiusryhmään. Laajan kuvasarjan tulkkina toimi everstiluutnantti **Kimmo Lehto**.

Molemminpuoliset kiitokset päättivät sisältörikkaan päivän monien vähäisempien joukossa.

ANTTI MANNER

Suomen suurlähettiläs Pekka Huhtaniemi sekä puolustusmuseon johtaja Rolf Scheen avasivat näyttelyn. Lottapukuun pukeutuneena Reetta Rantanen.

Suomen lotat sodassa

”Suomen lotat sodassa” näyttely oli esillä Oslossa, Akershus Festning’ssä Norjan puolustusmuseossa 20.4 – 26.6.2004.

Näyttelyssä oli runsaasti esillä lottatoiminnasta ja sen eri tehtävistä kertovia valokuvia ja Tuusulan Lottamuseosta oli saatu lainaksi mm. täydellinen lottapuku.

Näyttely sai keskeisen sijainnin museon pääsisäänkäytävän viereisessä näyttelysalissa.

Puolustusmuseon johtaja **Rolf Scheen** kertoi avajaispuheessaan yhteistyöstä suomalaisten sotamuseoiden kanssa ja lausui ilonsa nähdä suomalaisten lottanäyttely Norjassa. Suomen suurlähettiläs **Pekka Huhtaniemi** viittasi puheessaan Runebergin runoon ”Lotta Svärd”.

Kutsuvieraina oli edustajia Norjan Lottaorganisaatiosta, Norjan puolustusvoimista, pohjoismaisia sotilasasiamiehiä ja Helsingin ylipormestari Eva-Riitta Siitonen. Avajaisiin osallistui myös norjalaisia veteraaneja, jotka olivat osallistuneet sekä talvi- että jatkosotaan, Norjaan muuttaneita entisiä lottia sekä runsaasti Norjan suomalaisia.

Kiitoksena ystävällisestä vastaanotosta ja yhteistyöstä Helsingfors Svenska Krigsveteraner rf luovutti pöytästandaarin johtaja Rolf Scheenille.

Björn Munsterhjelm on näyttelyn kokoaja ja se on ollut aikaisemmin esillä Suomessa.

”Tulkaa minun tyköni”

Kymenlaaksolaisten sotiemme veteraanien kirkkojuhla oli 3.8. Valkealassa. Noin 700 juhlavierasta eivät mahtuneet kirkkoon, juhla sijoitettiin Valkealataloon. Järjestelystä vastasi paikallinen sotaveteraanien osasto.

Kirkkojuhla alkoi jumalanpalveluksella, jossa saarnasi Valkealan kirkkoherra **Petri Hiltunen** ja liturgina toimi edellinen, eläkkeellä oleva kirkkoherra **Sakari Vihma**. Hän lähetti myös seppelpartion tehtäväänsä. Hiltusen saarna oli veteraaneja kunnioittava ja puhutteleva. Esimerkiksi otettakoon saarnan loppurukouksen kaksi viimeistä lausetta: ”Anna meidän uskossa turvautua Sinun ristintyöhösi, ja uskoa sen ansiosta kaikki syntimme anteeksiannetuiksi. Jeesus, johda meidät kaikki läpi viimeisten juoksuhautojen aina isänmaan kamaralle saakka”.

Erinomaisen lounaan, jonka tarjoilussa avustivat Vekaranjärveltä tulleet varusmiehet, jälkeen oli päiväjuhla. Tervehdyssanat esitti sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Olavi Eronen**. Juhlapuheen piti kansanedustaja **Markku Laukkanen**. Puheessaan hän kosketteli Suomen asemaa Euroopan unionissa.

Tervehdyksensä esittivät Valkealan kunta, kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Tuomo Hasu**, ortodoksinen seurakunta, rovasti **Leo Huurinainen**, Puolustusvoimat, Kymen Sotilaslääninkomentaja eversti **Juhani Kääriäinen**. Tapahtuma liittyi Valkealan kunnan Elovalkeat tapahtumaan ja tervehdyksen esittivät Elo – Matti, **Risto Simola** ja Elo – Maija, **Päivi Porkka.** Nuorten puheenvuoron käytti lukion 2. luokan oppilas **Niko Kokko**, jonka iso - isä oli Mannerheim ristin ritari (nro 84) Lauri Kokko.

Basso/baritoni **Heikki Aalto** lauloi **Mari Lehtisen** säestämänä Paavon virren ja Kari Tikan Armolaulun. Musiikista vastasivat Rakuunasoittokunta johtajana musiikkimajuri **Raimo Maaranen** ja Pohjois-Kymen Sotilaspoikakuoro ja orkesteri johtajana **Pekka Suomalainen.**

Tilaisuuden päätössanat lausui sotilaspastori **Jari Nordman** Karjalan Prikaatista.

Valkealalaiset liikennöitsijät, **Hannu Laurila** ja **Veli-Matti Puolakka** lahjoittivat kuljetukset ruokailuun. Lukuisat toiset järjestöt ja liikelaitokset osallistuivat talkoisiin ja juhlan kustannuksiin.

ROOPE NIEMINEN

Perinnetyö sai apurahan

Sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiönpuheenjohtaja **Gunnar Laatio** luovutti säätiön myöntämän 1 000 euron apurahan Oulun yliopiston opiskelijalle **Taija Nivalle** Pohjois-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin toimistossa 23. elokuuta järjestetyssä kahvitilaisuudessa. Kuvassa Gunnar Laatio kättelee Taija Nivan pro gradu työn valvojan professori **Jouko Vahtolan**. Työn aiheena Taija Nivalla on rintamaveteraanien perustusturvan kehitys vuosina 1965 – 1987. (A.S.)

Satakunnan naiset virkistäytymässä

Satakunnan Sotaveteraanipiirin Naistoimikunnan kesäinen liikunta- ja virkistysretki suuntautui tänä vuonna Päivölän kansanopistoon 40 osanottajan voimin. Aamukahvin yhteydessä rehtori **Juha Vuorinen** esitteli kansanopistoa ja sen 110-vuotista historiaa.

Ja sitten meitä jo vietiin pikapikaa tuolijumppaan, mikä tehokkuudessaan sai hien virtaamaan jopa ohjaajamme **Terhi Kuupon** otsalle. Venytä, suorista, pyöritä, ojenna, taivuta! Komennot kaikuivat toinen toisensa jälkeen milloin tangon, milloin polkan tahtiin ja näin käytiin läpi kaikki lihakset päästä varpaisiin. Uskomattoman tehokasta ja ihan vain omalla tuolilla suoritettuna. Tällaista jumppaohjelmaa pitäisi muistaa käydä läpi joka aamu kotonakin fyysisen vireyden kohentamiseksi ja ylläpitämiseksi. Myös sauna uima-altaineen oli käytettävissä koko päivän ajan, ja moni kävikin virkistäytymässä siellä.

Ruokailun jälkeen oli taas hengen ravinnon vuoro: Rehtori piti esitelmän Marsalkka Mannerheimistä keskittyen marskin elämän pääpiirteitten lisäksi hänen suhtautumiseensa kanssaihmisiin. Isän jätettyä perheensä ja äidin kuoltua sekä muiden vastoinkäymisten jälkeen Mannerheim 20-vuotiaana oli isätön, äiditön, koditon, rahaton ja kahdesta koulusta erotettu; ei kovin lupaava alku suurmiehen elämälle. Myöhemmin iltapäivällä tutustuimme myös kirjastonhoitaja **Olavi Liukkosen** keräämään Mannerheim-kokoelmaan, joka esittelee Marsalkan elämää, hänen sukuaan ja lisäksi Mannerheim-ristin ritareita. Kirjallisuutta löytyy 22 maasta 20 kielellä. Kokoelma siirrettiin tämän vuoden alussa Päivölän kansanopiston suojiin.

Avajaisjuhlasta sekä kokoelmasta kerrottiin Sotaveteraani-lehden numerossa 2/2004. Tutustuimme rehtorin opastuksella myös maanpuolustuksen perinnehuoneeseen, josta löytyy Valkeakosken-Sääksmäen sotaveteraanien keräämää esineistöä.

Paljon liikuntaa saimme päivän mittaan monessa muodossa, kun siirryimme rakennuksesta toiseen. Iltapäivän ohjelmaan kuului myös pitempi kävelylenkki Päivölän mäellä, jossa asutusta on ollut ainakin jo 1300-luvulla. Merkki aikaisemmasta asutuksesta lienee metsän siimeksestä löytyvä uhrikivi. Mukavan päätepisteen kävelylenkillemme muodosti veteraanilaavu ja siellä nautitut, rehtorin omakätisesti keittämät pakkikahvit!

Päivän päätteeksi saimme silmäniloa Tilkkuyhdistys Finn Quilt ry:n tilkkutyönäyttelystä, jossa jäsenistö ympäri maata esitteli kädentaitojaan. Jätimme hyvästit isännällemme laulamalla Satakuntalaisten laulun. Hengen ja ruumiin puolesta virkistäytyneenä palasimme 'kautta Urjalan, läpi Huittisten' kotikonnuillemme 'kauas missä katse kantaa yli peltojen'.

SIRKKA KANERVA

Suomen Naisten huoltosäätiön nimi muuttuu

Vuonna 1944 lakkautetun Lotta Svärd –järjestön perustama Suomen Naisten Huoltosäätiö on ottanut käyttöön järjestöön viittaavan nimen. Suomen Naisten Huoltosäätiö toimii jatkossa nimellä Lotta Svärd Säätiö - Lotta Svärd Stiftelsen. Uusi nimi hyväksyttiin Patentti- ja rekisterihallituksessa kesäkuun lopussa.

Säätiön hallitus halusi ottaa alkuperäisen nimen käyttöön, koska tänä vuonna Lotta Svärd -järjestön lakkauttamisesta ja Suomen Naisten Huoltosäätiön perustamisesta on tullut kuluneeksi tasan 60 vuotta. Säätiö on toiminut vuodesta 1944 asti Suomen Naisten Huoltosäätiö -nimisenä, koska sodan jälkeen Lotta Svärd –sanojen käyttö oli mahdotonta.

Lotta Svärd Säätiön toiminta-ajatuksena on kuntouttaa ja avustaa entisiä lottia sekä vaalia lottaperinnettä. Kuntoutukseen osallistuu säätiön kustantamana vuosittain 1 000-1 500 lottaa. Lottaperinnettä säätiö vaalii mm. ylläpitämällä Tuusulassa Syvärannan Lottamuseota.

Lotta-Juhlakonsertti Finlandia-talossa

60-vuotisjuhlan kunniaksi Lotta Svärd Säätiö järjestää 5. lokakuuta Finlandia-talossa Lotta-juhlakonsertin, jossa esiintyvät mm. sopraano **Mari Palo**, Suomen filharmoninen kuoro, Kaartin Soittokunta ja Helsingin Sotaveteraanikuoro. Lipputuotot käytetään vähävaraisten lottien auttamiseen.

Tekeillä myös elokuva lotista

Parhaillaan Lotta Svärd Säätiö on myös tekemässä lotista kertovaa elokuvaa yhdessä Fantasiafilmin kanssa. Lupaus-nimisen elokuvan ohjaa Ilkka Vanne ja sen pääosissa nähdään Laura Birn, Karoliina Vanne ja Hanna Lekander. Elokuva tulee ensi-iltaan joulukuussa 2005.

Sotaveteraaniliiton Naisjärjestön tilastotietoja vuodelta 2003

Naisjärjestö laatii vuosittain toiminnastaan tilastot. Niistä selviää monia tärkeitä asioita. Naisjaostoja oli vuoden lopussa 283 ja jäseniä niissä oli 38 223. Eniten naisjaostoja ja jäseniä oli Etelä-Pohjanmaalla, jossa sotaveteraanipiirin alueella on 30 naisjaostoa ja niissä 6 411 jäsentä. Naisjaoston jäsenmaksu vaihteli 0,2 eurosta 11 euroon. Avustuksiin naiset käyttivät yli 88 000 euroa ja kuntoutukseen ja virkistykseen yli 295 000 euroa. Järjestettyjä tilaisuuksia oli 4 809, joissa osallistujia oli yli 221 000. Retkiä tehtiin 1 177, joille osallistui yli 38 000 henkilöä.

Sundsberg

Merellinen asuinalue Kirkkonummella. EKE

Lomakohteeksi historian ja kulttuurin

SUOMUSSALMI

Historiallisia kohteita
* Raatteen museotie ja Vartiomuseo
* Talvisota Suomussalmella -näyttely Raatteen Portissa. Uutuutena Talvisodan Monumentti! Puh. 08-721 450, www.raatteenportti.fi
* Opastetut kiertoajelut Raatteeseen (3-4 h)

Kulttuuria
* Kuiva- ja Hietajärven vienankarjalaiskylät
* Suomussalmen esihistorian näyttely Jalonniemi-talossa
* Oilolan käsityömyyntinäyttely
* Kiantalaivaristeilyt Ilmari Kiannon Turjanlinnaan
* Pienoismallinäyttely

Majoitu mukavasti
* Scandic Kiannon Kuohuissa. Kysy virkistys- ja kuntolomia, puh. 08-710 770, www.scandic-hotels.com

Lisätiedot ja opasvaraukset:
Suomussalmen Matkailutoimisto
PL 110, 89601 SUOMUSSALMI
Puh. (08) 6176 2243
tourist.office@suomussalmi.fi
www.suomussalmi.fi

Kokoonnutaan

PÄÄMAJAN UPSEERIT
Sotiemme 1939-1945 Päämajassa palvelleet upseerit kokoontuvat perinteiselle veljeslounaalle to 14.10. klo 13.00 Helsinkiin Katajanokan Kasinon Karimosaliin. Arkipuku.
Tilaisuudessa esitelmöi everstiluutnantti evp Tapio Skog aiheesta: ”Suomalaiset upseerit autonomian aikana Venäjän keisarillisessa armeijassa ja laivastossa”.
Ilmoittautumiset ravintolan hovimestarille puh. (09) 6222 722
Mahdolliset tiedustelut/ yhteydenotot sihteeri Olli Vuoriolle puh. (09)534439 tai GSM 050-5639872.
Välittäkää tietoa edelleen. Tervetuloa!
Järjestelytoimikunta

***

Raskas Psto 41:n veteraanit
Kokoonnumme to 7.10. kello 14.00 Ravintola Motissa, Töölöntorinkatu 2, Helsinki.
Tilaisuudessa kuulemme 21 Prikaatin Perinneyhdistyksen Ilomantsin taistelun 60-vuotisjuhlasta Möhkön kylässä 6.8. sekä osallistumisestamme 7.8. valtakunnalliseen 60-vuotisjuhlaan Ilomantsissa.
Tervetuloa vaimon, perheenjäsenen tai seuralaisen kanssa.
Ennakkoilmoittautumiset Jaakko Kasurinen (09)854 7211 tai 040-725 0450
Esa Pirtinheimo (09)724 4132 tai 041-5480225.

***

Upseerikoulun 57. kurssin vuosilounas on ke 3.11. klo 12.00 Helsingin Suomalaisella Klubilla, Kansakoulukuja 3, 00100 Helsinki. Lounasesitelmän pitää everstiluutnantti Pertti Yrjölä aiheesta Miehittämättömän lentotiedustelujärjestelmän käyttö Suomessa. Lounaan hinta on 16 euroa (ilman juomia). Kurssiveljet voivat osallistua lounaalle elämänkumppaninsa tahi muun perheenjäsenen tai seuralaisen kanssa. Ilmoittautuminen Klubin vahtimestarille puhelimitse (09) 694 6644 tai faksilla (09) 694 6090 viimeistään edellisenä päivänä.

***

UK 59 kokoontuu **60-vuotisjuhlalounaalle** Helsingin Suomalaiselle Klubille Kansakoulukuja 3 pe 12.11. klo 12.00. Ohjelmassa mm. everstiluutnantti Leo Skogströmin esittämiä näytteitä hänen johdollaan tuotetusta uudesta Suomen sodat 1939-45 multimediaohjelmasta, johon on koottu uusimmalla tekniikalla yhdeksän kesän 1944 ratkaisutaistelua sekä niihin liittyvät rintamasuuntien tapahtumat. Lisäksi on musiikkia ja kurssiveljien puheenvuoroja. Klo 10.30 on kunniakäynti Hietaniemen sankarihaudalla. Mukaan pääsevien kokoontuminen kappelin pihalla. Koskelan-Hietaniemen bussi 55A lähtee Rautatientorilta kellotornin pysäkiltä klo 9.42 ja 9.58.

Pöytiin tarjoiltavan lounaan hinta on 25 euroa, lisäksi juomat. Ilmoittautumiset 9. 11. mennessä klubin vahtimestarille puh. (09)6946644. Ilmoittautuessa mainittava yksikkö, johon Niinisalossa kuului. Kunniamerkit. Tarkempia tietoja antavat tarvittaessa Risto Lundén puh. (09)724 7926 ja Pentti Elovaara (09)672 344. - Toimikunta

Työtytöt!
Naisten vapaaehtoisessa työpalvelussa vuosina 1941-1945 olleet työtytöt.
Kokoonnumme vielä kerran ti 19.10. kello 15.00, ravintola Zinnkeller, Meritullinkatu 25, (Liisankadun kulma) 00170 Helsinki.
Bussi 18 ajaa Simonkadun ja Ateneumin pysäkin kautta pitkin Liisankatua. Sotamuseo on lähellä, jossa tilaisuus käydä maksutta.
Pullakahvi/tee 6 euroa. Lounasta haluavat voivat tulla aikaisemmin syömään. Ennakkoilmoittautuminen suotavaa, Inkeri Brotherus puh. (09) 485 071, Benita Pasanen (09) 461 129 tai Irja Kallio puh. (09) 676 236. Levitä sanaa! Tervetuloa.

***

Kuistion pataljoona (II/JR 58) kokoontuu lounaalle Seinäjoella Hotelli Lakeuteen pe 24.9. klo 11.00. Veljet, ottakaa vaimonne tai seuralaisenne mukaan. Ilpo Nikula.

***

JR7:n (Tyrjän Rykmentin) veteraanit läheisineen kutsutaan viettämään rykmentin kirkkopyhää Ruokolahdelle su 14.11. ja muistelemaan 60 v. sitten tapahtunutta kotiuttamista.
Ohjelma
Klo 10.00 Jumalanpalvelus Ruokolahden kirkossa, saarnaa JR7 veteraani, rovasti Matti Hakkarainen. Lappeenrannan Seudun Veteraanikuoro avustaa. Jumalanpalveluksen jälkeen kunniakäynti sankarihaudoilla.
Siirtyminen Immolaan K-S:n Rajavartioston varuskuntaan.
Klo 12.15 Lounas ruokalassa
Klo 13.00 ”Kotiuttamisjuhla” liikuntasalissa
Mm. Ratsuväen Perinnesoittokunta ja Lappeenrannan Seudun Veteraanikuoro esiintyvät
Klo 15.00 Tutustuminen Rajamuseoon
Tiedustelut ja ilmoittautumiset 3.11. mennessä: Juhani Hämäläinen 0500-252798, Jukka Kinnunen 040-7480785 ja Juha Koivisto 041-4948555.
Tarvittaessa pyritään järjestämään yhteiskuljetuksia.

***

Kymenlaakso:
Piirin kylpylämatka Fra Mare kylpylään 10.10. – 17.10.2004. Pikaiset ilm. ja tied. piiriin puh 0400 655 283. Muutama paikka jäljellä.

Hengellisen työn neuvottelupäivä Elimäellä seurakuntakeskuksessa 28.9. klo 9 – 15.00. Tilaisuuteen osallistuvat piirihallitus ja hengellisten toimikuntien puheenjohtajat.

Kouvolan Sotaveteraanit ry:n syyskokous Tuulensuojassa 18.11 klo 15. Tarkempi kutsu paikallisissa lehdissä.

Pohjois-Pohjanmaa:
Piiri järjestää hengellisen työn virikepäivän torstaina 23.9. Piippolassa. Seudun nuoremman papiston edustajia on kutsuttu tilaisuuteen.

-erilliset kutsut on lähetetty yhdistyksille ja tapahtumaan osallistuville

Piirin IV virkistysleiri pidetään 18.-22.10. Raudaskylän Kristillisellä Opistolla. Leirin johtaa Asko Kylänperä Muhokselta. Ilmoittautumisohjeet on lähetetty yhdistyksille.

Syksyn neuvottelupäivät ja piirihallituksen kokous pidetään tiistaina ja keskiviikkona 9.-10.11. Oulun Edenissä. Ohjelmassa mm. veteraanityön ajankohtaiset asiat ja talous- ja toimintasuunnitelmat vuodelle 2005. Allasosaton palvelut ovat vapaa-aikana neuvottelupäiville osallistuvien käytössä

Pohjois-Pohjanmaan Sotaveteraanipiiri toivottaa veteraanit ystävineen lämpimästi tervetulleiksi syksyn tilaisuuksiin.

Tuomme palveluja kotiinne
Vanhushoiva ry
Tiedustelut
Marita Hirvonen
Puh. (013) 318 022
GSM 050 339 9501
Sähköposti: marita.hirvonen@vanhushoiva.inet.fi
Palvelumme kuuluvat kotitaloustyöstä myönnettävän verovähennysoikeuden piiriin

ELÄMÄNLAATUA VIRTSANKARKAILUUN!
Lievästä virtsankarkailusta kärsiville kotimaiset pestävät kosteussuojat: housut ja irroitettava imuosa.

Miehille ja naisille
Koot: S, M, L, XL ja XXL
Tippamainen virtsankarkailu 0,5 dl,
Lievä virtsankarkailu 0,75 dl.
Tilaukset P-Stitch
Haltonintie 5, 47400 KAUSALA,
Puh 05 353 0224
Saatavana myös hyvinvarustetuista apteekeista
VIVAMUS

APUA LONKKAVAIVOIHIN!
Oikean lonkkani vaivoista johtuen olin joutua leikkaukseen. Vaivoihin löytyi kuitenkin apu eräästä apteekissa myytävästä lääkkeestä, ja vältyin leikkaukselta. Otettuani lääkettä, myös kynteni alkoivat kasvaa nopeasti. Niitä on leikattava usein.
Olen antanut kyseisestä lääkkeestä tietoa monille ja he ovat saaneet avun lonkkavaivoihinsa ja välttyneet leikkaukselta (Jorma Salonen).
Rekankuljettaja kertoo: ”Minulta aiottiin leikata molemmat lonkat. Myös selkäni oli kipeytynyt. Sydänvaivoista johtuen leikkausta ei voitu tehdä. Pääsin eläkkeelle 60-vuotiaana. Otettuani tabletteina myytävää lääkettä, vaivani paranivat lyhyessä ajassa”.
Asiasta tarkemmin kiinnostuneet ottakaa yhteyttä:
Jorma Salonen
Päivärinteentie 9, 37120 Nokia
puhelin 040-540 6500

Haetaan yhteyttä

Haluaisin tietoja setäni **Martti Johannes Luomalan** viimeisistä vaiheista. Hän oli syntynyt 20.12.1917 Kaustisella. Js. Joukko-osasto JR 29/5 Kpk, tstlähetti. Taistelupaikat: Tsiipakka, Laaja, Yläjoki, Peski, Sompa, Salmenniska, Säämäjärvi, Prääsä, Vilga, Suunujoki, Kiipuro, Kuuttilahti. Hän kaatui 10.7.1944 Pitkärannassa Nitjärven Keliojalla. Siunattu kentälle jääneenä. Haluaisin tietoja veteraaneilta, jotka mahdollisesti Martti-sedän tunsivat.
Yhteydenottoja toivoen Paavo Peltola, 68300 Kälviä. Puh./faksi (06)835 0372

***

Er.Os.Sompi toimi Sodankylän Korvasessa syksystä 1942 syksyyn 1944. Löytyykö vielä veteraaneja, jotka ovat palvelleet kyseisessä yksikössä.
Pyydän ystävällisesti ottamaan yhteyttä, Lauri Hihnavaara, Snövägen 7 A, 97633 Luleå, Sverige

***

Jag önskar kontakt med veteraner, som kände min far, Aller, Elis Gustav, f. 1917 i Kimito. Han deltog i vinterkriget i 2KKK/1Pr, samt i fortsättningskriget på Örö och III/4RPr och Ään.RPr. Ev. foton tas gärna emot. Jaakko Aller, Mäntytie 5, 25330 Kuusjoki. 02-7341390, 044-5673987.
E-mail jaakko.aller@jippii.fi

***

Etsin henkilöitä, jotka olivat 21.6.1944 Lotinanpellolla Syvärillä ja jotka mahdollisesti tietäisivät ja muistaisivat jotakin henkilöstä nimeltään Siegmund ”Sigge“ Söderholm. Sigge oli ”taiteilijasieluinen” kersantti joukko-osastossa 2/Järr.Psto 3. Pyydän kyseisestä henkilöstä jotakin tietäviä ottamaan yhteyttä, Tarja Nironen, puh. 040-5471824.

***

Löytyykö aseveljiä, jotka tunsivat isäni **Pauli Kalle Kakriaisen**, syntynyt 1.12.1916, Mikkelin maalaiskunnassa. Talvisodassa yksikkö Kev.os. 13. Jatkosodassa URR/3.eskadroona.
Yhteystiedot: Timo Kakriainen, Kankaanpääntie 2, 50100 Mikkeli, puh. (015) 335 489 tai 050 5914 466.

***

Oletko nähnyt/kuullut/tuntenut enkelin läsnäolon? Teen aiheesta kirjaa, joten otan kaikki kokemukset kiitollisena vastaan. Voit kirjoittaa myös nimettömänä, sillä julkaisen kirjassa ainoastaan henkilön sukupuolen. Yhteystietoni ovat: Nina Ramstadius, Mariankatu 4 B 18, 24100 SALO.
e-mail: nina.ramstadius@ebaana.net

***

Tietoja suojeluskuntien puhallinmusiikista:
Onko teillä mahdollisesti tietoja suojeluskuntamusiikista ja/tai erityisesti suojeluskuntien puhallinmusiikista? Tutkija etsii/kerää tietoja tähän aiheeseen liittyvistä asioista, ja kaikki asiaan liittyvät tiedot ovat arvokkaita. - Tiedot voi lähettää joko Suomen Sotaveteraaniliiton toimistoon, osoite Korkeavuorenkatu 41 A 7, 00130 Helsinki tai esim. sähköpostitse osoitteeseen kasu@tpu.ee
Kaarle Sulamaa

Sotaveteraaniliitto uudisti internet -sivustonsa

Suomen Sotaveteraaniliitto ry:llä on ollut toiminnassa jo lähes kahdeksan vuoden ajan omat internetsivut. Vuosien kuluessa sivujen tekniikka ja käyttötapa ovat muuttuneet niin paljon, että uudistus katsottiin välttämättömäksi. Sivusto ei vielä kokonaisuudessaan ole aivan valmis, mutta keskeiset toiminnat ovat jo käytössä.

Tavoitteena oli selkeyttää sivustoa kokonaisuudessaan ja palvella entistä paremmin eri-ikäisiä käyttäjiä, liiton omia sisäisiä tarpeita unohtamatta. Tämän vuoksi juuri kentän järjestötyössä ja muussa sotaveteraanityössä mukana olevien tarpeet on pyritty ottamaan huomioon.

Myös sivujen väritykseen, ylläpidon helppouteen, käytettävyyteen ja avautuvuuteen kiinnitettiin erityisesti huomiota. Värimaailman suunnittelussa on pyritty huomioimaan heikkonäköisyys ja värisokeus. Ulkoisille käyttäjille näkyvien osien lisäksi liiton omiin tarpeisiin on tehty salasanojen takan olevat sivustot.

Merkittävä uudistus on myös verkkokauppa, josta internetin kautta voi katsella ja tilata erilaisia liiton myyntituotteita kuten esimerkiksi adresseja, kortteja, merkkejä ja lahjaesineitä. Sotaveteraaniliiton laaja musiikkivalikoima on myös hyvin esillä. Muutamista äänitteestä voi jopa kuunnella musiikkinäytteen, mikäli tietokoneessa on äänikortti ja kaiuttimet.

Ajankohtaisia tapahtumia ja uutta tietoa

Verkkosivuille päivitetään ajankohtaisia asioita ja tapahtumia. Myös tärkeät käytännön asiat on nostettu omien linkkien alle. Tällaisia ovat esimerkiksi tärkeä veteraanien itsenäinen selviytyminen. Rintamalisä, ylimääräinen rintamalisä ja veteraanikuntoutus selvitetään aikaisempaan tapaan. Sivulta löytyy myös veteraanien muistelmia kuvineen.

Verkkosivuilla voi selata *Sotaveteraani -lehden* tämän vuoden numeroita. Lehden sivut aukeavat laajakaistayhteydellä nopeasti, mutta modeeminopeudella sivujen lataaminen on hitaampaa. Modeemin käyttäjät on pyritty ottamaan huomioon jo pääsivuja tehdessä, joten raskaita kuvia ja erilaisia flash -toimintoja on tarkoituksella vältetty. Myös sivujen tekstien fontti on määritelty iäkkäiden näkökyvyn mukaan.

Sivustosta on suunniteltu mahdollisimman interaktiiviseksi. Toivomme palautetta niiden edelleen kehittämiseksi. Sivuston on Sotaveteraaniliiton kanssa yhteistyössä toteuttanut Yritys- ja ympäristöviestintä YVI Oy:stä Eeva-Liisa Vallin ryhmineen. Sivujen osoite on entinen, *www.sotaveteraaniliitto.fi*

Menninkäisen Palvelukoti
Kontiolahti
puh. 013-256 0400

Suosittelemme veteraaneille
McDonahg:
VUORISTON KAUNOTAR
väkevä ihmissuhdedraama
jatkaa ohjelmistossa
Taava Hakala:
MAURImyrsky
Kotimainen kantaesitys
Jussi Siirilän romaanista
ensi-ilta 25.9.
Tola - Järvinen:
PALJON ONNEA VAAN
Farssin ensi-ilta 5.11.
Lippukassa (016) 258232
www.kemi.fi/teatteri
Teatteri-hotellipaketit
Cumuluksessa / Merihovissa
KEMIN KAUPUNGIN TEATTERI

MIKKELIN TEATTERI
Lasse Heikkilä
Balladi Ihantalasta
Ensi-ilta 23.9. klo 19.30
esittää Timo Närhinsalo
Perola - Närhinsalo
Korvikekahvia paperinarukengissä
Ensi-ilta 3.12. klo 19.30
Ilmari Turja
Päämaja
Ensi-ilta 4.12. klo 19
ohjaus Paavo Liski
Katso samalla lipulla Balladi Ihantalasta, Korvikekahvia paperinarukengissä, Päämaja. Yhteislippu 30 euroa.
Ray Cooney
HULVATON HOTELLI
farssin ensi-ilta oli 10.9.
(015) 411 0440
www.mikkelinteatteri.fi

Jyväskylän kaupunginteatteri
JYVÄSKYLÄN KAUPUNGINTEATTERIN OHJELMISTO SYKSYLLÄ 2004
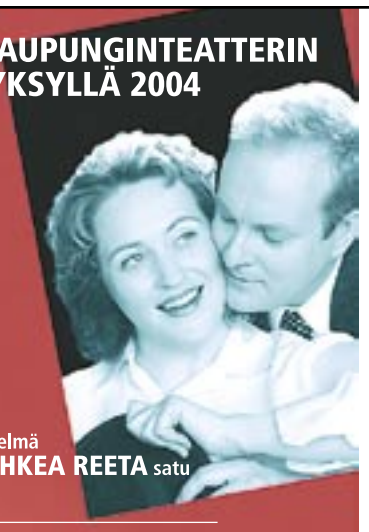
Suuri näyttämö
Hella Wuolijoki
JUURAKON HULDA
romanttinen komedia
ensi-ilta 4.9.2004
Ohjaus Hannele Rubinstein
Marjo Niemi
JUAKSE KO HULLU!
värikäs tragikomedia
ensi-ilta 20.11.2004
Ohjaus Irene Aho
Ohjelmistossa jatkavat
PÄÄTALO musiikkinäytelmä
UPPO-NALLE JA ROHKEA REETA satu
Pieni näyttämö
Ohjelmistossa jatkavat
MOBILE HORROR komedia
HEIKKO ESITYS! Tuuletusta ja draamaa
VAUVATEATTERI Sydämen käärin silkkiliinaan
Lippumyymälä näytäntökaudella
ma–pe klo 12–18 (esityspäivinä klo 12–19)
la klo 12–19
puh. (014) 624 200
www.jyväskylä.fi/kaupunginteatteri

KOMEDIATEATTERI ARENA

www.komediateatteriarena.fi • Hämeentie 2, 00530 Helsinki
Liput (09) 270 90 530 tai Lippupalvelu

Rajaveteraaneja läheisineen ja isäntineen päiväjuhlassa. Eturivissä oik. kenraaliluutnantti Yrjö Kärkkäinen, rouva Iris Lahti, kontra-amiraali Jaakko Smolander, kauppaneuvos Per Heinrichs ja everstiluutnantti Mikael Heinrichs.

Rajaveteraaneilla juhlavuoden kokoontuminen

Rajavartiolaitos kutsui 85-juhlavuotensa kunniaksi jatkosodan rajajääkärijoukkojen veteraanit yhteiseen asevelijuhlaan Kaakkois-Suomen rajavartiostoon Imatran Immolaan 18. elokuuta. Kutsua noudatti noin 150 veteraania saattajineen.

Juhlapäivä alkoi lippujen juhlistamalla varusmiesten valatilaisuudella, jota veteraanien lisäksi oli seuraamassa suuri joukko varusmiesten omaisia. Rajavartiolaitoksen päällikkö, kontra-amiraali **Jaakko Smolander** ja laitoksen entinen päällikkö, kenraaliluutnantti **Yrjö Kärkkäinen**, joka toimii nykyisin rajaveteraanien oltermannina, suorittivat varusmiesrivistön katselmuksen, jonka jälkeen sotilaspastori **Veli-Matti Kosonen** toimitti kenttähartauden. Juhlallisen vannomisen johti veteraanien perinnetyöryhmän puheenjohtaja, kauppaneuvos, majuri **Per Heinrichs**. Rakuunasoittokunnan säestämän *Valalaulun* ja esittämän *Finlandia-hymnin* jälkeen Raja- ja merivartiokoulun johtaja, eversti **Jorma Kosunen** ylensi alokkaat rajajääkäreiksi ja rajavartiolaitoksen päällikkö esitti heille tervehdyksensä.

Seppelpartio kävi kunnianosoituksella Rajamies-patsaalla.

Veteraanijuhla

Liikuntasalissa vietetty päiväjuhla alkoi lippujen saapumisella. Kaakkois-Suomen Rajavartioston komentaja, eversti **Pasi Kostamovaara** toivotti juhlaväen tervetulleeksi korostaen veteraanien ansioita isänmaamme vapauden puolustamisessa ja heidän velvoittavaa esimerkkiään tämän päivän rajamieskoulutuksessa. Rakuunasoittokunnan ja Vuoksen mieslaulajat -kuoron esitysten jälkeen rajaveteraani, opetusneuvos **Antti Henttonen** piti juhlapuheen. Hän onnitteli juhlivaa rajavartiolaitosta sen menestyksellisestä toiminnasta kotimaan rajoilla sekä EU:ssa saavuttamasta arvonannosta, niin että sitä pidetään paljolti esikuvana suunniteltaessa EU:n uusien ulkorajojen vartiointia. Hän esitti kiitoksen myös laitoksen ja sen yhteydessä toimivan Rajamme vartijain säätiön veteraanien perinnetyölle antamasta arvokkaasta tuesta.

Puheen aiheena oli rajajoukkojen toiminta jatkosodassa. Erilliset rajakomppaniat toimivat hyökkäysvaiheessa suuntiensa sotatoimiyhtymien kärkijoukkoina joutuen tiheään vaihtamaan alistussuhteita. Asemasodan alkaessa ne koottiin kahdeksaksi erilliseksi pataljoonaksi. Kannaksen ja Aunuksen kannaksilla ne osallistuivat kiinteän rintaman etulinjataisteluihin, mutta joutuivat pohjoisempana käymään harvan puolustuksen korpisotaa, jossa pataljoonan kenttävartioilla saattoi olla vastuu 50-70 km leveästä linjasta. Kesällä 1944 kahdeksasta pataljoonasta kuusi keskitettiin Raja-Karjalaan torjumaan menestyksellisesti venäläisprikaatien läpimurtoyrityksiä. Välirauhan jälkeen osa pataljoonista määrättiin rauhansopimuksen rajalle vartiointitehtäviin. Neljästä pataljoonasta muodostettu Rajajääkäriprikaati kuljetettiin Lappiin, jossa se eteni saksalaisten perässä Itä-Lapin teitä torjuen venäläisten halun tunkeutua Suomen puolelle. Erillisosasto Petsamo siirrettiin Kemiin torjumaan saksalaisten pyrkimyksiä tuhota Kemin teollisuuslaitokset.

Sotatoimiyhtymät pitivät rajajääkärijoukkoja halukkaasti käytössään, mikä johti usein vaihtuviin komentosuhteisiin ja kuluttaviin tehtäviin. Niiden kokonaistappiot kaatuneina ja kadonneina olivat yli 1 800 miestä, mikä vastaa kuutta rajajääkärikomppaniaa. Puhuja totesi rajajoukkojen tehokkuuden johtuneen niiden runkona toimineista ammattirajamiehistä ja heidän luomastaan rajamieshengestä sekä kyvykkäistä komentajista, joista monet etenivät sodan jälkeen johtaviin tehtäviin rajavartiolaitoksessa ja puolustusvoimissa.

Eversti **Juhani Kääriäinen** esitti sotilaslääänin ja upseerikokelas **Matti Heikka** varusmiesten veteraanien työtä arvostavat tervehdykset.

Rajaveteraanit kokoontuvat pataljoonien yhteiseen asevelijuhlaan seuraavan kerran kahden vuoden kuluttua. Välivuonna on kokoontumisia pataljoonittain.

Runsaita sanasaaliita

Lehtemme kesäkuun numeron sanakilvassa oli purettavana sana ”korpraali”. Sanasaalis oli jälleen runsas: toimituksen kertomien 22 mallisanan lisäksi kertyi lukijoilta peräti 94 kilpailusäännöt selvästi täyttävää sanaa: aari, aika, airo, alkali, alkio, alpi, apila, arki, aro, arpa, ilko, kaali, kaalo, kaari, kaira, kaisa, kali, kalori, kalpa, kapa, kapalo, kapio, kapo, karpalo, karpio, kilo, kilpa, klapi, koro, koala, koi, koipi, koira, kola, kolari, koli, kopara, kopla, kopra, koraali, kori, korpi, korri, laaki, laakio, laari, lakio, lako, lapa, lari, liira, lika, liko, lipa, liro, loira, loka, lokari, loki, lori, okapi, okra, olka, opaali, ora, oraali, orko, ori, paali, pakari, pako, pakra, palko, para, pari, parila, parka, pilari, pilari, ploki, poika, poka, pokaali, polaari, porari, raaka, raila, rapi, rapu, rial, ripa, roka, ruoka, rupi.

Lisäsanoja lähettäneiden kesken arvottiin kolme Yrjö Jylhän Kiirastuli kirjaa. Arpa suosi seuraavia vastaajia: **Esteri Aaltonen** Nurmijärvi, **Unto Seppälä** Kuusankoski ja **Aino Löttö** Nivala. Onnittelemme voittajia.

Tällä kertaa julistetaan riepoteltavaksi sana, josta aivan varmasti kertyy jälleen toista sataa sanaa. Kilpasana on näet ”suunnitelma” Toimituksen sen kirjaimista rakentamat 80 uutta sanaa ovat sivulla 47.

Pyydämme, että lukijamme järjestävät pimenevien iltojen ratoksi lähipiirisään kilpailuja, joissa määräajassa, esimerkiksi 20 minuutissa, rakennetaan suunnitelma-sanan kirjaimista perusmuodossa olevia yleiskielemme nimisanoja.

Sanat, joita ei ole toimituksen luettelossa, pyydämme kertomaan lehden marraskuun numerossa julkaistaviksi. Vastaukset lähetetään viimeistään 11. lokakuuta Sotaveteraani-lehden toimitukselle postikortilla tai kirjeessä osoitteella Korkeavuorenkatu 41 A 7, 00130 Helsinki, faksilla numeroon 09 - 6126 2020 tahi sähköpostissa osoitteella anni.grundstrom@sotavetera aniliitto.fi Kirjekuoreen pyydetään kirjoittamaan sana Sanakilpa.

Tällä kertaa vastaajien kesken arvotaan kolme CD-musiikkilevyä. Niiden lähettämistä varten on tietenkin tarpeen merkitä vastaukseen lähettäjän nimi ja postiosoite.

Virkistä muistiasi

1. Sodan vakavan luonteen vuoksi eräät huvit ja harrastukset oli Suomessa kielletty:
1. Kotoisen marjaviinin valmistus
2. Tanssiminen
3. Kuorolaulu
4. Juhannuksen vietto

2. Mitä seuraavista tehtävistä presidentti Mauno Koivisto ei hoitanut sotien aikana:
1. Palomies
2. Ammustehtaan työmies
3. Rannikkolaivaston matruusi
4. Ilmasuojelukomppanian jäsen
5. Sotamies kenttäsammutusjoukoissa
6. Konepistooliampuja
7. Pikakivääriampuja
8. Kaukopartiomies

3. Jatkosodan loppuvaiheessa eräs tuote sai kansan suussa nimen Anteeksipyyntö. Mikä se oli?
1. Tupakkarasia
2. Lahjakääröön laitettu korvikesuklaa
3. Kirja ”Mustan pörssin kauppiaan tunnustuksia.”

4. Keväällä 1940 Saksa kävi panssari- ja lentokonevoimillaan ”salamasodan” länsirintamalla. Hollannin, Belgian, Luxemburgin ja Ranskan valloitus kesti…
1. kaksi kuukautta
2. seitsemän viikkoa
3. kaksi viikkoa

5. Talvisodassa Neuvostoliitto ulotti lentopommitukset eri puolille Suomea. Laskelmien mukaan Suomeen tehtiin…
1. 943 lentopommitusta
2. 1 744 lentopommitusta
3. 2 726 lentopommitusta

6. Tammikuussa 1940, keskellä sotaa, solmittiin historiallinen, huomiota herättänyt ”tammikuun kihlaus” Mitä siis tapahtui?
1. Rintamasotilaat voivat solmia avioliiton ilman kihlausta ja kuulutuksia.
2. Suomen Työnantajien Keskusliitto STK ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto tekivät sopimuksen.
3. SAK ja suojeluskuntajärjestö antoivat yhteisen julistuksen.

Vastaukset sivulla 47

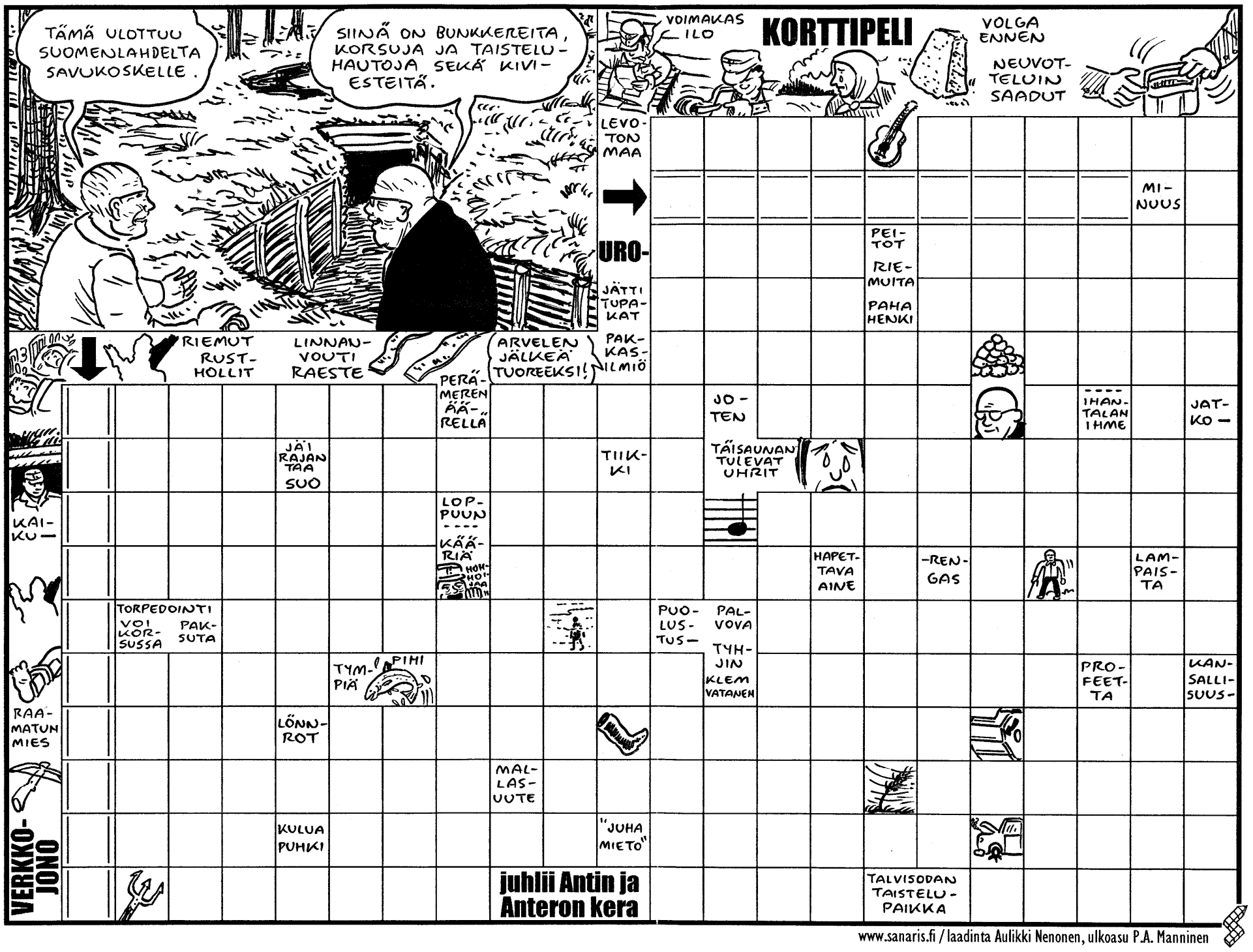

www.sanaris.fi / laadinta Aulikki Nenonen, ulkoasu P.A. Manninen

Liiton golfkilpailut Peurungassa

Suomen Sotaveteraaniliiton golfmestaruuskilpailut pidettiin 25. elokuuta Laukaan Peurungan kentällä, kesän todella kauniisti kunnioittaessa kisailevia sotaveteraaneja.

Keski-Suomen Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Risto Isännäinen** toivotti vieraat tervetulleiksi ja antoi LPG:n pojille, toimitusjohtaja **Sakari Puupposelle** ja kilpailun johtaneille **Eero Paanaselle** ja **Hannu Ristonmaalle** vallan kisojen toteuttamiseksi. Nämä kolme miestä ja kenttähenkilöstö hoitivat hommat sujuvasti. Kilpailun nopeuttamiseksi syntyi ajatus, saada ensi vuonna varusmiehiä gaddietehtäviin, eikä liene ihan mahdotonkaan toteuttaa.

Mestariksi selviytyivät naisten sarjassa **Liisa Syrjälä-Qvist,** Södra-Finland ja miesten sarjassa **Pekka Linnavirta,** Lahti.

Parhaat tulokset:

LP:
1.Pekka Linnavirta, Lahti II, tulos 87, 2. Esko Mattila, Pirkanmaa 88, 3. Tenho Ruotsalainen, Etelä-Karjala 89, 4. Vilho Paltia, Pirkanmaa 92, 5. Kauko Evälahti, Etelä-Karjala 94, 6. Eero Jokinen, Suur-Savo 95, 7. Tauno Palva, Helsinki I, 95, 8. Niilo Niemi, Lahti II 96, 9. Olavi Lösönen, Pohjois-Karjala 96, 10. Sulo Antikainen, Lahti II, 98.

PB naiset
1.Liisa Syrjälä-Qvist, Södra Finland, 31, 2. Else Nikkonen, Etelä-Karjala, 28, 3. Irma Elfvengren, Pohjois-Karjala 24, 4. Heli Palva, Helsinki, 21, 5. Leea Larvio, Helsinki, 20.

PB miehet
1.Tenho Ruotsalainen, Etelä-Karjala, 35, 2. Kauko Evälahti, Etelä-Karjala, 33, 3. Tauno Lehtiö, Helsinki 32, 4. Pekka Linnavirta, Lahti II 31, 5. Kalevi Tuhkanen, Suur-Savo, 30, 6. Esko Mattila, Tampere, 30, 7. Erkki Oksanen, 29, 8. Olavi Lösönen, Pohjois-Karjala, 29, 9. Sulo Antikainen, Lahti II, 28, 10. Paavo Korhonen, Helsinki, 27.

Joukkuekilpailu:
1. Lahti III, tulos 281, (Pekka Linnavirta, Sulo Antikainen ja Niilo Niemi), 2. Tampere, 286, (Tapio Valkama, Esko Mattila ja Vilho Paltio), 3. Suur-Savo, 296, (Kalevi Raatikainen, Kalevi Tuhkanen ja Eero Jokinen), 4. Helsinki I, 302, (Tauno Palva, Olavi Määttä ja Tauno Lehtiö).

Palkintojen jaon suoritti Suomen Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja **Markku Seppä**, joka kiitti osanottajia reippaasta ja rehdistä kisasta sekä lupasi tukea kisatoimintaa niin kauan kuin osanottajia riittää. Hän totesi myös sen liikunnallisen hyödyn ja henkisen vireytyksen, mitä tällainen harrastus veteraaneille merkitsee.

LPG:n kenttähenkilöstö antoi tunnustuksen, ettei kentällä ole koskaan ollut niin kohteliasta ja iloista joukkoa kuin sotaveteraanit olivat.

SEPPO LIETTU

Naisten mestari Liisa Qvist-Syrjälä ja miesten mestari Pekka Linnavirta myhäilevät kunniapalkintoineen.

Kilpailu on takana. Vasemmalta kilpailijat Suur-Savon Eero Jokinen ja Kalevi Raatikainen sekä Åke Qvist Södra Finlands Krigsveterandistrikt.

Golfaavat sotaveteraanit

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunta lähetti Suomen Golf-liitolle kirjeen, jossa esitettiin etujen myöntämistä golfaaville sotaveteraaneille ja -invalideille. Vastauksessaan liitto ilmoitti lähettäneensä golfseuroille kirjeen, jossa se suosittaa kentille ja seuroille erittäin myönteistä suhtautumista ehdotettuun asiaan ja toivoi, että seurat myöntäisivät sopiviksi katsomiaan etuisuuksia.

Moni kerho on ilmoittanut erityisten etujen myöntämisestä sotiemme veteraaneille.

Hankkeen käynnistäjä oli Ruotsin Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Tauno Ahtila.

MetsäTissue

Proteesiongelmia?

Brånemark System®

Sopimaton alaleuan hammasproteesi voi tehdä elämän peräti hankalaksi, mutta kahdessa viikossa voit nyt korvata alaleuan ongelmat kiinteillä hampailla! Kiinteän Brånemark-implanttiproteesin saat yllättävän edullisesti! Se on maailman tunnetuin implantti – jo yli 750 000 tyytyväistä käyttäjää!
Poikkea vastaanotollemme City-käytävään varaamaan aika, saat lisäinfoa ja arvion, onko implanttihoito sinulle oikea ratkaisu.

PLUS TERVEYS

Suusta suuhun jo yli 20 vuotta!
Aleksanterinkatu 21 A, 00100 HELSINKI, puh. (09) 622 6610

C I T Y
HAMMASLÄÄKÄRIT
TANDLÄKARNA

Fysioterapiapalveluja sotaveteraaneille

ANJALANKOSKI

Myllykosken Fysikaalinen Hoitolaitos
Seurantalo puh. **05-325 5911**,
Inkeroisten palvelukeskus,Valtatie 10
puh. **05-367 4916**

ESPOO

FYSIOSPORTTIS
Viherlaakson ostoskeskus, 02710 ESPOO
Puh. **09-540 43 40**
www.fysiosporttis.fi
e-mail: fysiosporttis@fysiosporttis.fi

Kauklahden Fysioterapia Oy
Kuninkaankartanontie 5 B
puh. **09-811 818**
Kotikäynnit lääkärin lähetteellä

Olarin Fysikaalinen Hoitolaitos Oy
Kuunsäde 10 A, puh. **09-887 0360**

Ulappatorin Fysioterapia Ky
Ulappakatu 1,
puh. **09-8091177**

Fysikaalinen Hoitolaitos Tmi Fysio-Masa
Fysioterapeutti Matti Turtiainen
Sateenkaari 1 A, Tapiola, 02100 Espoo, puh. **09-455 3138**

Espoon Fysikaalinen Hoitolaitos Ky
Tapiolan Keskustorni 5 krs.
puh. **09-466 019**

Fysioterapia Ann-Britt Rajala
Espoonlahdenkuja 4, Espoonlahden Uimahalli
puh. **09-8022083**

HAAPAJÄRVI

Fysiokolmio Ky
Kauppakatu 9, puh. **08-763 575**
Reisjärvi, Anjalantie 9, puh. **08-776 770**

HAUHO

Hauhon Lääkintävoimistelu Oy
Tiina Sissala & Antti Huikkonen
Virastotalo, 14700 Hauho, puh. **03-675 1808**

HEINOLA

Heinolan Fysikaalinen Hoitolaitos
Kirkkokatu 13, puh. **03-715 7061**

Heinolan Fysito Ky Aalto
Savontie 7, puh. **03-714 2041**

Heinolan Lääkintävoimistelu
Savontie 14, puh. **03-7154 195**

HELSINKI

Fysioterapia Salme Laukkanen Ky
• veteraani- ja lottakuntoutus
• sotainvalidi- ja sotaleskikuntoutus
Kattavat fysioterapia palvelut ja hieronta
Jalkojenhoito ja vyöhyketerapia
Palvelut myös kotikäynteinä
Sofialehdonkatu 5 a A 4, (Senioritalo Sofia & Severi)
00610 Helsinki, puh. **0500-446 484**

Fysikaalinen Hoitolaitos Nassinella
Perämiehenkatu 5, puh. **09-633 474**

Palvelukeskus Kotikallion Fysioterapia Ky
Kyläkirkontie 6-10 E, puh. **09-557 915**
Veteraanikuntoutusta ammattitaidolla,
-kuntoryhmiä veteraaneille

Lauttasaaren Fysikaalinen Hoitolaitos
Raija Kaila
Pohjoiskaari 9 A, 00200 Helsinki
Puh. **09-6820 201**
- myös kotikäyntejä

Malmin Fysioterapia
Örskinkuja 2, puh. **09-345 1551**
www.kolumbus.fi/malminfysioterapia

Myllypuron Fysikaalinen Hoitolaitos Maj-Len
18-vuoden kokemuksella sotiemme
veteraanien kuntotusta
Myllypurontie 1, Liikuntamylly, puh. **09-349 5245**
www.fysiomylly.com

Fysioterapia Hannele Immonen
Fysioterapeutit Hannele Immonen ja Susanna Tähtinen
- Myös lymfaterapia ja akupunktio
Lymfaterapeutti Heidi Holmborg
Riihitie 8, 00330 Helsinki, puh. **09-485 806**

Suursuon Fysikaalinen Hoitolaitos & Hieronta
Pakilantie 11, Suursuon ostoskeskus,
Puh. **09-724 9577**
- myös jalka-kosmetologiset palvelut

PARANTAVAT KÄDET
FYSIOTERAPIA • HIERONTA
JALKOJENHOITO • JUMPPA
AKUPUNKTIO • LYMFATERAPIA
OULUNKYLÄN KUNTOUTUS
Mäkitorpantie 19, 00640 Helsinki P. 728 2475

Pitäjänmäen Fysikaalinen Hoitolaitos
Henrikintie 5 D, puh. **09-555 917**
Fysioterapeutit Anita Lagerqvist ja Raija Rajala

Helsingin Fysioterapia Ky
Hämeentie 35 A, puh. **09-701 3216**

Herttoniemen Fysikaalinen Hoitolaitos
Niittajankatu 1, puh. **09-783 856**

Meilahden Fysioterapiakeskus
Topeliuksenkatu 36 A 4, puh. **09-241 4606**

Käpylän Fysikaalinen Hoitolaitos Ky
Juhana Herttuantie 9, puh. **09-799 082**

Pukinmäen Fysiopalvelu Ky
Säterintie 3, puh. **09-345 1609**

METROFYSIO
Kauppakeskus Itäkeskus, Helsinki
Pasaasi 2. krs
* FYSIOTERAPIA
* LYMFATERAPIA
* HIERONTA
* VETERAANIKUNTOUTUS
puh. 343 2044

HÄMEENLINNA

Hätilän Fysikaalinen Hoitolaitos Ky
Viipurintie 36, puh. **03-674 1237**

ILOMANTSI

Ilomantsin Fysikaaalinen Hoitolaitos Varpu ja Voitto Heinonen
Kauppatie 32, puh. **013-881 147**

IMATRA

FysioNiska
Vuoksenniskantie 54, 55800 Imatra,
puh. 05 - 433 3211 ja 050 - 321 9000

JÄRVENPÄÄ

Järvenpään Fysikaalinen Hoitokeidas Oy
Fysioterapeutit: Ari Lähteenmäki, Katja Valkeisenmäki, Päivi Ukkola ja Riikka Matikainen,
Sibeliuksenkatu 1, Järvenpää, puh. **09-271 2966**
-Teemme SIDAS ja Finsole tukipohjallisia-

Järvenpään Kuntohoito
Järnefeltinkatu 9 E sisäpiha
puh./fax **09-291 7177**
www.jarvenpaankuntohoito.fi

KAJAANI

Teppanan Fysikaalinen Hoitolaitos
Rekitie 1, puh. **08-629 290**

KIURUVESI

Fysikaalinen Hoitolaitos Kiurun Kunto
Kiurukatu 3, 74700 Kiuruvesi, puh. **017-754 665**

KOUVOLA

Fysikaalinen Hoitolaitos Jukka Parikka Ky

Kouvolan Manuaalinen Terapia
Kauppalankatu 19, puh. **05-3122 381**, fax 05-3753656

Fysioterapiapalveluja sotaveteraaneille

KUOPIO

Maaherrankadun Fysikaalinen Hoitolaitos
Asemakatu 22-24, 70100 Kuopio puh. **017-585 8300**

KUUSAMO

fysiokuusamo oy

Fysioterapiakeskus Ketola & Mustonen
Kelantie 4 A 2, 93600 Kuusamo, puh. **08-852 2424**

KUUSANKOSKI

Fysikaalinen Hoitolaitos Kuusaan Kuntoutus
Fysioterapeutti Marjo Lakka
Valtakatu 53-55, 45700 Kuusankoski,
puh. **05-379 2492**

LAPINLAHTI

Fysioterapiakeskus Tupuna
Juhani Ahontie 4, puh. **017-732 032**

LEMI

Fysikaalinen Hoitolaitos Savikunto Oy
Toukkalantie 4, puh. **05-414 6328**
www.savikunto.info

LOHJA

Lohjan Fysikaalinen Hoitolaitos Oy
Kauppakatu 5-9 (Lohjantähti), 08100 Lohja
puh. **019-321 104**

LOIMAAN KUNTA

Kanta-Loimaan Fysioterapia
Hirvikoskentie 221 (Loimaa kk), puh. **02-762 7187**

MELLILÄ

Mellilän Fysioterapia
Sahantie 3, puh. **02-767 1424**

MYNÄMÄKI

Kunto-Rennox Fysikaalinen Hoitolaitos
Hanna Käkönen
Keskuskatu 18, puh. **02-430 6492**

Mynämäen Kuntoutus Ky
Virastotie 2, puh. **02-430 6077**

NAKKILA

Fysioterapia Taru Kivelä
Kauppatie 1,
puh. **02-537 4855**, **040-507 8558**

NURMES

Nurmeksen Fysikaalinen Hoitolaitos
Porokylänkatu 18, puh. **013-461 777**

NURMIJÄRVI

Nurmijärven Fysioterapia Oy
Kauppanummentie 6 A 1, puh. **09-878 8560**
Laadukasta fysioterapiaa

Fysioterapia Kärkkäinen
Pratikankuja 4 B, puh. **09-250 9898**

OULU

Fysioterapeutti Esa Sihvonen
Puutarhakatu 2, Raksila, 90100 Oulu
puh.**08-378 817**
Sv. lain korvaamat
• fysikaaliset hoidot • hieronta • kotikäynnit

PALOKKA

Palokan Fysioterapia
Olavintie 1, puh. **014-677 777**

PARKANO

Parkanon Fysikaalinen Hoitolaitos
Parkanontie 41, puh. **03-448 3228**

PELLO

Pellon Fysikaalinen Hoitolaitos Oy
elv Heli Järnström, ft Jari Rundgren
Yksityislääkärin vastaanotto
Kunnantie 2, 95700 Pello, puh. **016-513 066**

PIELAVESI

Fysioterapiakeskus Tupuna
Toritie 2, puh. **017-861 505**

POLVIJÄRVI

Fysikaalinen Hoitola Terhakka Ky
Välitie 2, puh. **013-631 888**

PORI

PDL-Palvelut OY
DiaFysio
Yrjönk. 23 28100 Pori, p. **02-6242 266**
diafysio@pdl.fi
www.pdl.fi

Fysikaalinen Hoitolaitos Valpio & Paasiaho
Harry Gullichsenintie 14, 28800 Pori
puh. **02-648 2400**
Juhana Herttuankatu 17, 28100 Pori
puh. **02-641 3550**

PORVOO

Fysiopiste
Rihkamakatu 10, puh. **019-584 915**

Fysio Porvoo
Fysioterapeutti Agneta Meyer
Mannerheiminkatu 16, 06100 Porvoo
Puh. **019-583 808**

PYHÄJOKI

Pyhäjoen Fysioterapia ja T:mi Jumppa-Jussi
Kuntatie 4, puh. **08-433 921**

RAUMA

Rauman Fysikaalinen Hoitola
Nortamonkatu 18, 26100 Rauma,
puh. 02 - 822 7187

RIIHIMÄKI

Riihimäen Fysioterapia
Fysikaalinen hoitolaitos
OMT-FYSIOTERAPIA
• Hillevi Syväterä • Kati Heino • Timo Heino
Västäräkki, Kauppakatu 9, 11130 Riihimäki
Puh. **019-736 663** GSM **040 725 1275**

SAVITAIPALE

Fysikaalinen Hoitolaitos Savikunto Oy
Peltoinlahdentie 11, puh. **05-416 0990**
www.savikunto.info

SEINÄJOKI

SEINÄJOEN TYÖTERVEYSKESKUS OY
FYSIOTERAPIA

Kauppakatu 30	Puh. **06-420 2500**
60100 Seinäjoki	Fys. **06-420 2524**
www.seinajoentyoterveyskeskus.fi	Fax **06-414 1650**

Fysikaalinen Hoitolaitos Tuula Koivusaari Oy
Ammattikoulunkatu 2, 60100 Seinäjoki
puh. **06-414 0283**
Vastaanotto myös Jalasjärvellä,
Jalastie 4, puh. **06-456 1299**

SIMPELE

Simpeleen Fysikaalinen Hoitolaitos & Kuntokulma
Fysioterapeutti **MIRJA RÄTY**
Lakkakuja 1 C 13, 56800 Simpele
puh. **05-437 1084**

Virkistä muistiasi oikeat vastaukset

1. Oikea vastaus: Tanssiminen. Kiellon rikkomisesta voi saada jopa 1 000 markan sakot tai vankeusrangaistuksen.

2. Oikea vastaus: Rannikkolaivaston matruusi.

3. Oikea vastaus: Aiempaa pienempikokoinen Työmies-tupakkarasia, jonka kannessa tehdas pyysi anteeksi koon pienentämistä tupakkapulan vuoksi.

4. Oikea vastaus: 7 viikkoa. Nopea sotaliike saattoi liittoutuneiden joukot sekasortoon.

5. Oikea vastaus: 2 726 pommitusta. Ensimmäinen lentohyökkäys tehtiin jo 9.10.1939 painostuskeinoina Moskovassa käytäville neuvotteluille.

6. Oikea vastaus: STK:n ja SAK:n sopimus. SAK:n ja suojeluskuntien julistus annettiin helmikuussa.

Sanakilvan perusannos

Sivulla 43 on kutsu uuteen sanakilpaan. Toimitus on sitä varten rakentanut sanasta ”suunnitelma” seuraavat 80 mallisanaa: aie, aines, alus, ane, anti, aste, asu, elin, emali, emi, emu, ennus, etu, etuus, ien, ies, ilma, ilme, imu, itu, laite, lanne, lati, latu, lasi, lastu, lause, leima, lima, linna, lista, litu, lume, lumi, luste, luu, luuta, maine, masu, mauste, muna, muste, muta, mutu, muuli, namu, nasti, nasu, nielu, nila, nisu, satula, sula, sumu, silta, sima, sintu, suma, suti, suula, suuli, suunta, suutin, tali, tila, tase, tie, tilus, tina, tuli, tunne, tusina, tuulas, tuuli, tuuma, uni, utu, uuni, uute, uutinen

Ristikon ratkaisu

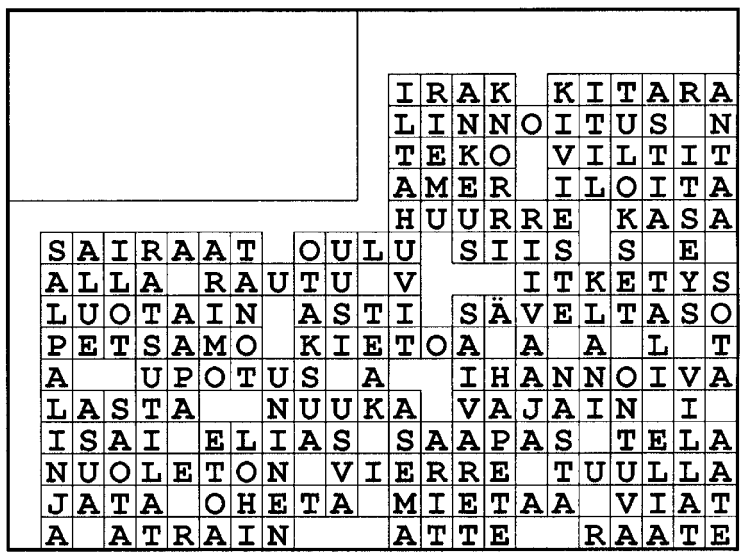

YRJÖ PIRILÄ OY

Fysioterapiapalveluja sotaveteraaneille

SOTKAMO

Sotkamon Fysioterapia
Torikatu 8, 88600 Sotkamo
puh. **08-666 1266**

TAMPERE

Aktiivi-Fysioterapia Oy
Hervanta, p. **03-285 2740**
Härmälä, p. **03-266 0979**
Kaukajärvi, p. **03-363 6205**
Pyynikki, p. **03-222 3787**
Tesoma, p. **03-345 0650**
Tullin alue, p. **03-222 3789**

Tampereen Sairashuolto Ky
Petsamonkatu 14, puh. **03-255 0655**

Tampereen Kuntouttamislaitos Oy
(Polioinvalidit ry)
Kyttälänkatu 5 (katutaso), 33100 Tampere
puh. **03-3142 5800**
www.tampereenkuntouttamislaitos.fi

TURKU

Fysioterapia Anterior
Turku / Verkahovi, Verkatehtaankatu 4,
puh. 02 - 415 7150

TUUSNIEMI

Tuusniemen Kuntoutus Ky
Poikkitie 2, 71200 Tuusniemi,
puh. 040 - 545 5788 ja 040 - 535 7544

VARKAUS

Lääkintävoimistelu Jukka Reijonen Oy
Kauppakatu 20, 78200 Varkaus, puh. **017-552 4413**

Kommilan Fysikaalinen Hoitola
Savontie 30, 78300 Varkaus,
Ajanvaraus puh. 017 - 555 4410,
Vastaanotto myös Naarajärvellä puh. 015 - 422 480

VILPPULA

Vilppulan Fysio Oy
Kaarikatu 5, puh. **03-471 3288**

SOTAVETERAANI KRIGSVETERANEN

Julkaisija
Suomen Sotaveteraaniliitto ry—Finlands Krigsveteranförbund rf

Suomen Aikakauslehtien liiton jäsen

Päätoimittaja Markku Seppä

Toimitus
Korkeavuorenkatu 41 A 7
00130 Helsinki
puh. päätoimittaja (09) 6126 2012
sähköposti markku.seppa@sotaveteraaniliitto.fi
tai toimitus@sotaveteraaniliitto.fi
faksi (09) 6126 2020
internet www.sotaveteraaniliitto.fi

Osoitteen muutokset
Sotaveteraaniliiton jäsenet ilmoittavat osoitteen muutoksista omaan yhdistykseensä tai liittoon Riina Lillforsille, Korkeavuorenkatu 41 A 7
00130 Helsinki
puh. (09) 6126 2015
sähköposti riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi

Lehden tilaukset ja hinnat
Sotaveteraaniliittoon kuulumattomat voivat tilata Sotaveteraani-lehden liiton toimistosta puh. (09) 6126 2015 /Riina Lillfors. Lehden vuosikerran hinta on 22 euroa. Irtonumero maksaa 4 euroa.

Toimitusneuvosto
Puheenjohtaja Aarno Strömmer
Kirkkokatu 67 B 23
90120 Oulu
puh. ja faksi (08) 311 5282
sähköposti aarno.strommer@luukku.com
Jäsenet: Kalevi Heinilä, Antti Henttonen, Olavi Karttunen, Aarno Lampi, Jukka Lehtinen, Matti Lukkari, Eeva Nieminen, Nils-Börje Stormbom, Erkki Vitikainen, Jaakko Valve, Jyrki Vesikansa; sihteeri Anni Grundström

Toimitus ei voi vastata pyytämättä lähetetystä aineistosta.

Ilmestyminen 2004
1/04: 25. helmikuuta, 2/04: 21. huhtikuuta, 3/04 : 30. kesäkuuta, 4/04: 15. syyskuuta, 5/04: 3. marraskuuta, 6/04: 15. joulukuuta.

Ilmoitushinnat
1,35 euroa/pmm. Väri- ja määräpaikkailmoituksista sovitaan erikseen.

Äänikasetit lehdestä
Sotaveteraani-lehden saa pääsisällöltään myös äänikasetteina, jonka vuosikerran hinta on liiton jäsenille 8,50 euroa ja muille 17 euroa. Äänikasetin voi tilata Sotaveteraaniliiton myyntitoimistosta Korkeavuorenkatu 41 A 7
puh. (09) 6126 2014
sähköposti helena.hornborg@ sotaveteraaniliitto.fi

Ilmoitusmyynti
Media-ammattilainen Adspace Oy
Isto Valkeapää
puh. 040 735 7571
Pakilantie 61
00661 Helsinki
puh. (09) 877 6136
faksi (09) 726 1306

Taitto
PrintOne
PL 23 (Pakilantie 61)
00661 Helsinki
puh. ja faksi (09) 711 100
sähköposti printone@printone.fi

Painopaikka
Keski-Uusimaa Oy, Tuusula 2004
ISSN 0782-8543

Sotaveteraaniliiton myymälä palvelee

Käy talossa tai soita Helenalle puh. (09) 6126 2014. Myymälä on avoinna ma–pe klo 8.30–16.00
Sähköposti: helena.hornborg@sotaveteraaniliitto.fi
Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraaniliitto.fi

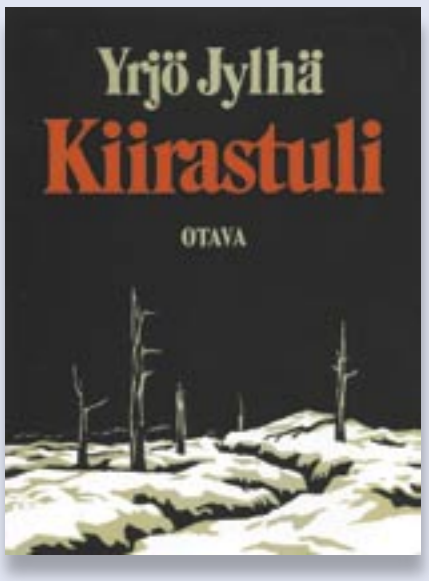

17
Yrjö Jylhä, Kiirastuli

Yrjö Jylhän Talvisodan runoteosta taiteilija Erkki Tantun kuvittamana saa jälleen liiton myyntitoimistosta.

Kirjaan on painettu liiton nimi ja tunnus.

Arvokas lahja myös nuoremmille.

Hinta 25 euroa.

14
Kävelykeppi

Jääpiikillä ja rannelenkillä varustettu kävelykeppi. Kahvaosa pyökkiä, varsi kestävää raminia. Sotaveteraanien käsityönä valmistama. Tilatessasi ilmoita pituutesi.

Hinta 50 euroa

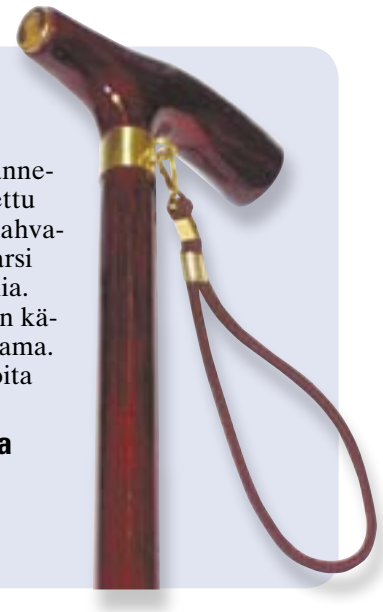

31
Säänkestävä kassi

Tummansininen, kotimaista laatua. Varustettu kolmella taskulla ja kahdella vetoketjulla.

Mitat: 15x35x30 cm.

Hinta 12 euroa

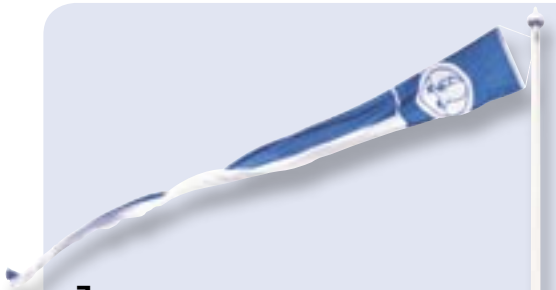

7
Isännänviiri

Kotipihalle tai mökille. Sinivalkoisen viirin pituus neljä tai viisi metriä.

Hinnat 50 ja 62 euroa.

30 Lippusi uljuutta katson

Cd-levyllä monipuolinen kokoelma isänmaallisia sävelmiä. Mukana myös Jorma Hynnisen laulama ”alkuperäinen” *Veteraanin iltahuuto.* **Hinta 12 euroa**

36
Kenttäpostia

Tunnetuimmat sota-ajan laulut alkuperäisäänitteinä.

Hinta: cd-levy 6 euroa, kasetti 10 euroa

33
Kristallimalja

Kotimaassa käsinhiottu. Halkaisija 33 cm, paino 1 585 g. Pohjaan on kaiverrettu liiton tunnus. Suunnittelija Matti Okkolin.

Hinta 140 euroa.

23
Liiton virallinen hautakivimerkki

Halkaisija 60 mm. Myös uurnamerkkinä.

Hinta 8,50 euroa

20
Tammenlehvähautamerkki

Korkeus 90 mm.

Hinta 12 euroa.

38
Kääntövyö

Nahkaa.

Hinta 23 euroa

Täytä ja postita oheinen tilauskuponki tai tilaa puhelimitse

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
Korkeavuorenkatu 41 A 7,
00130 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

.....

Lähiosoite:

.....

Postinumero ja -toimipaikka:

.....

Nro..... **kpl**.....
Nro..... **kpl**.....
Nro..... **kpl**.....
Nro..... **kpl**.....
Nro..... **kpl**.....
Nro..... **kpl**.....
Nro..... **kpl**.....
Nro..... **kpl**.....
Nro..... **kpl**.....
Nro..... **kpl**.....